

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 24.4.2002
COM(2002)191 τελικό

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών
και της Κοινότητας του 2002**

καταρτίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 99 παράγραφος 2 της συνθήκης για την ίδρυση της
Ευρωπαϊκής Κοινότητας

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών
και της Κοινότητας του 2002**

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

για τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας του 2002

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I.	ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ	4
1.	Εισαγωγή	4
2.	Κυριότερες προτεραιότητες και κατευθύνσεις οικονομικής πολιτικής	4
2.1	Η οικονομική δραστηριότητα ανακάμπτει	4
2.2	Οι κυριότερες προκλήσεις	5
3.	Συστάσεις οικονομικής πολιτικής	10
3.1	Εφαρμογή πολιτικών προσανατολισμένων στην οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα	10
3.2	Βελτίωση της ποιότητας και της διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών	13
3.3	Ενίσχυση του δυναμισμού των αγορών εργασίας	14
3.4	Νέα ώθηση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων	17
3.5	Προώθηση της αποτελεσματικότητας και της ενοποίησης των αγορών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ	19
3.6	Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας	20
3.7	Προώθηση μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση	21
3.8	Ενίσχυση της αειφορίας του περιβάλλοντος	22
II.	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ	25
1.	Βέλγιο	25
2.	Δανία	28
3.	Γερμανία	31
4.	Ελλάδα	34
5.	Ισπανία	37
6.	Γαλλία	40
7.	Ιρλανδία	43
8.	Ιταλία	45
9.	Λουξεμβούργο	49
10.	Κάτω Χώρες	51
11.	Αυστρία	54
12.	Πορτογαλία	57
13.	Φινλανδία	60
14.	Σουηδία	63
15.	Ηνωμένο Βασίλειο	65

I. ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η στρατηγική των οικονομικών πολιτικών της ΕΕ είναι σαφώς καθορισμένη και έχει ως στόχους την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την εφαρμογή μακροοικονομικών πολιτικών προσανατολισμένων στη σταθερότητα και ικανών να ανταποκρίνονται με αποτελεσματικό τρόπο στις βραχυπρόθεσμες οικονομικές εξελίξεις, καθώς και τη βελτίωση των μακροπρόθεσμων συνθηκών για μια διατηρήσιμη και μη πληθωριστική οικονομική ανάπτυξη που δημιουργεί νέες θέσεις απασχόλησης. Οι γενικοί προσανατολισμοί 2002 των οικονομικών πολιτικών (ΓΠΟΠ) προσαρμόζουν και επικαιροποιούν τη στρατηγική αυτή υπό το φως των πολιτικών κατευθύνσεων που αποφασίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (15-16 Μαρτίου 2002), λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις εξελίξεις όσον αφορά τη στρατηγική για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Κατά την εκπόνησή τους λήφθηκαν υπόψη τα συμπεράσματα της εξέτασης της εφαρμογής των ΓΠΟΠ 2001 και η εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης και των προοπτικών της, όπως παρουσιάζεται στις προβλέψεις της Επιτροπής της άνοιξης 2002.

Το τμήμα 2 παρουσιάζει συνοπτικά το γενικό οικονομικό πλαίσιο των προσανατολισμών και εντοπίζει τις κυριότερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η οικονομική πολιτική. Το τμήμα 3 περιγράφει τις γενικές συστάσεις οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη και την Κοινότητα. Εντός της συνολικής αυτής στρατηγικής, οι προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής διαφέρουν σε ορισμένο βαθμό μεταξύ των κρατών μελών, λόγω των διαφορών στις οικονομικές επιδόσεις, τις προοπτικές, τις διαρθρώσεις και τα θεσμικά τους πλαίσια. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες αυτές, το τμήμα 3 παρουσιάζει τους προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών για κάθε κράτος μέλος.

Σύμφωνα με το αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης για απλούστευση των διαδικασιών και εστίαση των προσπαθειών στην εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών και όχι πλέον στην ετήσια κατάρτισή τους, τόσο η μορφή όσο και η συχνότητα των ΓΠΟΠ ενδέχεται να αλλάξουν από το 2003. Ωστόσο, οι ΓΠΟΠ 2002 εντάσσονται στη συνέχεια των προσανατολισμών του προηγούμενου έτους.

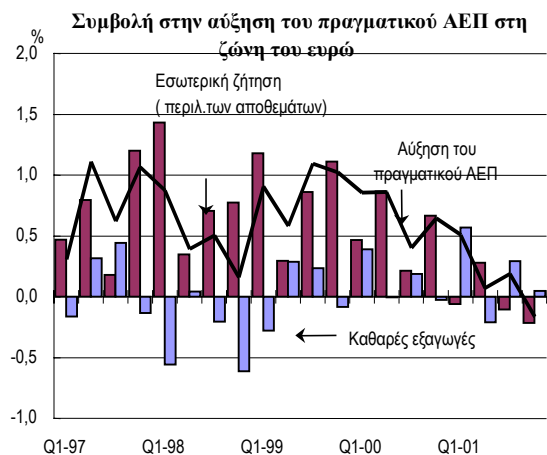
2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.1 Η οικονομική δραστηριότητα ανακάμπτει

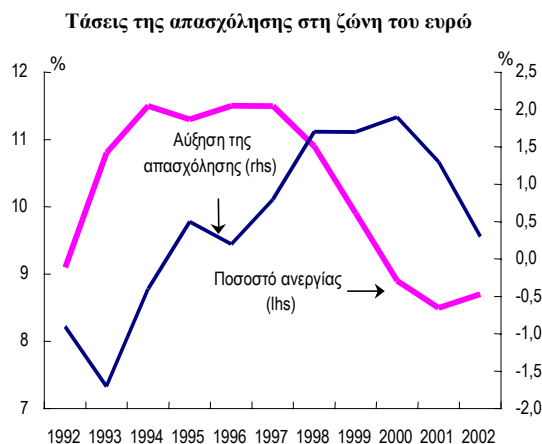
Η απότομη και μη αναμενόμενη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας που χαρακτήρισε το 2001 κατέδειξε τον ανεπαρκή ακόμα δυναμισμό της οικονομίας της ΕΕ. Οι μακροοικονομικές πολιτικές τέθηκαν σε δοκιμασία και η βελτίωση της απασχόλησης επιβραδύνθηκε.

Ωστόσο, όλο και περισσότερες ενδείξεις δείχνουν ότι η οικονομία βρίσκεται στα πρώτα στάδια μιας ανάκαμψης. Ορισμένοι προπορευόμενοι δείκτες εμφανίζουν μια σταθεροποίηση της οικονομικής κατάστασης. Η ταχεία και αποφασιστική αντίδραση της οικονομικής πολιτικής, τα υγιή θεμελιώδη οικονομικά δεδομένα, η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και η εξασθένηση του αντίκτυπου μιας σειράς δυσμενών οικονομικών διαταραχών αποτελούν τη βάση για την ανάκαμψη της οικονομίας. Η απρόσκοπτη εισαγωγή του ευρώ το 1999 και των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ το 2002 παρέχουν μια ακόμη ευπρόσδεκτη ένδειξη σταθερότητας και εμπιστοσύνης. Παρά τους κινδύνους υπερεκτίμησης και τους παράγοντες αβεβαιότητας που απομένουν, οι προσδοκίες εστιάζονται πλέον στην επικείμενη οικονομική ανάκαμψη. Η οικονομική ανάπτυξη θα συνεχίσει να επιταχύνεται και θα ανέλθει σε ρυθμούς πλησίον ή υψηλότερους του δυνητικού στο δεύτερο εξάμηνο του 2002 και στις αρχές του 2003, δηλαδή κατά τη χρονική στιγμή της θέσης σε εφαρμογή οι συστάσεις των παρόντων προσανατολισμών.

Δεδομένου ότι οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας αντικατοπτρίζουν την οικονομική κατάσταση με κάποια υστέρηση, δεν είναι πιθανό ότι οι τάσεις της απασχόλησης και της ανεργίας θα βελτιωθούν αισθητά πριν το 2003. Αναμένεται εξάλλου ότι οι πληθωριστικές πιέσεις θα παραμείνουν συγκρατημένες μεσοπρόθεσμα και ότι στη διάρκεια του 2002 ο ΕΔΤΚ θα σταθεροποιηθεί σε επίπεδα χαμηλότερα του 2%.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

2.2 Οι κυριότερες προκλήσεις

Η κυριότερη πρόκληση για την οικονομική πολιτική στην ΕΕ είναι η βελτίωση της ευημερίας των σημερινών και μελλοντικών πολιτών της. Για το σκοπό αυτό, η οικονομική πολιτική της πρέπει να έχει ως στόχο την ισόρροπη και διατηρήσιμη επέκταση της δραστηριότητας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας υπογράμμισε τη σημασία της πρόκλησης αυτής για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου μιας Ευρώπης που, το 2010 το αργότερο, θα διαθέτει την πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης, μια οικονομία που θα αναπτύσσεται με διατηρήσιμους ρυθμούς, θα δημιουργεί περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και θα ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Οι στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν μόνο με την ισόρροπη κατανομή των προσπαθειών στο οικονομικό και κοινωνικό μέτωπο.

Τα υγιή θεμελιώδη δεδομένα της και η έλλειψη σοβαρών οικονομικών ανισορροπιών παρέχουν στην ευρωπαϊκή οικονομία τις προϋποθέσεις για τη μελλοντική ανάπτυξή της. Η πρόοδος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων επέτρεψε τα τελευταία χρόνια την επίτευξη ιδιαίτερα ικανοποιητικών οικονομικών επιδόσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι προσπάθειες πρέπει τώρα να εστιαστούν στη βελτίωση των αποτελεσμάτων και στην περαιτέρω ενίσχυση της βάσης της μελλοντικής ανάπτυξης. Η επικείμενη διεύρυνση καθιστά ακόμα πιο επείγουσα την ανάγκη αύξησης του δυναμισμού και της ευελιξίας της ΕΕ, η οποία πρέπει να αποτελέσει ένα οικονομικό μοντέλο για τα νέα κράτη μέλη και να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικότητα τις προκλήσεις που συνδέονται με τη διεύρυνση.

Παρά τη πρόοδο που έχει επιτευχθεί, ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης παραμένει σχετικά χαμηλός, περιορίζοντας τα περιθώρια ελιγμών για μια ισχυρή ανάκαμψη της οικονομίας προτού οι περιορισμοί παραγωγικής ικανότητας προκαλέσουν ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Επιπλέον, σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς η επίπτωση της γήρανσης του πληθυσμού θα αντικατοπτρίζεται όλο και περισσότερο στην προσφορά εργασίας, ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης θα τείνει να μειώνεται εάν δεν ληφθούν μέτρα για να επιταχυνθεί η βελτίωση της παραγωγικότητας και να αυξηθεί η συμμετοχή του εργατικού δυναμικού και η απασχόληση.

Για να επιτευχθούν ακόμα καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα και να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της ατζέντας της Λισσαβόνας προκειμένου να δημιουργηθούν εκ νέου συνθήκες πλήρους απασχόλησης, ο ρυθμός των οικονομικών μεταρρυθμίσεων πρέπει να επιταχυνθεί. Οι ενέργειες πρέπει να επικεντρωθούν σε τέσσερις τομείς δράσης: i) διασφάλιση και ενίσχυση του μακροοικονομικού πλαισίου· ii) δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης, αύξηση της συμμετοχής του εργατικού δυναμικού και αντιμετώπιση των επίμονων μορφών ανεργίας· iii) ενίσχυση των προϋποθέσεων για ταχεία αύξηση της παραγωγικότητας· και iv) προώθηση μιας διατηρήσιμης ανάπτυξης προς όφελος των σημερινών και μελλοντικών γενεών.

i. — Διασφάλιση και ενίσχυση του μακροοικονομικού πλαισίου

Η διασφάλιση και περαιτέρω ενίσχυση του μακροοικονομικού πλαισίου θα επιτρέψει την εφαρμογή της κατάλληλης πολιτικής όποια και εάν είναι η οικονομική κατάσταση, δημιουργώντας έτσι ένα περιβάλλον στο οποίο η μακροοικονομική σταθερότητα είναι δεδομένη και οι κυκλικές επιδράσεις έχουν εξομαλυνθεί, ενώ η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία ενισχύουν συνεχώς το δυναμισμό της οικονομίας και την ικανότητα προσαρμογής της. Το περιβάλλον αυτό ενθαρρύνει τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη και αυξάνει την ευημερία, εφόσον επιτρέπει στην οικονομία να επωφεληθεί πλήρως από την πρόοδο των οικονομικών μεταρρυθμίσεων.

Η πρόσφατη κάμψη της δραστηριότητας έθεσε σε δοκιμασία τις μακροοικονομικές πολιτικές και αναζωπύρωσε τη διαμάχη για την καταλληλότερη αντίδραση για την αντιμετώπισή της. Οι συζητήσεις κατέδειξαν ιδίως τη σημασία ενός σαφούς πλαισίου οικονομικής πολιτικής και της ταχείας μετάβασης στις μεσοπρόθεσμες δημοσιονομικές θέσεις που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Αποσαφήνιση του πλαισίου της μακροοικονομικής πολιτικής

Στο βαθμό που εξασφαλίζει τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, η νομισματική πολιτική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη σταθεροποίηση της παραγωγής γύρω από τη δυναμική της τάση και δημιουργεί παράλληλα ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη βελτίωση των όρων της προσφοράς και του δυναμικού ρυθμού ανάπτυξης. Η δέσμευση υπέρ της σταθερότητας των τιμών επέτρεψε την ανάπτυξη μιας παράδοσης σταθερότητας που μειώνει την αβεβαιότητα και ενθαρρύνει τις συγκρατημένες μισθολογικές αυξήσεις, δημιουργώντας έτσι τις αναγκαίες προϋποθέσεις για ένα περιβάλλον που ευνοεί τις επενδύσεις. Αυτό καταδεικνύεται ιδίως από τη μεγάλη σταθερότητα των πληθωριστικών προσδοκιών, οι οποίες παραμένουν σε επίπεδα κάτω του 2%.

Ο δεύτερος πυλώνας του μακροοικονομικού πλαισίου είναι η υγιής δημοσιονομική πολιτική. Λαμβανομένων υπόψη των πολλών μειονεκτημάτων μιας περιστασιακής δημοσιονομικής πολιτικής για τη σταθεροποίηση της παραγωγής, ο γνώμονας σε θέματα δημοσιονομικής συμπεριφοράς πρέπει να είναι η ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών, η οποία επιτρέπει να αποφευχθεί η προσφυγή σε προκυκλικές πολιτικές. Εκτός από την αύξηση των περιθωρίων ελιγμών για την ελεύθερη και συμμετρική λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών, η διατήρηση δημοσιονομικών θέσεων πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικών σε μεσοπρόθεσμη βάση επιτρέπει τη σταθερή μείωση του δημόσιου χρέους και των πληρωμών τόκων και ενισχύει έτσι την ικανότητα αντιμετώπισης των δημοσιονομικών προκλήσεων, ιδίως εκείνων που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού. Αυτές οι θεμελιώδεις αρχές δημοσιονομικής πολιτικής αποτελούν τη βάση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, το οποίο θα διευκολύνει την αποστολή της νομισματικής πολιτικής για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και θα της επιτρέψει να στηρίξει πιο αποτελεσματικά στις άλλες πολιτικές.

Η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των οικονομιών της ευρωζώνης απαιτεί την τακτική επανεξέταση των μεθόδων και διαδικασιών συντονισμού των μακροοικονομικών πολιτικών, καθώς και την ενίσχυση του συντονισμού αυτού. Ο καθορισμός γενικών αρχών που κατευθύνουν την οικονομική πολιτική και τις προσδοκίες της αγοράς θα βελτιώσει την αξιοπιστία και τη διαφάνεια του πλαισίου οικονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ.

Ολοκλήρωση της μετάβασης σε υγιή δημόσια οικονομικά

Μόνο μετά το τέλος της μεταβατικής φάσης έως την επίτευξη μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικών θα είναι δυνατή η αξιοποίηση του συνόλου των πλεονεκτημάτων της ΟΝΕ και των μηχανισμών συντονισμού της δημοσιονομικής πολιτικής στο πλαίσιο του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης. Μέχρι τότε, σε συνθήκες δυσμενούς συγκυρίας θα εξακολουθήσει να υπάρχει ανάγκη επιλογής μεταξύ, αφενός, της δημοσιονομικής εξυγίανσης για να αποφευχθεί η υπέρβαση του επιπέδου αναφοράς του 3% ή για να επιτευχθούν οι επιδιωκόμενες μεσοπρόθεσμες θέσεις και, αφετέρου, της σταθεροποίησης των διακυμάνσεων της παραγωγής με την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών. Όλα τα κράτη μέλη πρέπει συνεπώς να εντείνουν τις προσπάθειες για να ολοκληρώσουν τη μεταβατική φάση προς δημοσιονομικές θέσεις πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικές όσο το δυνατόν συντομότερα και το αργότερο το 2004. Εκτός από την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών, οι δημοσιονομικές πολιτικές πρέπει επίσης να έχουν ως γνώμονα την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας και της διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Το περιορισμένο χρονικό διάστημα που απομένει προτού αρχίσουν να γίνονται εντονότερα αισθητές οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού πρέπει να αξιοποιηθεί για την επίτευξη υγιών δημοσιονομικών θέσεων.

ii. — Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης, αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του εργατικού δυναμικού και αντιμετώπιση των επίμονων μορφών ανεργίας

Η ανάλυση της αύξησης της απασχόλησης στην ΕΕ σε μεσοπρόθεσμη βάση καταδεικνύει ότι τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικά. Εκτός από τις ευνοϊκές μακροοικονομικές συνθήκες, οι δυναμικοί ρυθμοί δημιουργίας θέσεων απασχόλησης από το 1997 αντικατοπτρίζουν επίσης τις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποίησαν τα κράτη μέλη στην αγορά εργασίας, στο πλαίσιο ιδίως της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιλάμβαναν μέτρα για τη μείωση του κόστους εργασίας και/ή την αύξηση της ικανότητας προσαρμογής του εργατικού δυναμικού, τη συνέχιση των συγκρατημένων μισθολογικών αυξήσεων και την αύξηση της ευελιξίας των πραγματικών μισθών, καθώς και μειώσεις στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και στους φόρους. Οι αγορές εργασίας έχουν επίσης καταστεί πιο ευέλικτες, όπως καταδεικνύεται από τη σημαντική συμβολή της αύξησης της μερικής και της προσωρινής απασχόλησης στη συνολική δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Παρά τις εντυπωσιακές αυτές επιδόσεις στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 90, οι ανθρώπινοι πόροι εξακολουθούν να υποχρησιμοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα δεν έχουν επιλυθεί. Η ανεργία - ιδίως η μακροχρόνια - είναι ακόμα υψηλή σε μερικά κράτη μέλη και πρέπει να αποφευχθεί η μετατροπή σε διαρθρωτική ανεργία της αναμενόμενης κυκλικής αύξησης του αριθμού των ανέργων το 2002. Η ανεργία είναι συχνά συγκεντρωμένη στις πλέον μειονεκτούσες περιοχές και στις πιο ευάλωτες κατηγορίες εργαζομένων. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη, η υψηλή ανεργία συνδυάζεται με σημαντικό αριθμό κενών θέσεων απασχόλησης, ενώ οι συνθήκες στην αγορά εργασίας διαφέρουν αισθητά μεταξύ περιοχών, γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, εν μέρει λόγω των εμποδίων στη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα, αλλά και λόγω έλλειψης κατάλληλης μισθολογικής διαφοροποίησης.

Επιπλέον, τα ποσοστά συμμετοχής του εργατικού δυναμικού, ιδίως όσον αφορά τους ηλικιωμένους εργαζομένους και τις γυναίκες, δεν είναι ικανοποιητικά και απαιτούνται ακόμα πολλές προσπάθειες για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης στα επίπεδα των στόχων των Συμβουλίων της Λισσαβώνας και της Στοκχόλμης και την προετοιμασία για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού. Η επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας προϋποθέτει τη δημιουργία 15 εκατ. περίπου θέσεων απασχόλησης στην ΕΕ μεταξύ 2002 και 2010. Για να διευκολύνει τις προετοιμασίες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της γήρανσης του πληθυσμού, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας σύστησε την αύξηση της μέσης πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης στην ΕΕ κατά 5 περίπου έτη πριν το 2010.

Είναι επομένως αναγκαίο να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα η εφαρμογή των μέτρων για τη μείωση της ανεργίας, καθώς και μιας συνολικής στρατηγικής για την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Βαρκελώνης. Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει μέτρα για την βελτίωση των κινήτρων για εργασία, τη διευκόλυνση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας (π.χ. αναπτύσσοντας τις υποδομές για την υποδοχή και φροντίδα των παιδιών και των άλλων εξαρτημένων ατόμων και προωθώντας ευέλικτες μορφές οργάνωσης της εργασίας, ιδίως με την επέκταση της μερικής εργασίας, την εκπαίδευση και την κατάρτιση), τη βελτίωση της πληροφόρησης σχετικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης, τη διευκόλυνση της επανόδου των μακροχρόνιων ανέργων στην απασχόληση και τη βελτίωση των κινήτρων που επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να απασχολούν επικερδώς περισσότερους εργαζομένους. Ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο αυτό είναι η κατάρτιση των εργαζομένων κατά τρόπο που να βελτιώνει τα επαγγελματικά τους προσόντα σε όλο τον κύκλο της ενεργούς ζωής τους, συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη ποιότητα της εργασίας.

iii. — Ενίσχυση των προϋποθέσεων για ταχεία αύξηση της παραγωγικότητας

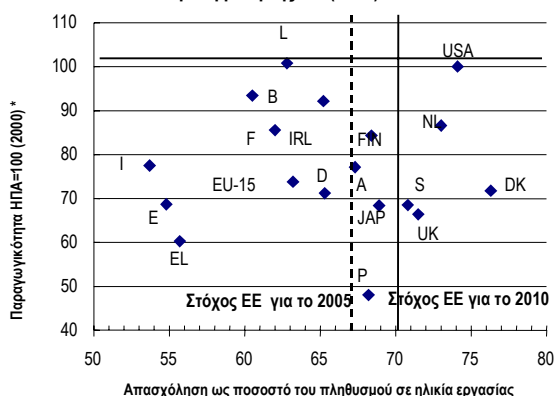
Μακροπρόθεσμα, η βελτίωση των επιπέδων διαβίωσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας. Η μακροχρόνια διατήρηση υψηλών επιπέδων διαβίωσης υπό συνθήκες συνεχούς μείωσης της αναλογίας του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας θα εξαρτάται σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό από τις αυξήσεις παραγωγικότητας. Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στην Ένωση είναι σχετικά χαμηλή και επιβραδύνθηκε κατά ½ εκατοστιαία μονάδα σε μέσο όρο μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου ημίσεως της δεκαετίας του 90, ιδίως ως αποτέλεσμα της αύξησης, χάρη στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, της έντασης εργασίας της οικονομικής ανάπτυξης. Το 2000, στο ανώτατο σημείο του κύκλου, ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας επανήλθε στο 1,5%, δηλαδή στα μέσα επίπεδα των αρχών της δεκαετίας του 90. Τα αποτελέσματα αυτά δεν επιτρέπουν ακόμα μια διατηρήσιμη αύξηση του ΑΕΠ με ρυθμούς της τάξης του 3%, οι οποίοι θεωρούνται αναγκαίοι για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας.

Η εξέλιξη της παραγωγικότητας επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, αλλά σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από το επίπεδο των επενδύσεων, το οποίο προσδιορίζει με τη σειρά του τη διάρθρωση και την έκταση των διαθέσιμων παγίων επενδύσεων και επιτρέπει τη διάδοση νέων τεχνολογιών στην οικονομία. Η επιτάχυνση του ρυθμού των επενδύσεων αυξάνει την αναλογία παγίου κεφαλαίου ανά εργαζόμενο και συνεπώς - με αμετάβλητους τους άλλους παράγοντες - την παραγωγικότητα της εργασίας. Η βελτίωση του περιβάλλοντος των επενδύσεων είναι αναγκαία και δυνατή. Η δεδομένη πλέον μακροοικονομική σταθερότητα παρέχει μια ισχυρή βάση για τη βελτίωση του περιβάλλοντος των επενδύσεων. Ένας υψηλός ρυθμός καινοτομίας σε ένα πλαίσιο ταχείας αύξησης των επενδύσεων βελτιώνει επίσης την ποιότητα των παγίων επενδύσεων. Είναι πιθανό ότι οι επενδύσεις και η καινοτομία θα επωφεληθούν από ένα πιο ανταγωνιστικό και πιο ευνοϊκό για την επιχειρηματικότητα περιβάλλοντος χάρη στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων, κεφαλαίων και εργασίας, οι οποίες βελτιώνουν τη λειτουργία της αγοράς και συνεπώς τη μεταφορά πόρων προς χρήσεις που επιτρέπουν μεγαλύτερες αυξήσεις παραγωγικότητας. Εξίσου σημαντική είναι η ύπαρξη κατάλληλου ρυθμιστικού περιβάλλοντος, αποτελεσματικών δημόσιων υπηρεσιών και ικανοποιητικών υποδομών δικτύου, καθώς και η αύξηση των επενδύσεων σε έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση για τη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και της ικανότητας προσαρμογής του εργατικού δυναμικού.

Παρά την ενθαρρυντική μέχρι τώρα πρόοδο, μεγάλα τμήματα ορισμένων αγορών προϊόντων στην Ένωση είναι ακόμα ανεπαρκώς ενοποιημένα και δεν μπορούν να αποτελέσουν πόλους προσέλκυσης επενδύσεων. Πρόσθετες επενδύσεις απαιτούνται επίσης για την ενοποίηση των ευρωπαϊκών ενεργειακών και επικοινωνιακών δικτύων. Εξάλλου, για να διευκολυνθεί η διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, ιδίως στον τομέα της διανομής, και η αύξηση της κινητικότητας τόσο των ειδικευμένων όσο και των ανειδίκευτων εργαζομένων, είναι αναγκαία η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ εθνικών και κοινοτικών πολιτικών. Στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και των κεφαλαιαγορών, η ΟΝΕ δημιούργησε ήδη νέες ευκαιρίες για αυξήσεις αποτελεσματικότητας. Υπάρχουν ωστόσο πολλές δράσεις που δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί, όπως αναφέρεται σε διάφορα τμήματα των παρόντων προανατολισμών.

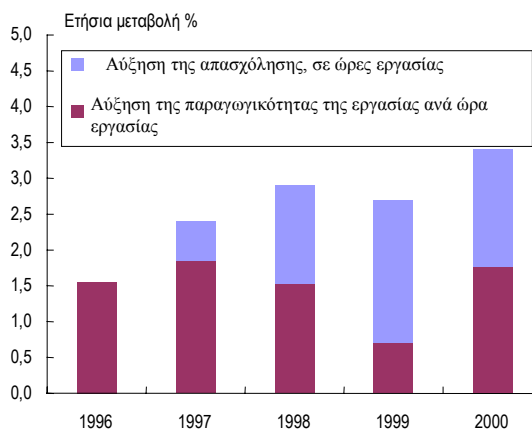

Επίπεδα απασχόλησης και παραγωγικότητας στα κράτη μέλη της ΕΕ (2000)

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής.* Η παραγωγικότητα είναι το ΑΕΠ ανά απασχολούμενο.
 Σημείωση: Τα στοιχεία για το ποσοστό απασχόλησης βασίζονται στον αριθμό των κατεχόμενων θέσεων απασχόλησης, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για θέσεις πλήρους ή μερικής απασχόλησης.

Συνιστώσες της οικονομικής ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

iv. – Προώθηση μιας διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών

Για να συμβάλλουν πλήρως στην αύξηση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών της ΕΕ, οι πολιτικές για την προώθηση της ευημερίας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των σημερινών και μελλοντικών γενεών, περιλαμβανομένης της αειφορίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής. Οι οικονομικές πολιτικές μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη του στόχου αυτού, η οποία όμως απαιτεί επίσης τη λήψη ουσιαστικών μέτρων σε μια σειρά τομέων που υπερβαίνουν κατά πολύ το πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, η βελτιστοποίηση των αποφάσεων οικονομικής πολιτικής καθίσταται δυνατή όταν λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί προβληματισμοί.

Για παράδειγμα, οι οικονομικές πολιτικές μπορούν να συμβάλουν με ουσιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της αειφορίας του περιβάλλοντος, εξασφαλίζοντας ότι οι εξωτερικές επιπτώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον λαμβάνονται πλήρως υπόψη στις τιμές. Ομοίως, οι οικονομικές πολιτικές μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα χρήσιμες κατά τις προετοιμασίες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού, ιδίως όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και τις χρηματοοικονομικές της συνέπειες. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η εξασφάλιση θετικής αλληλεπίδρασης μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών για τη στήριξη μιας μακροχρόνιας ενεργούς επαγγελματικής ζωής και, παράλληλα, για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων.

Τέλος, οι οικονομικές πολιτικές μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνική και οικονομική συνοχή με διάφορους τρόπους. Μια καλή οικονομική επίδοση ευνοεί τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, οι οποίες αποτελούν την καλύτερη προστασία κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημαντική από την άποψη αυτή είναι επίσης η ύπαρξη σύγχρονου κράτους προνοίας που εφαρμόζει ενεργητικές πολιτικές για να ενθαρρύνει την εργασία. Ένα υγιές μακροοικονομικό πλαίσιο, σε συνδυασμό με αποτελεσματικές αγορές προϊόντων, κεφαλαίων και εργασίας, έχει καθοριστική σημασία για την κάλυψη της υστέρησης τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Σε ορισμένους τομείς παρέμβασης, η αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών μπορεί να βελτιωθεί εάν ληφθούν υπόψη καλύτερα οι περιφερειακές ιδιαιτερότητες. Μια σημαντική πρωτοβουλία που πρέπει να συνεχιστεί είναι η διευκόλυνση της προσαρμογής των περιφερειακών αγορών εργασίας με την προώθηση διαδικασιών διαμόρφωσης των τιμών που αντικατοπτρίζουν καλύτερα τις διαφορές στις τοπικές συνθήκες και με τη μείωση των αντικινήτρων στην γεωγραφική κινητικότητα της εργασίας. Πρέπει επίσης να επιδιωχθεί η

αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών με περιφερειακό αντίκτυπο, μέσω της βελτίωσης των δημόσιων συστημάτων χορήγησης και εκταμίευσης ενισχύσεων.

3. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

3.1 Εφαρμογή πολιτικών προσανατολισμένων στην οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα

Η μακροοικονομική πολιτική διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας των τιμών. Βραχυπρόθεσμα, ο στόχος της πρέπει να είναι η ισόρροπη επέκταση της οικονομικής δραστηριότητας και η πλήρης αξιοποίηση του διαθέσιμου αναπτυξιακού δυναμικού. Μεσοπρόθεσμα, πρέπει να συμβάλλει στη δημιουργία προϋποθέσεων για την εξασφάλιση επιπέδων αποταμίευσης και επενδύσεων που μπορούν να θέσουν την οικονομία σε πιο διατηρήσιμη, πιο δυναμική και μη πληθωριστική πορεία οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

Στη ζώνη του ευρώ, μετά την απότομη κάμψη της δραστηριότητας το 2001, αναμένεται ότι η οικονομική ανάπτυξη θα ανακάμψει και θα ανέλθει σε ρυθμούς που θα πλησιάσουν ή θα υπερβούν τους δυναμικούς στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, ενώ παράλληλα ο πληθωρισμός θα υποχωρεί. Μια κατάλληλη μακροοικονομική στρατηγική που αποσκοπεί στην αποφυγή των εντάσεων πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία που αναφέρονται κατωτέρω.

Ο πρωταρχικός στόχος της ενιαίας νομισματικής πολιτικής είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η νομισματική πολιτική στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα.

Τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν και να διατηρήσουν μια υγιή δημοσιονομική θέση, όπως συμφωνήθηκε στο πλαίσιο του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης. Για να επιτύχουν μια διατηρήσιμη εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών τους, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι κυκλικά προσαρμοσμένες δημοσιονομικές θέσεις τείνουν να είναι ή παραμένουν σε ισορροπία ή πλεονασματικές τα επόμενα χρόνια. Η διατήρηση υγιών δημοσιονομικών θέσεων προϋποθέτει την κατάλληλη χρηματοδότηση των φορολογικών μεταρρυθμίσεων και την αντιστάθμισή τους με περικοπές στις δημόσιες δαπάνες όπου είναι αναγκαίο. Οι υγιείς και διατηρήσιμες δημοσιονομικές θέσεις συμβάλλουν στη μείωση των επιτοκίων και στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων. Δημιουργούν περιθώρια ελιγμών για την κυκλική σταθεροποίηση που επιτρέπει να αντιμετωπιστούν απρόβλεπτες δημοσιονομικές εξελίξεις και θέτουν το δημόσιο χρέος σε τροχιά ταχύτερης μείωσης, διευκολύνοντας έτσι τις προετοιμασίες για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών προκλήσεων που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού. Στο βαθμό, τέλος, που αυξάνουν την αξιοπιστία του δημοσιονομικού πλαισίου της ΟΝΕ, συμβάλλουν επίσης στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

Σε γενικό επίπεδο, οι δημοσιονομικές πολιτικές πρέπει να εμπνέονται από την ανάγκη αποφυγής των προκυκλικών κατευθύνσεων, οι οποίες μπορούν να εντείνουν τις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας, να οδηγήσουν σε μη διατηρήσιμες διαρθρωτικές ισορροπίες και να θέσουν σε κίνδυνο το στόχο της ενιαίας νομισματικής πολιτικής για τη σταθερότητα των τιμών. Συνεπώς, για τη δημοσιονομική πολιτική ο κανόνας πρέπει να είναι η επιδίωξη της ελεύθερης λειτουργίας των αυτόματων σταθεροποιητών στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου, με την επιφύλαξη του ορίου του 3% του ΑΕΠ για το δημοσιονομικό έλλειμμα. Σε περιόδους ανόδου της δραστηριότητας, τα κράτη μέλη πρέπει να επιτρέπουν την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών για να βελτιώσουν το δημοσιονομικό τους αποτέλεσμα.

**Προβλέψεις για την καθαρή ικανότητα χρηματοδότησης (+) / έλλειμμα (-)
της γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)**

	2000 ²⁾	Ημερομηνία ¹	2001 ²⁾	2002	2003	2004	2005
Προγράμματα σταθερότητας							
B	0.1	12/-01	0.0	0.0	0.5	0.6	0.7
D	1.2(-1.3)	12/-01	-2½	-2	-1	-0	-0
EL	-1.1	12/-01	0.1	0.8	1.0	1.2	
E	-0.3	12/-01	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2
F	-1.4	12/-01	-1.4	-1.4	-1.3/-1.0	-0.5/0.0 ³⁾	0.0/0.3
IRL	4.5	12/-01	1.4	0.7	-0.5	-0.6	
I	(-1.5)	11/-01	-1.1	-0.5	0.0	0.0	0.2
L	6.2	11/-01	4.1	2.8	3.1	3.4	
NL	2.2(1.5)	10/-01	0.7	0.4	0.2	0.5	
A	-1.1	11/-01	0.0	0.0	0.0	0.2	0.5
P	-1.5	12/-01	-2.2	-1.8	-1.0	0.0	0.4
FIN	6.9	11/-01	4.7	2.6	2.1	2.6	
Euro area	-0.8		-1.1	-0.9	-0.5	0.0	0.1
Προγράμματα σύγκλισης							
DK	2.5	01/-02	1.9	1.9	2.1	2.1	2.1
S	4.1	11/-01	4.6	2.1	2.2	2.3	
UK ⁴⁾	2.0	12/-00	-0.2	-1.1	-1.3	-1.1	-1.0 ⁵⁾
EU-15	-0.1		-0.8	-0.9	-0.6	-0.1	-0.1

1) Ημερομηνίες έγκρισης των επικαιροποιημένων προγραμμάτων σταθερότητας ή σύγκλισης των κρατών μελών. 2) Σε ορισμένες χώρες, τα δημοσιονομικά αποτελέσματα επηρεάστηκαν το 2000 και το 2001 από τα έσοδα από την πώληση των αδειών κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενεάς (UMTS). Για τις χώρες αυτές, και εφόσον τα σχετικά στοιχεία είναι διαθέσιμα, εμφανίζονται δύο αριθμοί: ο πρώτος περιλαμβάνει τα έσοδα από την πώληση αδειών UMTS, και ο δεύτερος (σε παρένθεση) τα αφαιρεί. 3) Πρόβλεψη για έλλειμμα 0,5% του ΑΕΠ το 2004 σε ένα πιο συντηρητικό σενάριο οικονομικής ανάπτυξης. 4) Οικονομικά έτη. 5) Πρόβλεψη για έλλειμμα 1,0% του ΑΕΠ και για το 2006-07.

Πηγή: Επικαιροποιημένα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης των κρατών μελών και υπηρεσίες της Επιτροπής.

Σύμφωνα με τις τελευταίες επικαιροποιήσεις των προγραμμάτων σταθερότητας το 2001/02,- αναμένεται ότι μετά από μια ελαφρά επιδείνωση το 2001, η συνολική δημοσιονομική θέση της ζώνης του ευρώ θα βελτιωθεί προοδευτικά και θα φθάσει σε επίπεδο ισορροπίας το 2004, ένα έτος αργότερα σε σχέση με τις προβλέψεις των ΓΠΟΠ του προηγούμενου έτους, λόγω γης επιδείνωσης των συνθηκών της οικονομικής ανάπτυξης.

Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ πρέπει γενικά:

- i. να προσανατολίσουν και να εφαρμόσουν δημοσιονομικές πολιτικές που τους επιτρέπουν να επιτύχουν ή να διατηρήσουν δημοσιονομικές θέσεις πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικές στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου· ενόσω οι θέσεις αυτές δεν έχουν ακόμα επιτευχθεί, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα - κατά την εφαρμογή των προϋπολογισμών για το 2002 και την προετοιμασία των προϋπολογισμών για το 2003 - για να εξασφαλίσουν ότι οι μεσοπρόθεσμοι αυτοί στόχοι θα επιτευχθούν το 2004 το αργότερο·
- ii. να εξασφαλίσουν ότι οι φορολογικές τους μεταρρυθμίσεις χρηματοδοτούνται με τρόπο που τους επιτρέπει να τηρήσουν τη δέσμευση για επίτευξη υγιών δημόσιων οικονομικών· να αποφύγουν τις προκυκλικές δημοσιονομικές πολιτικές, συμβάλλοντας έτσι στον κατάλληλο συνδυασμό μακροοικονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και στην ευρωζώνη· να επιτρέψουν την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών καθώς θα επιταχύνεται η ανάκαμψη· να μεριμνήσουν

για την αυστηρή εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για να αποφευχθεί κάθε διολίσθηση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σταθερότητας· και

- iii. να συνεχίσουν την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών τους για να εξασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητά τους, αξιοποιώντας τα περιορισμένα χρονικά περιθώρια που απομένουν προτού αρχίσουν να γίνονται αισθητές οι συνέπειες των δημογραφικών μεταβολών.

Όσον αφορά κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, η νομισματική πολιτική στη Δανία επικεντρώνεται στη διασφάλιση, στο πλαίσιο του ΜΣΙ2, σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας σε σχέση με το ευρώ, η οποία θεωρείται καθοριστική για τη σταθερότητα των τιμών. Στη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι νομισματικές πολιτικές έχουν ως στόχο τη σταθερότητα των τιμών μέσω του ελέγχου του πληθωρισμού. Η επιτυχία τους θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ πρέπει επίσης να διατηρούν υγιείς δημοσιονομικές θέσεις, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης. Τα κράτη αυτά πρέπει γενικά:

- i. να προσανατολίσουν και να εφαρμόσουν δημοσιονομικές πολιτικές που τους επιτρέπουν να επιτύχουν ή να διατηρήσουν δημοσιονομικές θέσεις πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικές στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου·
- ii. να εξασφαλίσουν ότι οι φορολογικές τους μεταρρυθμίσεις χρηματοδοτούνται με τρόπο που τους επιτρέπει να τηρήσουν τη δέσμευση για επίτευξη υγιών δημόσιων οικονομικών· να αποφύγουν τις προκυκλικές δημοσιονομικές πολιτικές, συμβάλλοντας έτσι στον κατάλληλο συνδυασμό μακροοικονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο και στην ευρωζώνη· να επιτρέψουν την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών καθώς θα επιταχύνεται η ανάκαμψη· να μεριμνήσουν για την αυστηρή εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για να αποφευχθεί κάθε διολίσθηση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σταθερότητας· και
- iii. να συνεχίσουν την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών τους για να εξασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητά τους, αξιοποιώντας τα περιορισμένα χρονικά περιθώρια που απομένουν προτού αρχίσουν να γίνονται αισθητές οι συνέπειες των δημογραφικών μεταβολών.

***Η εξέλιξη των μισθών** στα κράτη μέλη πρέπει να αντικατοπτρίζει την οικονομική τους κατάσταση και την κατάσταση της απασχόλησης. Οι κυβερνήσεις πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργία κατάλληλου πλαισίου για τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ κοινωνικών εταίρων. Για να μπορέσουν οι μισθολογικές εξελίξεις να συμβάλουν στη διαμόρφωση ευνοϊκού για την απασχόληση μίγματος οικονομικής πολιτικής, οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συνεχίσουν την υπεύθυνη συμπεριφορά τους και να συνάπτουν με τα κράτη μέλη μισθολογικές συμφωνίες που εμπνέονται από τις γενικές αρχές που διατυπώνονται στους προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών. Για το σκοπό αυτό:*

- i. η αύξηση των ονομαστικών μισθών πρέπει να είναι συνεπής με τη σταθερότητα των τιμών·
- ii. η αύξηση των πραγματικών μισθών δεν πρέπει να υπερβαίνει την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να ενισχυθεί, όπου είναι αναγκαίο, και στη συνέχεια να διατηρηθεί η αποδοτικότητα των επενδύσεων που αυξάνουν την παραγωγική ικανότητα και δημιουργούν θέσεις απασχόλησης· και
- iii. το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας και τα συστήματα συλλογικών συμβάσεων πρέπει, σεβόμενα την αυτονομία των κοινωνικών εταίρων, να λαμβάνουν υπόψη τη σχέση μεταξύ εξέλιξης των μισθών και συνθηκών στην αγορά εργασίας με τρόπο που να συναρτά την αύξηση των μισθών με την εξέλιξη της παραγωγικότητας και με τις διαφορές επαγγελματικών προσόντων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και να βελτιωθεί η απασχόληση σε όλα

το φάσμα επαγγελματικών προσόντων και σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές.

3.2 Βελτίωση της ποιότητας και της διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών

Για να μεγιστοποιήσουν τη συμβολή των δημόσιων οικονομικών στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση και να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων που συμφωνήθηκαν στη Λισσαβόνα και τη Στοκχόλμη, όλα τα κράτη μέλη πρέπει να επιτύχουν και να διατηρήσουν υγιείς δημοσιονομικές θέσεις. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις χώρες στις οποίες οι δημοσιονομικές θέσεις δεν είναι ακόμα "πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικές", όπως απαιτείται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Πρέπει να αναζητηθεί η κατάλληλη ισορροπία και να προγραμματιστούν σωστά τα μέτρα για τη μείωση του δημόσιου χρέους, τις φορολογικές ελαφρύνσεις και τη χρηματοδότηση των δημόσιων επενδύσεων σε τομείς-κλειδιά. Οι χώρες που έχουν ακόμα υψηλό επίπεδο δημόσιου χρέους και/ή δεν έχουν επιτύχει το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη δημοσιονομική εξυγίανση: αυτό θα εξασφαλίσει ότι υπάρχουν επαρκή περιθώρια για τη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών σε περίπτωση κάμψης της δραστηριότητας και θα βοηθήσει τις χώρες αυτές να προετοιμαστούν για να αντιμετωπίσουν το πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Η εκτίμηση της διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών με βάση τα επικαιροποιημένα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης επιβεβαιώνει ότι η γήρανση του πληθυσμού θα δημιουργήσει στο μέλλον σημαντικούς κινδύνους δημοσιονομικών ανισορροπιών σε πολλά κράτη μέλη.

Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει:

- i. να εντείνουν τις προσπάθειες για να καταστήσουν τα συστήματα εισφορών και παροχών πιο ευνοϊκά για την απασχόληση, περιλαμβανομένων όπου είναι αναγκαίο, μειώσεων στη συνολική φορολογική επιβάρυνση, ειδικών μεταρρυθμίσεων των συστημάτων εισφορών και παροχών με στόχο ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων όπως ιδίως οι χαμηλόμισθοι, συνεχίζοντας παράλληλα τη δημοσιονομική εξυγίανση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών συστημάτων (βλέπε επίσης το τμήμα 3.3).
- ii. να βελτιώσουν την ποιότητα των δημόσιων δαπανών, αναπροσανατολίζοντάς τις στη συσσώρευση φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου και στην έρευνα και ανάπτυξη, προκειμένου να επιτύχουν ουσιαστικές ετήσιες αυξήσεις των κατά κεφαλή επενδύσεων.
- iii. να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών με θεσμικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, και ιδίως με την εισαγωγή ή ενίσχυση μηχανισμών που επιτρέπουν την αξιολόγηση και τον έλεγχο των δαπανών, περιλαμβανομένων των δημοσιονομικών διαδικασιών.
- iv. να βελτιώσουν τη μακροχρόνια διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών με παρεμβάσεις σε τρία επίπεδα, όπως συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης. Αυτό προϋποθέτει έναν κατάλληλο συνδυασμό μέτρων για την ταχεία μείωση του δημόσιου χρέους, την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης (ιδίως των γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων) και τη μεταρρύθμιση των συστημάτων συνταξιοδότησης και υγείας για την εξυγίανση της χρηματοδοτικής βάσης τους. Τα αποθεματικά ταμεία συντάξεων μπορούν επίσης να συμβάλουν στη βελτίωση της διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών, υπό τον όρο ότι επωφελούνται από τακτικές και ουσιαστικές συνεισφορές πόρων. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενισχύσουν τις διαδικασίες αξιολόγησης της μακροπρόθεσμης διατηρησιμότητας των δημόσιων οικονομικών και να λαμβάνουν υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής κατά το μακροπρόθεσμο δημοσιονομικό προγραμματισμό. Αυτό θα επιτρέψει επίσης να ενισχυθεί η εξέταση της πολιτικής στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας, σύμφωνα με το αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας.

- v. να μεταρρυθμίσουν τις πολιτικές τους στον τομέα των συνταξιοδοτικών καθεστώτων προς την κατεύθυνση των μεγάλων κοινών στόχων που συμφωνήθηκαν από τα Συμβούλια του Γκέτεμποργκ και του Λάκεν, προκειμένου να διασφαλίσουν την επάρκεια του επιπέδου των συντάξεων και τη χρηματοδοτική διατηρησιμότητα των συστημάτων συνταξιοδότησης και να ανταποκριθούν στην εξέλιξη των κοινωνικών αναγκών· να αναπτύξουν μια συνολική στρατηγική που θα λαμβάνει δεόντως υπόψη την ισορροπία μεταξύ των γενικών αυτών στόχων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει κάθε χώρα· ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόσουν μέτρα για την αύξηση της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης (περιορίζοντας την πρόσβαση σε προγράμματα προσυνταξιοδότησης, καταργώντας τα αδικαιολόγητα φορολογικά και συνταξιοδοτικά κίνητρα που παρακινούν τους ηλικιωμένους εργαζομένους να εγκαταλείψουν νωρίς την αγορά εργασίας και παρέχοντας πιο ευέλικτες δυνατότητες όσον αφορά την ηλικία συνταξιοδότησης), να βελτιώσουν την ικανότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων να αντιμετωπίζουν τους δημογραφικούς κινδύνους και την αναμενόμενη αύξηση του προσδόκιμου ζωής, να αυξήσουν τη διαφάνεια του συνταξιοδοτικού συστήματος όσον αφορά τις εισφορές και τις παροχές, να εξασφαλίσουν μια πιο ίση μεταχείριση από αναλογιστική άποψη και να προσφύγουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε κεφαλαιοποιητικά μέσα χρηματοδότησης, προκειμένου να εξισορροπήσουν καλύτερα τους διάφορες πυλώνες των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη στα οποία η ισορροπία αυτή δεν έχει ακόμα επιτευχθεί· και
- vi. να βελτιώσουν το συντονισμό στο φορολογικό τομέα προκειμένου να αποφύγουν τον επιζήμιο φορολογικό ανταγωνισμό και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή στην πράξη της συμφωνίας του Συμβουλίου του Νοεμβρίου 2000 για το φορολογικό πακέτο εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας του Δεκεμβρίου 2002.

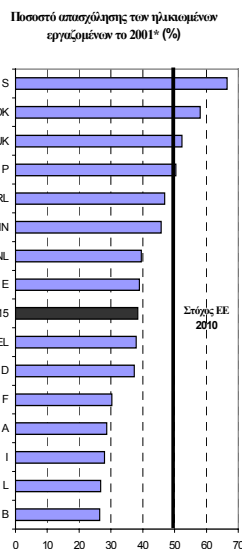
3.3 *Ενίσχυση του δυναμισμού των αγορών εργασίας*

Παρά την επίπτωση της κυκλικής κάμψης της δραστηριότητας, η κατάσταση της αγοράς εργασίας συνέχισε να βελτιώνεται το 2001, παρόλο που δεν κατέστη δυνατή η επανάληψη των ιδιαίτερα θετικών αποτελεσμάτων του προηγούμενου έτους. Το μέσο ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 7,8% και ήταν επομένως κατά 0,4 εκατοστιαία μονάδα χαμηλότερο από το μέσο επίπεδο του 2000 (βλέπε διάγραμμα). Η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για την απασχόληση που καθορίστηκαν στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Λισσαβώνας και της Στοκχόλμης συνεχίστηκε το 2001, παρόλο που ήταν πιο περιορισμένη σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το συνολικό ποσοστό απασχόλησης ανέρχεται σήμερα στο 64%, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στο 55% και εκείνο των ηλικιωμένων εργαζομένων (55-64 ετών) στο 38% (βλέπε διαγράμματα για το συνολικό ποσοστό απασχόλησης και για τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων).

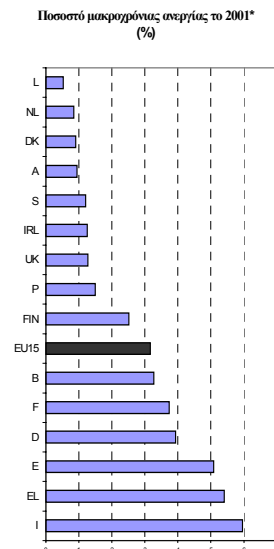
Η πρόοδος που επιτεύχθηκε τα προηγούμενα χρόνια στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των αγορών εργασίας, καθώς και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, γίνεται πλέον αισθητή με την αύξηση της έντασης απασχόλησης της οικονομικής ανάπτυξης. Η διατήρηση συγκρατημένων μισθολογικών αυξήσεων επέτρεψε μια ουσιαστική αύξηση της απασχόλησης και την υποχώρηση της ανεργίας χωρίς αναζωπύρωση του πληθωρισμού· η μεγαλύτερη προσφυγή σε συμβάσεις προσωρινής και μερικής απασχόλησης αύξησε την ευελιξία και την αποτελεσματικότητα των αγορών εργασίας· οι φορολογικές ελαφρύνσεις στα χαμηλότερα μισθολογικά κλιμάκια βελτίωσαν τα κίνητρα για εργασία· τα κράτη μέλη, τέλος, εγκαταλείπουν όλο και περισσότερο τα παθητικά μέτρα για την αγορά εργασίας και στρέφονται προς πιο ενεργητικά μέτρα. Δυστυχώς, φαίνεται ότι ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας επιβραδύνθηκε το 2001.

* Για D, F και L τα στοιχεία είναι για το 2000. Για D τα στοιχεία είναι εκτιμήσεις.
 Σημείωση: Για το ποσοστό απασχόλησης, τα στοιχεία βασίζονται στον αριθμό των καταγεγραμμένων θέσεων απασχόλησης, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για θέσεις πλήρους ή μερικής απασχόλησης.
 Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

* Για D, F και L τα στοιχεία είναι για το 2000.
 Για D τα στοιχεία είναι εκτιμήσεις.

* Για D, F και L τα στοιχεία είναι για το 2000.
 Για D τα στοιχεία είναι εκτιμήσεις.

Απομένουν ωστόσο σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν με νέες μεταρρυθμίσεις, όπως αναφέρθηκε ήδη στο τμήμα 2.2. ii:

- δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης
- αύξηση των ποσοστών συμμετοχής και απασχόλησης, ιδίως των γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Λισσαβώνας και της Στοκχόλμης για την απασχόληση και να επιταχυνθούν οι προετοιμασίες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της γήρανσης του πληθυσμού
- μείωση των υψηλών ποσοστών ανεργίας
- μείωση της αναντιστοιχίας ζήτησης και προσφοράς εργασίας μεταξύ γεωγραφικών περιοχών και επαγγελματιών.

Οι προκλήσεις αυτές πρέπει να αντιμετωπιστούν παράλληλα με τις άλλες προκλήσεις που σχετίζονται άμεσα με την αγορά εργασίας, όπως η διαμόρφωση των μισθών και η εκπαίδευση και κατάρτιση (βλέπε τμήματα 3.1 και 3.7 αντίστοιχα). Στις 18 Φεβρουαρίου 2002, το Συμβούλιο εξέδωσε τις λεπτομερείς κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών για την απασχόληση, οι οποίες είναι συνεπείς με τους Γενικούς Προσανατολισμούς 2001 των Οικονομικών Πολιτικών, καθώς και ειδικές συστάσεις για τα διάφορα κράτη μέλη. Κατά την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων για την αγορά εργασίας, τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόζουν με αποφασιστικότητα τις κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών για την απασχόληση και τις συστάσεις που απήθυνε το Συμβούλιο σε καθένα από αυτά.

Τα κράτη μέλη πρέπει ιδίως να λάβουν τα ακόλουθα μέτρα:

- i. να προσαρμόσουν τα συστήματα εισφορών και παροχών με τρόπο που καθιστά πιο συμφέρουσα την εργασία και ενθαρρύνει την αναζήτηση απασχόλησης· να μειώσουν τους υψηλούς πραγματικούς οριακούς συντελεστές φορολόγησης, ιδίως για τους χαμηλόμισθους, και να εξαλείψουν τις παγίδες ανεργίας· να προσαρμόσουν τα κίνητρα που παρέχονται με τα καθεστώτα παροχών, περιλαμβανομένων των όρων υπαγωγής, της επιλεξιμότητας, της διάρκειας και του ποσοστού αντικατάστασης των αποδοχών, καθώς και τη διαθεσιμότητα παροχών κατά την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας και τη χρησιμοποίηση πιστώσεων φόρου, προκειμένου να καταστούν πιο φιλικά προς την απασχόληση· να επανεξετάσουν τα διοικητικά συστήματα και την καταλληλότητα της διαχείρισης· να περιορίσουν τα κίνητρα για προσυνταξιοδότηση· να βελτιώσουν τις συνθήκες για την παραμονή των ηλικιωμένων εργαζομένων στην αγορά εργασίας, έτσι ώστε έως το 2010 η μέση πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης στην ΕΕ να αυξηθεί κατά πέντε περίπου χρόνια, αυξάνοντας έτσι τη συμμετοχή των εργαζομένων αυτών στην αγορά εργασίας·
- ii. να ενισχύσουν τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητά τους τόσο όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των πόρων όσο και την ικανότητα αύξησης της απασχόλησης· αυτό συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, την καλύτερη εστίαση των μέτρων σε πληθυσμιακές ομάδες με υψηλότερο κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας, δίνοντας ιδίως έμφαση στα μέτρα που αποδείχθηκαν πιο αποτελεσματικά· να προσπαθήσουν να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας·
- iii. να καταργήσουν τα εμπόδια στην κινητικότητα εντός και μεταξύ των κρατών μελών· σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του προγράμματος δράσης για τις δεξιότητες και την κινητικότητα, να προωθήσουν την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, να διευκολύνουν τη μεταφορά των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης, να βελτιώσουν την πληροφόρηση και τη διαφάνεια όσον αφορά τις διαθέσιμες θέσεις απασχόλησης και να εξασφαλίσουν ότι ούτε τα συστήματα εισφορών και παροχών, ούτε η στεγαστική αγορά δεν εμποδίζουν την κινητικότητα·
- iv. να διευκολύνουν την επαγγελματική κινητικότητα με την προώθηση, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, της διά βίου μάθησης, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας των θέσεων απασχόλησης και στην αύξηση της παραγωγικότητας·
- v. να προωθήσουν, σε συνεργασία, με τους κοινωνικούς εταίρους μια πιο ευέλικτη οργάνωση της εργασίας και να προσαρμόσουν τις ρυθμίσεις για τις συμβάσεις εργασίας και τις επιβαρύνσεις που σχετίζονται με αυτές, προκειμένου να προωθήσουν τη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης και να διευκολύνουν την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας της εργασίας· να εξασφαλίσουν ότι η μείωση του συνολικού χρόνου εργασίας δεν έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και ότι λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι μελλοντικές ανάγκες όσον αφορά την προσφορά εργασίας· και
- vi. να καταργήσουν τα εμπόδια στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας· να βελτιώσουν την προσφορά υποδομών για την υποδοχή και φροντίδα των παιδιών και των άλλων εξαρτημένων ατόμων, προκειμένου ιδίως να επιτευχθούν οι στόχοι που συμφωνήθηκαν για τις υποδομές αυτές στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (δηλαδή η δημιουργία έως το 2010 υποδομών για τη φροντίδα του 90% τουλάχιστον των παιδιών ηλικίας από 3 ετών έως την υποχρεωτική σχολική ηλικία και του 33% τουλάχιστον των παιδιών κάτω των 3 ετών)· να εξαλείψουν τους παράγοντες που δημιουργούν μισθολογικές ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών·

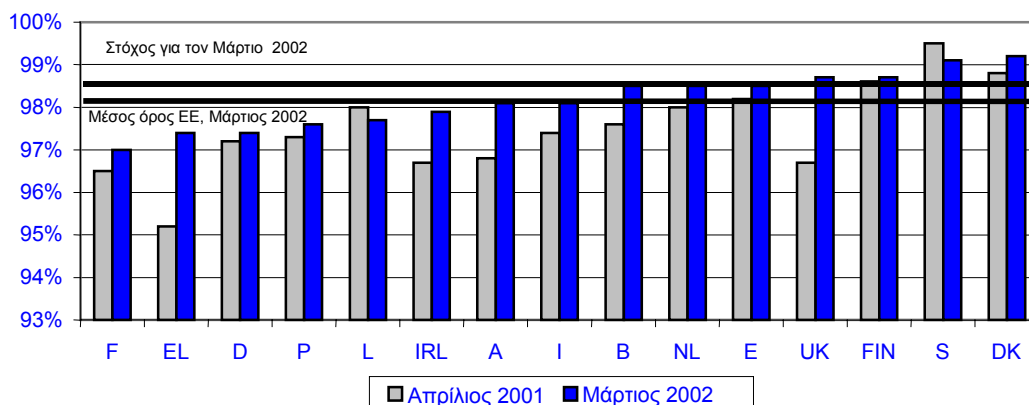

3.4 Νέα ώθηση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων

Η πρόοδος στην εφαρμογή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας ήταν άριστη. Πρόοδος σημειώθηκε ιδίως όσον αφορά τη μεταφορά της νομοθεσίας της εσωτερικής αγοράς στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών, το άνοιγμα των αγορών δημόσιων συμβάσεων, την ενίσχυση των εξουσιών των αρχών ανταγωνισμού και τον περιορισμό των κρατικών ενισχύσεων. Η απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρισμού οδηγεί ήδη σε μειώσεις τιμών. Ομοίως, θετικές επιπτώσεις αναμένονται από τη βελτιωμένη πρόσβαση στα δίκτυα εμπορευματικών σιδηροδρομικών μεταφορών. Ωστόσο, είναι πιθανό ότι οι προοπτικές για νέες μειώσεις τιμών θα επηρεαστούν αρνητικά από τα σημεία φυσικής συμφόρησης, τις ανεπαρκείς ρυθμιστικές διαρθρώσεις, τους αργούς ρυθμούς ανοίγματος των αγορών και τα υψηλά μερίδια αγοράς των πρώην μονοπωλιακών φορέων στις αγορές αυτές. Αυτό καταδεικνύει ότι για τη δημιουργία πλήρως ενοποιημένης και αποτελεσματικής εσωτερικής αγοράς απαιτούνται συμπληρωματικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων (αγαθά και υπηρεσίες), ιδίως σε τομείς στους οποίους η πρόοδος ήταν ιδιαίτερα βραδεία. Παρά την όλο και μεγαλύτερη ενοποίηση των αγορών της ΕΕ, οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών προτύπων και ρυθμίσεων συνεχίζουν να εμποδίζουν τις διασυνοριακές δραστηριότητες. Επιπλέον, η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών προχωρεί με βραδείς ρυθμούς. Για τους λόγους αυτούς, τα κράτη μέλη πρέπει:

- i. να ολοκληρώσουν την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως:
  - να εντείνουν τις προσπάθειες για την αύξηση του ποσοστού μεταφοράς των οδηγιών για την εσωτερική αγορά στο 98,5% και να ολοκληρώσουν έως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα συνέλθει την άνοιξη του 2003 τη μεταφορά των οδηγιών των οποίων η θέση σε εφαρμογή έχει καθυστερήσει πάνω από δύο χρόνια, μεριμνώντας παράλληλα για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά·
  - να συνεχίσουν με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα την κατάργηση των απομενόντων τεχνικών εμποδίων στις συναλλαγές, επιταχύνοντας την ανάπτυξη νέων προϊόντων και βελτιώνοντας την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τις εθνικές αρχές·
  - να δημιουργήσουν μια αποτελεσματική εσωτερική αγορά υπηρεσιών, με την κατάργηση των εμποδίων στις διασυνοριακές συναλλαγές και στην είσοδο στην αγορά· και
  - να ανοίξουν ακόμα περισσότερο τις αγορές δημόσιων συμβάσεων και να αυξήσουν τη διαφάνειά τους, μεταξύ άλλων με την παροχή το αργότερο το 2003 ηλεκτρονικής πρόσβασης στις διαδικασίες ανάθεσης και με την έγκριση το ταχύτερο δυνατό εντός του 2002 του πακέτου νομοθετικών μέτρων για τις δημόσιες συμβάσεις.

Οδηγίες για την εσωτερική αγορά – Ποσοστό μεταφοράς

- ii. να εξασφαλίσουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού για να επιτρέψουν στους καταναλωτές να επωφεληθούν πραγματικά από τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς:
- μεριμνώντας για την πραγματική ανεξαρτησία, την ικανότητα και την αποτελεσματικότητα των αρχών ανταγωνισμού και των ρυθμιστικών αρχών και εξασφαλίζοντας την εναρμονισμένη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού από την Επιτροπή και τις αρμόδιες εθνικές αρχές και
  - συνεχίζοντας να μειώνουν το γενικό επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με το ΑΕΠ και αναπροσανατολίζοντας τις ενισχύσεις προς οριζόντιους στόχους κοινού ενδιαφέροντος που αποσκοπούν στη διόρθωση δυσλειτουργιών της αγοράς· αυξάνοντας τέλος τη διαφάνεια των εθνικών πολιτικών στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων και αξιολογώντας την αποτελεσματικότητά τους.
- iii. να επιταχύνουν τις μεταρρυθμίσεις στις βιομηχανίες δικτύου, τηρώντας παράλληλα τις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας:
- ενθαρρύνοντας την είσοδο νέων φορέων στην αγορά και βελτιώνοντας τις επιλογές των καταναλωτών στις απελευθερωμένες αγορές, ιδίως με την πλήρη εφαρμογή έως τον Ιούλιο του 2003 του νέου πακέτου ρυθμίσεων για τις τηλεπικοινωνίες·
  - εξασφαλίζοντας, στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, την ελευθερία επιλογής για όλους τους καταναλωτές εκτός των νοικοκυριών (δηλαδή για το 60% τουλάχιστον της αγοράς) και δημιουργώντας ρυθμιστικό φορέα· το επίπεδο διασύνδεσης των ηλεκτρικών δικτύων των κρατών μελών πρέπει να καλύπτει το 2005 το 10% τουλάχιστον της εγκατεστημένης παραγωγικής ικανότητας·
  - μεριμνώντας για την αποτελεσματική χρήση των υφιστάμενων υποδομών και παρέχοντας κίνητρα για την κατασκευή νέων υποδομών όπου είναι αναγκαίο με τη λήψη έως τα τέλη του 2002 των αποφάσεων για την αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών και των συνοδευτικών κανόνων χρηματοδότησης των διευρωπαϊκών δικτύων ενέργειας και μεταφορών· και

- στον τομέα των μεταφορών, λαμβάνοντας έως τα τέλη του 2002 τις αποφάσεις σχετικά με τις προτάσεις για την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης των αερολιμένων, την πρόσβαση στις λιμενικές υπηρεσίες, τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών και τη δημιουργία "ενιαίου ευρωπαϊκού ουρανού" έως το 2004· ανοίγοντας έως τις 15 Μαρτίου 2003 το διευρωπαϊκό δίκτυο εμπορευματικών σιδηροδρομικών μεταφορών και συνεχίζοντας τις εργασίες για το δεύτερο πακέτο μέτρων για τις σιδηροδρομικές μεταφορές.

3.5 Προώθηση της αποτελεσματικότητας και της ενοποίησης των αγορών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ

Η χρηματοπιστωτική ενοποίηση βελτιώνει τις οικονομικές επιδόσεις χάρη στην καλύτερη κατανομή των πόρων, την τόνωση του ανταγωνισμού και την καλύτερη προστασία της οικονομίας της ΕΕ από τις εξωτερικές διαταραχές. Παρόλο που η εισαγωγή του ευρώ ενίσχυσε τη χρηματοπιστωτική ενοποίηση, το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ΕΕ παραμένει ιδιαίτερα κατακερματισμένο. Οι διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες περιορίζονται από μια σειρά εμποδίων που αντικατοπτρίζουν την ύπαρξη πολλών εθνικών χρηματοπιστωτικών συστημάτων με αποκλίνοντα χαρακτηριστικά. Ο κατακερματισμός είναι ιδιαίτερα εμφανής, για παράδειγμα, στους σημερινούς μηχανισμούς εκκαθάρισης και διακανονισμού στην ΕΕ, οι οποίοι είναι γενικά αποτελεσματικοί σε εθνικό επίπεδο αλλά πολύ αναποτελεσματικοί σε διασυνοριακό πλαίσιο.

Το πρόγραμμα δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (ΠΔΧΥ) αποτελεί το κυριότερο μέσο για τη δημιουργία ενοποιημένου χρηματοπιστωτικού συστήματος στην ΕΕ. Το ΠΔΧΥ προτείνει ένα ευρύ φάσμα μέτρων που προορίζονται τόσο να ολοκληρώσουν το νομοθετικό πλαίσιο της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών όσο και να εξασφαλίσουν την καταλληλότητά του στις συνεχώς μεταβαλλόμενες σημερινές αγορές. Σημαντική πρόοδος επιτεύχθηκε στην εφαρμογή του ΠΔΧΥ, αλλά απαιτούνται ακόμα πολλές προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η υλοποίησή του πριν από την προθεσμία του 2005 που καθορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας.

Το πρόγραμμα δράσης για τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (ΠΔΚΕΚ) αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη ενοποιημένης και αποτελεσματικής αγοράς κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση νεοσύστατων και καινοτόμων επιχειρήσεων. Το ΠΔΚΕΚ προβλέπει μια σειρά μέτρων (από τα οποία πολλά είναι κοινά με το ΠΔΧΥ) για τη χρηματοδότηση ιδίων κεφαλαίων (με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου ή με εξαγορά), τα οποία προωθούν την ενοποίηση της αγοράς, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε τομείς όπως το ρυθμιστικό περιβάλλον, η φορολογική και πτωχευτική νομοθεσία, και ενισχύουν την επιχειρηματική παράδοση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας έθεσε ως προθεσμία υλοποίησης του ΠΔΚΕΚ το 2003.

Η ενοποίηση θα ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στο εσωτερικό της ΕΕ, εφόσον όμως υπάρχουν επίσης κατάλληλες θεσμικές ρυθμίσεις για την προληπτική εποπτεία. Ανταποκρινόμενα στη συνεχιζόμενη ενοποίηση εντός και μεταξύ χρηματοπιστωτικών τομέων, πολλά κράτη μέλη μεταρρυθμίσαν ή μεταρρυθμίζουν σήμερα τους μηχανισμούς προληπτικής εποπτείας. Οι ρυθμίσεις στον τομέα αυτό ποικίλλουν ανάλογα με το κράτος μέλος, γεγονός που αυξάνει την ανάγκη σαφών διαδικασιών για τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ εθνικών εποπτικών αρχών.

Για να επιταχύνουν την πρόοδο προς τη χρηματοπιστωτική ενοποίηση:

- ί. όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη - Συμβούλιο, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή και κράτη μέλη - πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η πλήρης υλοποίηση του ΠΔΧΥ έως το 2005, και έως το 2003 όσον αφορά τη νομοθεσία για την αγορά κινητών αξιών· για το σκοπό αυτό, όπως υπογραμμίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να εγκρίνουν το συντομότερο δυνατό εντός του 2002 τις προτεινόμενες οδηγίες για την πρόσθετη ασφάλεια, τις καταχρηστικές πρακτικές στην αγορά, τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές, την εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εξ αποστάσεως, τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, τα ενημερωτικά φυλλάδια και τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα, καθώς και τον κανονισμό για την υιοθέτηση των διεθνών λογιστικών προτύπων. Τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν, το ταχύτερο δυνατό, την εφαρμογή της νομοθεσίας που έχει

θεσπιστεί από το Συμβούλιο (όπως ο κανονισμός για την απαγόρευση της επιβολής υπερβολικών επιβαρύνσεων στις διασυνοριακές λιανικές πληρωμές).

- ii. να ενταθούν οι προσπάθειες για την υλοποίηση του ΠΔΚΕΚ έως το 2003, δίνοντας ιδίως προτεραιότητα στην αρχή της "σύνεσης" και όχι στην επιβολή ορίων ανά κατηγορία περιουσιακών στοιχείων στην οδηγία για τους θεσμικούς επενδυτές· να αναθεωρηθούν οι πτωχευτικές διαδικασίες προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ επιχειρηματικής δραστηριότητας και προστασίας των επενδυτών και να αναπτυχθεί ένα φορολογικό πλαίσιο που να ευνοεί περισσότερο τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα· και
- iii. να εξασφαλιστεί ότι υπάρχουν, σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, κατάλληλοι μηχανισμοί που επιτρέπουν αποτελεσματική διασυνοριακή/διατομεακή συνεργασία, συντονισμό και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων εποπτικών αρχών.

3.6 Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας

Η αύξηση των επενδύσεων των επιχειρήσεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και του επιπέδου δυναμικής ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η δημιουργία ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στηριζόμενου από κατάλληλες δημόσιες υποδομές και σύγχρονες και αποτελεσματικές διοικητικές διαρθρώσεις έχει πρωταρχική σημασία για την ενθάρρυνση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Όλα τα κράτη μέλη έχουν επίγνωση της ανάγκης αυτής, όπως καταδεικνύεται από την ποικιλία των μέτρων που λήφθηκαν για την ελάφρυνση των ρυθμιστικών βαρών για τις επιχειρήσεις, την τόνωση της δημιουργίας επιχειρήσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση. Ο ευρωπαϊκός χάρτης για τις μικρές επιχειρήσεις, ο οποίος εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (Ιούνιος 2000) θα συμβάλει επίσης στη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων. Ωστόσο, το περιβάλλον των επιχειρήσεων εξακολουθεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ κρατών μελών – ιδίως όσον αφορά τη φορολογία. Η ποικιλία αυτή αποτελεί σημαντική πηγή πληροφοριών για τις βέλτιστες πρακτικές. Τα κράτη μέλη πρέπει:

- i. να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που ευνοεί τις επιχειρήσεις, και ιδίως:
  - να βελτιώσουν και να απλουστεύσουν το σύστημα φορολογίας και το ρυθμιστικό πλαίσιο των επιχειρήσεων· να περιορίσουν στο ελάχιστο αναγκαίο τα διοικητικά και νομοθετικά εμπόδια στην επιχειρηματικότητα, μειώνοντας ιδίως τις προθεσμίες και το κόστος για τη σύσταση επιχείρησης·
  - να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων υπηρεσιών, κυρίως με μια μεγαλύτερη χρησιμοποίηση ανοικτών διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων και μεθόδων συγκριτικής αξιολόγησης, καθώς και με την αυξημένη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και τον ανταγωνισμό μεταξύ δημόσιων φορέων· να παράσχουν δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες·
  - να εξαλείψουν τα εμπόδια στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις αποκλίσεις μεταξύ κρατών μελών σε θέματα λογιστικών προτύπων, κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης, φορολογίας των επιχειρήσεων και ΦΠΑ.
- ii. να λάβουν μέτρα για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις.

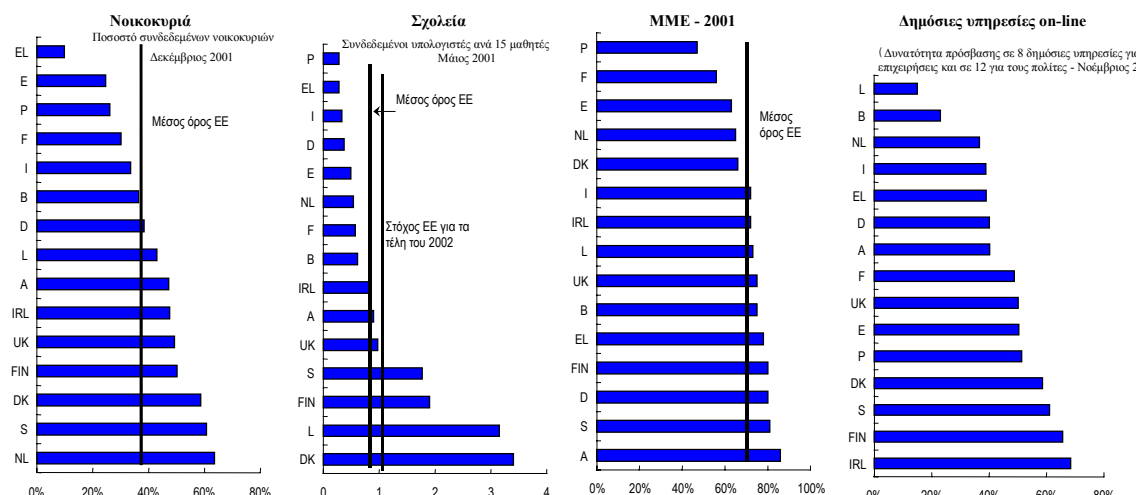
- iii. να ενθαρρύνουν την ανάληψη κινδύνου βελτιώνοντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ιδίως για τις ΜΜΕ στα αρχικά στάδια ανάπτυξης. Ιδιαίτερα σημαντική για τις ΜΜΕ είναι η συνδυασμένη παροχή κεφαλαίων και τεχνογνωσίας διαχείρισης (βλέπε επίσης τμήμα 3.5).

3.7 Προώθηση μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση

Παρά την πρόσφατη πρόοδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να υστερεί σε σχέση με τις ΗΠΑ στην ανάπτυξη και διάδοση νέων τεχνολογιών. Επιπρόσθετα, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ κρατών μελών τόσο όσον αφορά τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ, όσο και τον αριθμό των ανά κάτοικο αιτήσεων για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Η αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, σε έρευνα και ανάπτυξη και σε ΤΠΕ, ιδίως εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα, είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Η πρόσφατη έγκριση του προγράμματος δορυφορικής ραδιοπλοήγησης GALILEO αποτελεί σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή. Οι επιχειρήσεις και οι πολίτες πρέπει να ενθαρρυνθούν να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που τους προσφέρει η οικονομία της γνώσης. Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να προσαρμοστούν καλύτερα στις ανάγκες των ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας. Αυτό συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει:

- i. να τονώσουν την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία:
  - με την αύξηση των συνολικών δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη στο επίπεδο του 3% του ΑΕΠ έως το 2010. Τα δύο τρίτα των επενδύσεων πρέπει να πραγματοποιηθούν από τον ιδιωτικό τομέα. Αυτό συνεπάγεται τη βελτίωση των κινήτρων για τις επενδύσεις των επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη μέσω μιας ενοποιημένης στρατηγικής που θα αποσκοπεί στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων, τη βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, την καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας (με τη δημιουργία ιδίως ενός προσιτού από πλευράς κόστους ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας), εξασφαλίζοντας παράλληλα την ταχύτερη διάδοση των νέων τεχνολογιών και βελτιώνοντας τα φορολογικά και χρηματοοικονομικά κίνητρα·
  - με τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, προκειμένου να διευκολυνθεί η μεταφορά των γνώσεων και η εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και ανάπτυξης· με τον καθορισμό σαφών και συνεπών προτεραιοτήτων για τη δημόσια έρευνα· και
  - με την ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας σε όλη την Ευρώπη.
- ii. να προωθήσουν την πρόσβαση στις ΤΠΕ και τη χρησιμοποίησή τους:
  - με την εξασφάλιση συνθηκών πραγματικού ανταγωνισμού στα τοπικά δίκτυα τηλεπικοινωνιών ("τοπικός βρόγχος") προκειμένου να επιταχυνθεί η ανάπτυξη του ευρωπαϊκού ευρυζωνικού δικτύου· και
  - με την ενθάρρυνση της χρήσης του Διαδικτύου σε όλα τα κοινωνικά στρώματα (νοικοκυριά, σχολεία, επιχειρήσεις και δημόσιες διοικήσεις) και, ιδίως, με την αύξηση του αριθμού των συνδεδεμένων στο Διαδίκτυο υπολογιστών ανά μαθητή σε 1 υπολογιστή για 15 μαθητές.

Χρήση του Διαδικτύου

Πηγή: Υπηρεσίες της Επιτροπής, Έρευνα ENSR 2001, Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις MME, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (έρευνα της Cap Gemini Ernst & Young).

iii. να εντείνουν τις προσπάθειες στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης:

- τόσο ο δημόσιος όσο και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να αυξηθεί η προσφορά εμπειρογνομόνων στον τομέα των ΤΠΕ και να βελτιωθεί το γενικό επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν βασικά επαγγελματικά προσόντα:
- η ικανότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης να ανταποκρίνονται στην εξέλιξη των απαιτούμενων επαγγελματικών προσόντων πρέπει να ενισχυθεί, προκειμένου ιδίως να καλυφθούν οι ανάγκες πληθυσμιακών ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση την αγορά εργασίας, όπως οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι και τα άτομα που εγκαταλείπουν νωρίς τις σπουδές, και
- πρέπει να καθιερωθούν μέσα που εξασφαλίζουν τη διαφάνεια των διπλωμάτων και των επαγγελματικών προσόντων.

3.8 Ενίσχυση της αειφορίας του περιβάλλοντος

Η προστασία των περιβαλλοντικών πόρων, όπως ο ατμοσφαιρικός αέρας, τα ύδατα και το έδαφος, και ο περιορισμός των περιβαλλοντικών απειλών για τη δημόσια υγεία απαιτούν την εφαρμογή μιας δυναμικής περιβαλλοντικής πολιτικής που θα εξασφαλίζει την υπεύθυνη χρήση των σπάνιων φυσικών πόρων και μια οικονομική ανάπτυξη βιώσιμη μακροχρόνια από οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη. Οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε διεθνές επίπεδο - ιδίως όσον αφορά τις κλιματικές μεταβολές - απαιτούν επίσης τη λήψη μέτρων από τις δημόσιες αρχές.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης ζήτησε να ενσωματωθεί η ενίσχυση της αειφορίας του περιβάλλοντος στους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών. Όπως διευκρινίζεται στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Γκέτεμποργκ, η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης υπερβαίνει την καθαρά οικονομική αξιολόγηση και αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης με την προώθηση συγκεκριμένων και συνεπών μέτρων που βασίζονται στη συνεκτίμηση της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής διάστασης. Η έννοια αυτή καλύπτει συνεπώς και τις μακροχρόνιες προοπτικές της ενημερίας των σημερινών και μελλοντικών γενεών. Το παρόν τμήμα επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών στην οικονομική πολιτική, και ιδίως στη χρησιμοποίηση μέσων που βασίζονται στην αγορά για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Η δράση των δημόσιων αρχών προσκρούει συχνά σε ανησυχίες για τις ενδεχόμενες βραχυπρόθεσμες συνέπειες των πολιτικών για την προστασία του περιβάλλοντος στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα μεμονωμένων επιχειρήσεων, τομέων και κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει, κατά την εκτίμηση του φάσματος μέτρων που έχουν στη διάθεσή τους για την επίτευξη περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων, να προσφεύγουν περισσότερο σε μέσα που βασίζονται στην αγορά για να επιτύχουν τους περιβαλλοντικούς τους στόχους χωρίς να θέτουν σε κίνδυνο την υλοποίηση των άλλων στόχων των πολιτικών τους. Τα μέσα αυτά παρέχουν κάποια ευελιξία στη βιομηχανία για να μειώσει με αποτελεσματικό από πλευράς κόστους τρόπο τη ρύπανση του περιβάλλοντος και ενθαρρύνουν την τεχνολογική καινοτομία. Επιπλέον, τα μέσα αυτά αποτελούν συχνά το αποτελεσματικότερο μέσο για τη μείωση της ρύπανσης, εφόσον επιτρέπουν την ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους στις τιμές. Επιτρέπουν επομένως μια πιο συνεπή εφαρμογή της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει". Η καλύτερη πληροφόρηση των πολιτών και η ανάλυση κόστους-ωφέλειας αποτελούν κεντρικά στοιχεία από την άποψη αυτή. Οι επενδύσεις σε νέες και φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες μπορούν επίσης να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα προόδου.

Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίσουν σαφείς στόχους και χρονοδιαγράμματα για τις περιβαλλοντικές πολιτικές τους, όπως εκείνοι που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ, και να τους εφαρμόσουν με συνέπεια προκειμένου να επιτρέψουν στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές να προσαρμοστούν προοδευτικά. Τα μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται σε συνεχή βάση για να επιτευχθεί η σταδιακή αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρησιμοποίηση φυσικών πόρων, και ιδίως η αποσύνδεση της αύξησης των μεταφορών από την αύξηση του ΑΕΠ. Συντονισμένες και σταδιακές αλλά σταθερές και αξιόπιστες μεταβολές στο επίπεδο και τη διάρθρωση των φορολογικών συντελεστών μέχρις ότου εξασφαλιστεί ότι το εξωτερικό κόστος αντικατοπτρίζεται πλήρως στις τιμές θα περιορίσουν στο ελάχιστο τα προβλήματα διαρθρωτικής προσαρμογής και θα βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν και να αναζητήσουν καινοτόμες λύσεις. Η προσέγγιση αυτή θα περιορίσει επίσης στο ελάχιστο την ανάγκη για απαλλαγή των τομέων και των επιχειρήσεων που επηρεάζονται περισσότερο από τα μέτρα αυτά. Οι απαλλαγές αυτές περιορίζουν συχνά την περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα των μέτρων και στρεβλώνουν τη φορολογική διάρθρωση, ενώ η κατάργησή τους σε μεταγενέστερο στάδιο είναι δυσχερής. Η δημιουργία πλαισίου για τη χρησιμοποίηση οικονομικών μέσων σε κοινοτικό επίπεδο μπορεί να διευκολύνει την αποφυγή των στρεβλώσεων αυτών και να ενισχύσει την εσωτερική αγορά.

Κατά συνέπεια,

- i. τα κράτη μέλη πρέπει να εισάγουν και να ενισχύσουν τις πολιτικές που βασίζονται σε μέσα οικονομικής πολιτικής όπως η φορολογία, η επιβολή επιβαρύνσεων στους χρήστες και τους ρυπαίνοντες, τα καθεστώτα ασφάλισης/περιβαλλοντικής ευθύνης και τα εμπορεύσιμα δικαιώματα εκπομπών. Κεντρικός τομέας της πολιτικής αυτής είναι οι μεταφορές με τα διάφορα μέσα της, για τον οποίο δεν υπάρχει ακόμα συνεπές και ενοποιημένο σύστημα εισφορών και τελών χρήσης που επιτρέπει να λαμβάνονται κατάλληλα υπόψη τα εξωτερικά κόστη και αντικατοπτρίζει τη χρήση φυσικών πόρων·*
- ii. για να μπορέσουν να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις του πρωτοκόλλου του Κιότο με αποτελεσματικό από πλευράς κόστους τρόπο, τα κράτη μέλη πρέπει να προετοιμαστούν στην εισαγωγή στο επίπεδο της ΕΕ της εμπορίας εκπομπών αερίων, θεσπίζοντας ιδίως επαρκώς αυστηρές διαδικασίες παρακολούθησης, αναφοράς και εξακρίβωσης των εκπομπών. Τα κράτη μέλη που έχουν ήδη εισάγει καθεστώτα εμπορίας εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου, ή που προτίθενται να το πράξουν, πρέπει να εξασφαλίσουν ότι αυτά συμβιβάζονται με το κοινοτικό καθεστώς που εξετάζεται αυτή τη στιγμή από το Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν εθνικούς μηχανισμούς κατανομής των μεριδίων εκπομπών τόσο μεταξύ των μεμονωμένων φορέων όσο και στο σύνολο των συστημάτων εμπορίας εκπομπών. Σε γενικότερο επίπεδο, τα κράτη μέλη πρέπει να*

εξασφαλίσουν ότι οι πολιτικές και τα μέτρα τους για την αλλαγή του κλίματος δεν εμποδίζουν τη δημιουργία συστήματος εμπορίας εκπομπών στην ΕΕ και να προετοιμάσουν επίσης άλλα μέτρα και πολιτικές που να αποσκοπούν ιδίως στην αποτελεσματικότερη διαχείριση της ζήτησης ενεργειακών προϊόντων και μεταφορών·

- iii. τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν τη γνωστοποίηση περιβαλλοντικών πληροφοριών στους ετήσιους λογαριασμούς των εταιρειών, σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής της 30ής Μαΐου 2001·
- iv. τα κράτη μέλη πρέπει να προετοιμάσουν νομοθετικά μέτρα που θα υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις που ασκούν περιβαλλοντικά ευαίσθητες δραστηριότητες να παρέχουν χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για τις δυνητικές ζημιές που μπορούν να προκαλέσουν·
- v. τα κράτη μέλη πρέπει να περιορίσουν τις τομεακές ενισχύσεις και τις φορολογικές απαλλαγές, καθώς και τα άλλα μέτρα που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον·
- vi. τα κράτη μέλη πρέπει να συμφωνήσουν έως το Δεκέμβριο του 2002 για ένα κατάλληλο πλαίσιο φορολογίας της ενέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο· και
- vii. για να μπορέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση "να επιτύχει έως το 2010 ουσιαστική πρόοδο στην ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης", σύμφωνα με το αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης, τα κράτη μέλη πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζουν μέτρα για την αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας, περιλαμβανομένων των μεταφορών.

II. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

1. ΒΕΛΓΙΟ

Η οικονομική δραστηριότητα στο Βέλγιο επιβραδύνθηκε απότομα και η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ υποχώρησε στο 1%, μετά από ένα εξαιρετικό 2000 κατά το οποίο η μεγέθυνση της οικονομίας ανήλθε στο 4%· η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην επιβράδυνση του διεθνούς εμπορίου και στις επιπτώσεις που αυτή είχε στην εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων. Αναμένεται ότι η οικονομική δραστηριότητα θα ανακάμψει σταδιακά το πρώτο εξάμηνο του 2002 και θα είναι πιο έντονη το δεύτερο εξάμηνο, χάρη στην τόνωση τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών· ωστόσο, ο μέσος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ δεν αναμένεται να υπερβεί την επίδοση του προηγούμενου έτους. Το 2003 αναμένεται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης θα είναι ελαφρώς κατώτερος του 3%, χάρη στην άνοδο του διεθνούς εμπορίου και στην ισχυρότερη εγχώρια ζήτηση. Ο πληθωρισμός, μετρούμενος με τον ΕνΔΤΚ, ο οποίος ήταν 2,5% το 2001, αναμένεται να υποχωρήσει σε επίπεδο σαφώς κατώτερο του 2% το 2002 και να παραμείνει συγκρατημένος το 2003. Η απασχόληση αναμένεται να σημειώσει άνοδο το 2003 αλλά με ρυθμό βραδύτερο σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Η ανεργία θα αυξηθεί ελαφρώς το 2002 πριν υποχωρήσει εκ νέου το 2003. Η εξέλιξη των μισθών αναμένεται να παραμείνει συγκρατημένη με τη νέα συλλογική σύμβαση-πλαίσιο που θα συναφθεί μέχρι τα τέλη του 2002 και θα αφορά την περίοδο 2003-2004.

Ο δείκτης του δημοσίου χρέους, παρότι υποχωρεί, εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα υψηλός στο Βέλγιο και απαιτεί την ανάληψη νέων προσπαθειών δημοσιονομικής προσαρμογής, προκειμένου κυρίως να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών για να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τη γήρανση του πληθυσμού. Για να αντιμετωπιστεί η πρόκληση αυτή πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού καθεστώτος, ιδίως των διατάξεων που αφορούν την πρόωρη συνταξιοδότηση, τις επικουρικές συντάξεις και την επανένταξη των συνταξιούχων στην αγορά εργασίας. Ο χαμηλός δείκτης απασχόλησης, οι έντονες περιφερειακές διαφορές στο επίπεδο της ανεργίας, η έλλειψη ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς παροχής υπηρεσιών, ο υπερβολικός διοικητικός φόρτος των επιχειρήσεων και η έλλειψη αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης αποτελούν επίσης προβλήματα που πρέπει να τύχουν της απαραίτητης προσοχής.

Δημοσιονομική πολιτική

Παρά την απότομη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας το 2001, οι λογαριασμοί της γενικής κυβέρνησης ήταν ισοσκελισμένοι (ή παρουσίαζαν πλεόνασμα 0,2% του ΑΕΠ εάν ληφθούν υπόψη και τα έσοδα από την πώληση αδειών UMTS)· η ισορροπία αυτή των δημοσίων οικονομικών οφείλεται ουσιαστικά στο υψηλό πρωτογενές πλεόνασμα (6,6% του ΑΕΠ) το οποίο επιτεύχθηκε χάρη στη μείωση των πρωτογενών δαπανών και στην αύξηση των φορολογικών εσόδων· συγκεκριμένοι παράγοντες, όπως η πώληση ακινήτων, συνέβαλαν στο αποτέλεσμα αυτό κατά περίπου 0,3% του ΑΕΠ. Το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του 2001 προβλέπει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό για το 2002 και εμφάνιση πλεονάσματος της τάξης του 0,5% του ΑΕΠ το 2003. Η διατήρηση υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων, της τάξης του 6% του ΑΕΠ ετησίως, παραμένει ουσιαστικής σημασίας στοιχείο της στρατηγικής για τη δημοσιονομική προσαρμογή, λαμβανομένου υπόψη του ακόμη ιδιαίτερα υψηλού επιπέδου του δημοσίου χρέους και των προβλημάτων που μακροπρόθεσμα θα τεθούν από τη γήρανση του πληθυσμού. Ο καθορισμός ανωτάτου ορίου για την πραγματική αύξηση των δαπανών της Οντότητας Ι (ομοσπονδιακή κυβέρνηση και κοινωνική ασφάλιση) στο 1,5% ετησίως κρίνεται κατάλληλος για την επίτευξη αυτού του στόχου. Το δημόσιο χρέος ως προς το ΑΕΠ δεν μειώθηκε καθόλου το 2001, κυρίως λόγω της αδύναμης αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και της συνδρομής ορισμένων ειδικών παραγόντων· σύμφωνα με τις προβλέψεις, ο λόγος αυτός αναμένεται να υποχωρήσει σε επίπεδο οριακά κατώτερο του 100% του ΑΕΠ στα τέλη του 2003. Με βάση τα προαναφερθέντα, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το Βέλγιο είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στη μη επιδείνωση της δημοσιονομικής κατάστασης το 2002 σε σχέση με το 2001, μέσω ιδίως του περιορισμού των τρεχουσών δημοσίων δαπανών·

- ii. στην επανάληψη των προσπαθειών δημοσιονομικής εξυγίανσης το 2003 και στην επίτευξη πλεονάσματος 0,5% του ΑΕΠ στους λογαριασμούς της γενικής κυβέρνησης, τηρώντας το ανώτατο όριο του 1,5% που έχει καθοριστεί για την αύξηση των πραγματικών δαπανών της Οντότητας Ι, και ασκώντας αυστηρή δημοσιονομική εποπτεία σε όλα τα τμήματα της δημόσιας διοίκησης· και
- iii. στον καθορισμό συνολικής στρατηγικής ώστε η χώρα να προετοιμαστεί για τις δημοσιονομικές επιπτώσεις από τη γήρανση του πληθυσμού· η στρατηγική αυτή πρέπει να αποσκοπεί στην περαιτέρω μείωση του επιπέδου του χρέους, στη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος, στην αντιμετώπιση ιδίως των προβλημάτων που θέτει η χαμηλή μέση πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης και στην ποσοτικοποίηση των δημοσιονομικών πόρων που θα διατίθενται ετησίως στο Ταμείο Γήρατος.

Αγορά εργασίας

Η βελγική αγορά εργασίας δεν έμεινε ανεπηρέαστη από την ασθενέστερη οικονομική ανάπτυξη του 2001. Η ταχεία μείωση του δείκτη ανεργίας που σημειώθηκε κατά τα δύο τελευταία έτη διακόπηκε και αναμένεται πλέον ελαφρά άνοδος του δείκτη ανεργίας κατά το 2002. Παρότι ο δείκτης συνολικής απασχόλησης σημείωσε συνεχή αύξηση όλα τα δευτέρα εξάμηνα της δεκαετίας του 1990, και από το 56,3% το 1996 ανήλθε στο 61% περίπου στα τέλη του 2000, παραμένει ωστόσο ακόμη κατώτερος του μέσου όρου της ΕΕ, ιδίως λόγω των σχετικά χαμηλών δεικτών απασχόλησης που καταγράφονται στους νέους (29% στην ηλικιακή κλίμακα 15-24 ετών), στους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους (24% μόνον στην ηλικιακή κλίμακα 55-64 ετών), και στις γυναίκες (51,5%). Στο πλαίσιο των προσπαθειών για την καθιέρωση ενός "ενεργού κράτους πρόνοιας", το 2001 συνεχίστηκε η πορεία προοδευτικής μετάβασης από μία παθητική πολιτική στη λήψη ενεργών και προληπτικών μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας. Παρά τη λήψη όμως των μέτρων αυτών, η εξάρτηση από τις κοινωνικές παροχές εξακολουθεί να είναι σχετικά υψηλή σε ορισμένα τμήματα της αγοράς εργασίας ενώ θα μπορούσαν να ληφθούν και άλλα μέτρα για την εξάλειψη των τελευταίων "παγίδων ανεργίας" και για να παρακινηθούν οι δικαιούχοι κοινωνικών παροχών που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας και είναι ακόμη ιδιαίτερα πολυάριθμοι, ιδίως μεταξύ των μεγαλύτερης ηλικίας δικαιούχων, να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας. Οι περιφερειακές ανισότητες παραμένουν σημαντικές. Ο δείκτης απασχόλησης στη Φλάνδρα (περίπου 64% το 2000) εξακολουθούσε να είναι ανώτερος κατά 8-9 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με εκείνον της Βαλλωνίας και της Περιφέρειας των Βρυξελλών. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει την ανεπαρκή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και την έλλειψη ευελιξίας στο επίπεδο των μισθών. Τα γλωσσικά εμπόδια, το υψηλό κόστος κατοικίας (λόγω των τελών εγγραφής, τα οποία εξακολουθούν να παραμένουν σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα), τα συνεχώς οξύτερα κυκλοφοριακά προβλήματα και το ακατάλληλο δίκτυο δημοσίων μεταφορών αποτελούν τους κυριότερους ανασταλτικούς παράγοντες στην κινητικότητα. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, το Βέλγιο πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την παγίωση των πρόσφατων μέτρων για την αναμόρφωση των συστημάτων εισφορών και παροχών έτσι ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από τις κοινωνικές παροχές και να καταστεί η εργασία "συμφέρουσα", μέσω ιδίως της κατάργησης των τελευταίων αντικινήτρων που αποτρέπουν τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα από το να συνεχίσουν να εργάζονται ή να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας·
- ii. τη λήψη μέτρων για να αυξηθεί η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και να ενθαρρυνθούν οι κοινωνικοί εταίροι να επιτρέψουν στους μηχανισμούς καθορισμού των μισθών να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη την παραγωγικότητα και τις τοπικές συνθήκες της αγοράς εργασίας, συνεχίζοντας παράλληλα της προσπάθειες συγκράτησης των μισθών·
- iii. την προώθηση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας, και στενή παρακολούθηση της επίπτωσης που θα έχουν στην προσφορά εργασίας οι πρόσφατες πρωτοβουλίες για αύξηση της ευελιξίας του χρόνου εργασίας, και ιδίως το νέο σύστημα πίστωσης χρόνου· και
- iv. την ένταση των προσπαθειών για αύξηση του δείκτη απασχόλησης των γυναικών μέσω της άρσης των αντικινήτρων για την είσοδο ή την επανείσοδό τους στην αγορά εργασίας.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Ο υψηλός βαθμός ανοίγματος της βελγικής οικονομίας εντείνει τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων, πράγμα που έχει συμβάλει στην επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας της εργασίας και σε επίπεδα τιμών καταναλωτή που δεν αποκλίνουν από το μέσο όρο της ΕΕ. Όσον αφορά το βαθμό ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά, ο στόχος του 98,5% που είχε τεθεί για το Μάρτιο 2002 επιτεύχθηκε. Παρά την έλλειψη πραγματικού ανταγωνισμού στο επίπεδο του τοπικού βρόχου, η ελευθέρωση του τομέα των τηλεπικοινωνιών συνεχίζεται ικανοποιητικά και η χρήση των ευρυζωνικών επικοινωνιών διαδίδεται ταχέως, χάρη στο χαμηλό κόστος πρόσβασης. Αντίθετα, οι δεσμοί μεταξύ οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και εταιρών από τον ιδιωτικό τομέα εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από έλλειψη διαφάνειας, ενώ η ελευθέρωση έχει προχωρήσει λιγότερο σε ορισμένους τομείς υπηρεσιών όπως η ενέργεια. Ειδικότερα, η καθυστέρηση στην καθιέρωση ανεξάρτητου διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η απουσία έγκρισης των τιμολογίων μεταφοράς από ρυθμιστική αρχή αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την είσοδο στην αγορά. Ως εκ τούτου, ο ανταγωνισμός παρέμεινε περιορισμένος στους εν λόγω τομείς και οι τιμές είναι υψηλές. Παρότι οι δαπάνες για E&A και για τις ΤΠΕ αντιστοιχούν, κατά μέσο όρο, στα πρότυπα της ΕΕ, εξακολουθούν ωστόσο να πραγματοποιούνται από ορισμένους μόνον τομείς και εταιρείες. Αναλήφθηκαν σημαντικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες για να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος των επιχειρήσεων και να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών· οι προσπάθειες αυτές άρχισαν να αποφέρουν αποτελέσματα. Ωστόσο, οι κανονιστικές επιβαρύνσεις παραμένουν επαχθείς ενώ οι κρατικές ενισχύσεις προς τους σιδηροδρόμους παραμένουν υψηλές. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, οι βασικές προτεραιότητες για το Βέλγιο θα πρέπει να είναι:

- i. η τόνωση του ανταγωνισμού στους τομείς του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω του επίσημου ορισμού ανεξάρτητου διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς στους τομείς αυτούς, χωρίς σημαντική συμμετοχή των πρώην μονοπωλιακών φορέων (διαχωρισμός ιδιοκτησίας), και λαμβάνοντας μέτρα που θα ενθαρρύνουν, μέσω της χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στα δίκτυα, την είσοδο στην αγορά νέων προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου σε ιδιώτες·
- ii. η λήψη μέτρων για τη μείωση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που δημιουργεί η παρουσία κρατικών ή μικτής ιδιοκτησίας επιχειρήσεων στους τομείς των υπηρεσιών σε τοπικό και επαρχιακό επίπεδο· και
- iii. η λήψη νέων μέτρων για τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, ιδίως όσον αφορά τις προθεσμίες και τα έξοδα σύστασης νέας εταιρείας, καθώς και η λήψη νέων μέτρων για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

2. ΔΑΝΙΑ

Το 2001, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης επιβραδύνθηκε και υποχώρησε στο 0,9%, κυρίως λόγω της σημαντικής μείωσης του ρυθμού αύξησης των επενδύσεων και της υποχώρησης του ρυθμού αύξησης της εξωτερικής ζήτησης. Η άνοδος της παραγωγής αναμένεται να υπερβεί το 1,5% κατά το τρέχον έτος και να επιταχυνθεί στη συνέχεια ώστε να ανέλθει σε 2,5% περίπου το 2003, ως αποτέλεσμα κυρίως της εγχώριας ζήτησης. Το 2002 αναμένεται ότι η ανάπτυξη θα στηριχθεί στην ιδιωτική κατανάλωση, η οποία θα συμβαδίσει με την εξέλιξη των ονομαστικών μισθών, καθώς και στις επενδύσεις, οι οποίες θα ανακάμψουν ως αποτέλεσμα των ευνοϊκότερων προοπτικών. Αναμένεται ότι οι εξαγωγές της Δανίας θα αυξηθούν σε συνάρτηση με την εξωτερική ζήτηση ενώ οι εισαγωγές θα εξελιχθούν σε συνάρτηση με την τελική ζήτηση· έτσι, η συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην ανάπτυξη αναμένεται ότι θα είναι εκ νέου αρνητική κατά το τρέχον έτος. Το 2003, η εγχώρια ζήτηση θα ενισχυθεί περαιτέρω ενώ η συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην ανάπτυξη θα είναι ουδέτερη. Ο πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ), ο οποίος αυξήθηκε στο 2,3% το 2001, προβλέπεται ότι θα παραμείνει στο ίδιο σχεδόν επίπεδο και κατά το τρέχον έτος, δεδομένου ότι οι αυξήσεις στις τιμές των ειδών ρουχισμού θα αντισταθμιστούν από τις επιπτώσεις των χαμηλότερων κάπως τιμών των καυσίμων και του "παγώματος των φόρων" που εισήγαγε η νέα κυβέρνηση· ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει ελαφρώς το 2003. Οι στενότητες θα εξακολουθήσουν να υφίστανται στην αγορά εργασίας. Αναμένεται οριακή άνοδος της απασχόλησης κατά το τρέχον έτος και κατά περίπου 0,5% το 2003. Παρά την επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, η επίσημη ανεργία παρέμεινε σε πολύ χαμηλό επίπεδο ενώ το 2003, έτος ανάκαμψης της οικονομίας, αναμένεται μικρή υποχώρηση του δείκτη ανεργίας.

Η δανική οικονομία, η οποία χρησιμοποιεί την περίοδο αυτή σχεδόν πλήρως την παραγωγική της ικανότητα, οφείλει να αυξήσει το παραγωγικό της δυναμικό και να εστιάσει τις προσπάθειές της στα ακόλουθα καθοριστικής σημασίας ζητήματα: μείωση των περιορισμών που λειτουργούν ανασταλτικά στην προσφορά εργασίας, πράγμα που θα συνέβαλε επίσης στην ανασχεση των υψηλών μισθολογικών αυξήσεων· ο ανταγωνισμός παραμένει ανεπαρκής σε πολλούς σημαντικούς τομείς δραστηριότητας, και λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους του δημόσιου τομέα, η αποτελεσματικότητά του πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω· τέλος, η πραγματική αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης παραμένει ουσιαστικής σημασίας στοιχείο, του οποίου η σημασία έγινε ακόμη πιο καθοριστική μετά την απόφαση της κυβέρνησης για "πάγωμα των φόρων", ώστε να μπορεί η γενική κυβέρνηση να παρουσιάζει υψηλά πλεονάσματα στον προϋπολογισμό της και σε μακροπρόθεσμη βάση.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 2,8% του ΑΕΠ, χωρίς να υπολογίζονται τα έσοδα από την πώληση αδειών UMTS, τα οποία ανέρχονται σε 0,2%. Αναμένεται ότι κατά το τρέχον έτος το πλεόνασμα αυτό θα υποχωρήσει στο 2,1% του ΑΕΠ και στη συνέχεια θα ανέλθει στο 2,4% του ΑΕΠ το 2003. Η συρρίκνωση του πλεονάσματος το 2002 οφείλεται κυρίως στο ότι στις μακροοικονομικές προβλέψεις ενσωματώθηκε πρόταση για τροποποίηση του ειδικού καθεστώτος αποταμίευσης-συνταξιοδότησης, μειώνοντας έτσι το προβλεπόμενο πλεόνασμα κατά περίπου μισή εκατοστιαία μονάδα του ΑΕΠ¹. Στην τελευταία επικαιροποίηση του δανικού προγράμματος σύγκλισης διατηρείται η στρατηγική η οποία βασίζεται σε βραδεία μείωση των πρωτογενών δαπανών και των φόρων ως προς το ΑΕΠ. Όπως συχνά συνέβη κατά το παρελθόν, η πραγματική αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης το 2001 υπερέβη το στόχο που είχε θέσει η προηγούμενη κυβέρνηση. Αντίθετα, το νέο στοιχείο είναι ότι η σημερινή κυβέρνηση η οποία ανέλαβε καθήκοντα το Νοέμβριο 2001 δεσμεύτηκε να μην αυξήσει κανέναν συντελεστή άμεσης ή έμμεσης φορολογίας. Επιπλέον, θεσπίστηκε ανώτατο όριο για το φόρο που επιβάλλεται στην ονομαστική αξία της περιουσίας. Δεν έχει καθοριστεί προθεσμία για τη λήξη αυτού του "παγώματος των φόρων". Σύμφωνα με τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις του επικαιροποιημένου προγράμματος, οι λογαριασμοί της γενικής κυβέρνησης θα παρουσιάζουν ετήσια πλεονάσματα που θα κυμαίνονται από 1,5 έως 2,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2010 ώστε να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση των επιπτώσεων που θα έχει η γήρανση του πληθυσμού στον προϋπολογισμό. Στο πλαίσιο αυτό, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

¹ Η νέα κυβέρνηση πρότεινε όπως το ειδικό καθεστώς αποταμίευσης-συνταξιοδότησης μετατραπεί από αναδιανεμητικό φορολογικό καθεστώς σε υποχρεωτικό καθεστώς ατομικής αποταμίευσης, με ισχύ από το 2001. Η πρόταση συγκέντρωσε την απαιτούμενη πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο. Η αλλαγή αυτή θα έχει ως συνέπεια τη μείωση του πλεονάσματος της γενικής κυβέρνησης κατά περίπου μισή εκατοστιαία μονάδα του ΑΕΠ από το 2002 και μετά διότι οι εν λόγω αποταμιευτικοί πόροι, κατόπιν της μεταβολής αυτής, θα θεωρούνται ως ιδιωτικοί και όχι πλέον ως δημόσιοι αποταμιευτικοί πόροι στους εθνικούς λογαριασμούς. Η εξέλιξη αυτή είναι σύμφωνη με τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν στις 28 Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με το έλλειμμα και το χρέος.

- i. στην τήρηση του κυβερνητικού στόχου για περιορισμό του ρυθμού πραγματικής αύξησης της δημόσιας κατανάλωσης στο 1% ετησίως κατά μέσο όρο, πράγμα που συνεπάγεται ότι η αύξηση αυτή είναι προτιμότερο να μην υπερβεί την πρόβλεψη των αρχών για αύξηση 0,7% ώστε να αντισταθμιστεί η άνοδος κατά 1,3% που προβλέπει ο προϋπολογισμός του 2002· και
- ii. στην τήρηση της απόφασης για πάγωμα των φόρων από όλα τα επίπεδα της διοίκησης, μέσω ενδεχομένως της επιβολής δεσμευτικών υποχρεώσεων στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο των συμφωνιών για τον προϋπολογισμό του 2003.

Αγορά εργασίας

Οι επιδόσεις της Δανίας στον τομέα της απασχόλησης είναι οι καλύτερες μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Το 2001 ο δείκτης συνολικής απασχόλησης ήταν 76%, για τις γυναίκες 72% και 56% για τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους. Ο δείκτης ανεργίας συνέχισε να υποχωρεί ελαφρά το 2001, φθάνοντας στο 4,3%, ενώ οι στενότητες εξακολουθούν να παραμένουν στην αγορά εργασίας. Το 2001 δεν αναλήφθηκε καμία νέα μεταρρυθμιστική προσπάθεια. Ωστόσο, οι προηγούμενες μεταρρυθμίσεις εξακολουθούν να επιδρούν περιοριστικά στον αριθμό των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων και των συντάξεων αναπηρίας ενώ το 2002, σύμφωνα με το πακέτο μέτρων της Πεντηκοστής του 1999, αναμένεται να αποφασιστεί η μείωση των οριακών φορολογικών συντελεστών. Η νέα κυβέρνηση εξήγγειλε πρόσφατα πάγωμα των φόρων. Παρά τις προηγούμενες μεταρρυθμίσεις, υπήρχε σαφής τάση για διαπραγματεύση λιγότερων ωρών εργασίας ενώ ο αριθμός των ατόμων που εξέρχονται από την αγορά εργασίας παραμένει σε σχετικά υψηλό επίπεδο. Οι δικαιούχοι των καθεστώτων κοινωνικών παροχών (συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων ανεργίας) και των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) αντιπροσωπεύουν το 21% του απασχολήσιμου πληθυσμού, πράγμα που συμβάλλει εν μέρει στη διατήρηση φαινομένων στενότητας στο επίπεδο της προσφοράς εργασίας. Μία νέα αύξηση της προσφοράς εργασίας, η οποία καθίσταται απαραίτητη λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, θα μπορούσε να ενθαρρυνθεί μέσω αναμόρφωσης των συστημάτων εισφορών και παροχών ώστε να καταστεί το σύνολο του μηχανισμού εισφορών-παροχών πιο ευνοϊκό για την απασχόληση. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Δανία πρέπει να θέσει ως κύρια προτεραιότητα:

- i. να καταστεί η εργασία περισσότερο συμφέρουσα από οικονομική άποψη, πράγμα το οποίο μπορεί να επιτευχθεί με την περαιτέρω αναμόρφωση των συστημάτων μεταβιβαστικών πληρωμών και την ελάφρυνση της φορολογικής πίεσης επί της εργασίας, ιδίως για τους εργαζόμενους με χαμηλό και μεσαίο επίπεδο αποδοχών.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η δανική οικονομία είναι λιγότερο εκτεθειμένη στο διεθνή ανταγωνισμό από ό,τι άλλα μικρά κράτη μέλη (η σχετική μέτρηση γίνεται βάσει του δείκτη συνολικό εμπόριο/ΑΕΠ) και με τιμές σχετικά υψηλές, γεγονός το οποίο εν μέρει οφείλεται στην έλλειψη ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς. Αντίθετα, οι κρατικές ενισχύσεις ad hoc και οι τομεακές κρατικές ενισχύσεις είναι χαμηλές ενώ οι επιδόσεις όσον αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά άριστες. Η χώρα σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την ελευθέρωση των αγορών των τηλεπικοινωνιών και της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και το άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό. Ο βαθμός επιτυχίας είναι μικρότερος όσον αφορά το άνοιγμα των αγορών φυσικού αερίου. Ο δείκτης διείσδυσης των ΤΠΕ είναι υψηλός και οι δαπάνες Ε&Α ανώτερες του μέσου όρου της ΕΕ. Ωστόσο, στον τομέα της Ε&Α, η Δανία υπολείπεται της Σουηδίας και της Φινλανδίας, λόγω ιδίως της χαμηλότερης συνεισφοράς των ιδιωτικών επιχειρήσεων και της λιγότερο επικερδούς εμπορικής εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων. Επιπλέον, σύμφωνα με έρευνα του ΟΟΣΑ, η Δανία αφιερώνει σημαντικά κονδύλια στη δημόσια εκπαίδευση, με σχετικά απογοητευτικά αποτελέσματα. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, οι βασικές προτεραιότητες της Δανίας πρέπει να είναι:

- i. η επιτάχυνση των προσπαθειών για την επικράτηση συνθηκών ανταγωνισμού στους τομείς που ο ανταγωνισμός κρίνεται ανεπαρκής·

- ii. η προώθηση του ανταγωνισμού στις δημόσιες υπηρεσίες που παρέχονται σε τοπικό επίπεδο μέσω της αυξημένης συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και του μεγαλύτερου ανταγωνισμού μεταξύ των φορέων παροχής των υπηρεσιών αυτών· και
- iii. το πλήρες άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου στον ανταγωνισμό και η διασφάλιση πρόσβασης χωρίς διάκριση στα δίκτυα.

3. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το γερμανικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,6% το 2001. Όσον αφορά την ιδιωτική κατανάλωση, οι μειώσεις του φόρου εισοδήματος που τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο περιόρισαν την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης που οφείλεται στην κατακόρυφη άνοδο των τιμών των καυσίμων και στην ανεργία, η οποία άρχισε να αυξάνει κατά τη διάρκεια του έτους. Αντίθετα, σημειώθηκε σημαντική υποχώρηση των επενδύσεων σε ένα κλίμα αδύναμων αναπτυξιακών προοπτικών. Η έκταση που έλαβε η μείωση των αποθεμάτων είχε επίσης επιπτώσεις στην οικονομία. Ως αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής, η εγχώρια ζήτηση παρουσίασε στασιμότητα το 2001. Η ανάπτυξη προήλθε ουσιαστικά από τις καθαρές εξαγωγές, οι οποίες οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στη στασιμότητα των εισαγόμενων όγκων εμπορευμάτων. Για το 2002, οι βασικοί δείκτες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η οικονομία θα ανακάμψει στα μέσα του έτους, χάρη ιδίως στην άνοδο των επενδύσεων· αντίθετα, η κατανάλωση θα συνεχίσει να υφίσταται τις αρνητικές επιπτώσεις από την άνοδο της ανεργίας. Ωστόσο, παρά την αναμενόμενη ισχυρή βελτίωση, ο μέσος δείκτης αύξησης του ΑΕΠ θα παραμείνει κατώτερος του 1% το 2002, λόγω του ιδιαίτερα αρνητικού στατιστικού πλεονάσματος στις αρχές του έτους. Η μέση αύξηση των τιμών καταναλωτή ανήλθε το 2001 στο 2,4% λόγω της ισχυρότερης από ό,τι προβλεπόταν ανόδου των τιμών των καυσίμων και των τροφίμων. Η τάση αυτή αναμένεται ωστόσο να αναστραφεί, πράγμα που θα μειώσει τις πιέσεις στις τιμές και θα διατηρήσει τον πληθωρισμό (μετρούμενο με τον ΔΤΚ) σε επίπεδο κατώτερο του 2%, ποσοστό που συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στη ζώνη του ευρώ. Η απασχόληση άρχισε να υποχωρεί το 2001 και, παρά την αναμενόμενη επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας, θα υποχωρήσει κατά μέσο όρο σε κατώτερα επίπεδα το 2002. Ως αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής, η ανεργία θα είναι κατά μέσο όρο υψηλότερη το 2002 σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Λόγω της οικονομικής επιβράδυνσης, το δημοσιονομικό έλλειμμα της Γερμανίας ανήλθε στο 2,7% του ΑΕΠ το 2001. Υπάρχει επομένως επιτακτική ανάγκη να επιταχυνθεί η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και να εφαρμοσθεί αυστηρά το πρόγραμμα σταθερότητας, ώστε το δημόσιο έλλειμμα να παραμείνει το 2002 κατώτερο της τιμής αναφοράς του 3% του ΑΕΠ που καθορίζεται στη συνθήκη. Παρότι η σημερινή συγκυριακή υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας οφείλεται ουσιαστικά σε εξωγενείς παράγοντες, το αναπτυξιακό δυναμικό της γερμανικής οικονομίας περιορίζεται επίσης από τις έμμεσες επιπτώσεις της επανένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κρίσης του κατασκευαστικού τομέα, και από τη βραδύτητα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ιδίως στην αγορά εργασίας. Η απόλυτη προτεραιότητα πρέπει επομένως να δοθεί σε μεταρρυθμίσεις που οδηγούν στη μείωση της παραμένουσας σε υψηλά επίπεδα ανεργίας και στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων που παρατηρούνται στον τομέα αυτόν, καθώς και στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ). Η προσπάθεια αυτή πρέπει να συνοδευτεί από μέτρα που αποσκοπούν στην αύξηση του δείκτη απασχόλησης και συνίστανται ιδίως στη μεταρρύθμιση των καθεστώτων παροχών προκειμένου να καταστεί η εργασία πιο συμφέρουσα από οικονομική άποψη και να εξαλειφθούν οι παράγοντες που αποτρέπουν τους εργαζόμενους, και ειδικότερα τις γυναίκες, από το να εισέλθουν ή να παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Η βελτίωση του γενικότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως μέσω της περαιτέρω μεταρρύθμισης των αγορών προϊόντων, κεφαλαίων και εργασίας θα συμβάλει επίσης στην ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού της γερμανικής οικονομίας.

Δημοσιονομική πολιτική

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Ομοσπονδιακής Στατιστικής Υπηρεσίας, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 2,7% του ΑΕΠ το 2001. Η επιδείνωση αυτή σε σχέση με τα αποτελέσματα του 2000 (-1,3% του ΑΕΠ, μη περιλαμβανομένων των εσόδων από την πώληση αδειών UMTS) και σε σχέση με τις προβλέψεις του επικαιροποιημένου προγράμματος σταθερότητας του Οκτωβρίου 2000 (στις οποίες προβλεπόταν έλλειμμα 1,5% του ΑΕΠ) οφείλεται ουσιαστικά στην ισχυρότερη σε σχέση με τις προβλέψεις επιβράδυνση της ανάπτυξης και σε στατιστικές αναθεωρήσεις. Καταγράφηκαν ωστόσο υπερβάσεις δαπανών στον τομέα της υγείας και σε ορισμένα ομόσπονδα κράτη. Το τρέχον έτος, δεδομένης της περιορισμένης μεγέθυνσης του ΑΕΠ και της αύξησης ορισμένων κοινωνικών παροχών, δεν αναμένεται μείωση του ελλείμματος σε σχέση με το προηγούμενο έτος, και αυτό παρά την αύξηση ορισμένων φόρων.

Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ecofin της 12ης Φεβρουαρίου 2002, η γερμανική κυβέρνηση δεσμεύτηκε να τηρήσει την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ όσον αφορά το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης και επιβεβαίωσε τη δέσμευσή της για σχεδόν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό το 2004. Η δέσμευση αυτή επαναβεβαιώθηκε με τη

συμφωνία μεταξύ κεντρικής κυβέρνησης και ομόσπονδων κρατών στην ειδική σύνοδο του Συμβουλίου Οικονομικού Σχεδιασμού (Finanzplanungsrat) που συνήλθε στις 21 Μαρτίου 2002. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και το γεγονός ότι η Γερμανία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στη μη υπέρβαση της τιμής αναφοράς του 3% του ΑΕΠ για το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης. Χρησιμοποίηση όλου του αναπτυξιακού δυναμικού ώστε το 2002 το έλλειμμα να μειωθεί σε επίπεδο κατώτερο του 2,5% του ΑΕΠ, όπως προβλέπεται στο τελευταίο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας·
- ii. το 2003 να επιδιωχθεί η επαρκής μείωση του ελλείμματος ώστε να καταστεί δυνατός ο σχεδόν ισοσκελισμένος ή πλεονασματικός προϋπολογισμός το 2004. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε η άνοδος των δαπανών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης και στο πλαίσιο των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης να παραμείνει σχεδόν μηδενική στον προϋπολογισμό του 2003 και να αξιοποιηθεί κάθε στοιχείο του αναπτυξιακού δυναμικού προκειμένου να απορροφηθεί το έλλειμμα·
- iii. στην υλοποίηση της απαραίτητης αναμόρφωσης του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, προκειμένου να μειωθούν οι πιέσεις επί των δαπανών και να συμβάλει το σύστημα αυτό στη βελτίωση της ποιότητας και της διατηρησιμότητας των δημοσίων οικονομικών· και
- iv. να εγκριθούν από το σημερινό Κοινοβούλιο οι συμφωνηθείσες αλλαγές στον προϋπολογισμό και να καταστεί δυνατός ο αποτελεσματικός έλεγχος της συμφωνίας που επιτεύχθηκε κατά την ειδική σύνοδο του Finanzplanungsrat στις 21 Μαρτίου 2002.

Αγορά εργασίας

Η γερμανική αγορά εργασίας υπέφερε από την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας το 2001, καθότι η άνοδος της απασχόλησης διακόπηκε και η ανεργία άρχισε να αυξάνει εκ νέου. Το 2000 ο δείκτης συνολικής απασχόλησης ήταν 65%, ανώτερος από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανεργία των νέων είναι σχετικά χαμηλή. Ωστόσο, η ανεργία, το ήμισυ της οποίας αφορά μακροχρόνιους ανέργους, παραμένει υψηλή και συγκεκριμένα ανέρχεται στο 7,9% σε επίπεδο δηλαδή ελαφρώς ανώτερο του μέσου όρου της ΕΕ. Εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές περιφερειακές αποκλίσεις στον τομέα αυτό. Παρά την πρόσφατη εισαγωγή στοιχείων ευελιξίας στις μισθολογικές διαπραγματεύσεις, η κλίμακα και η κινητικότητα των μισθών δεν επαρκούν για να συμβάλλουν πραγματικά στην ισχυρή μείωση των περιφερειακών αυτών αποκλίσεων. Έγιναν θετικά βήματα μέσω της νέας νομοθεσίας για τον εξορθολογισμό των ΕΠΑΕ, αλλά πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω η αποτελεσματικότητα των ευρείας εφαρμογής ενεργητικών προγραμμάτων σε περιοχές υψηλής ανεργίας. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι με χαμηλό επίπεδο ειδίκευσης έχουν ελάχιστη παρουσία στην αγορά εργασίας και ο κίνδυνος της ανεργίας για τους εργαζόμενους αυτούς σε σχέση με το μέσο εργαζόμενο είναι 60% υψηλότερος. Η αύξηση του δείκτη απασχόλησης θα εξαρτηθεί πρωτίστως από την εξάλειψη των ισχυρών ακόμη αντικινήτρων και εμποδίων που υφίστανται όσον αφορά την είσοδο των χαμηλής ειδίκευσης εργαζομένων, των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων και των γυναικών στην αγορά εργασίας. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Γερμανία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την εντατικοποίηση των προσπαθειών ώστε να καταστεί η εργασία περισσότερο συμφέρουσα από οικονομική άποψη, μέσω της αναμόρφωσης των συστημάτων υποχρεωτικών εισφορών και παροχών, ιδίως για τις γυναίκες και τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους. Η εν λόγω αναμόρφωση του συστήματος παροχών πρέπει να αφορά τα κριτήρια και τους όρους χορήγησης των παροχών, τη διάρκεια τους και το ποσοστό αποζημίωσης, καθώς και την κατάργηση των παροχών σε περίπτωση πρόσληψης. Πρέπει εξάλλου να μειωθούν οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ιδίως για τους χαμηλόμισθους, ικανοποιώντας ταυτόχρονα την ανάγκη για διατήρηση υγιούς δημοσιονομικής κατάστασης·
- ii. τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας, ιδίως στις περιπτώσεις που τα προγράμματα αυτά εφαρμόζονται σε μεγάλη κλίμακα, και να αναπτύξει περαιτέρω την παρεχόμενη συνδρομή για την αναζήτηση θέσης απασχόλησης με παράλληλη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της συνδρομής αυτής. Εξασφάλιση αποτελεσματικότερου προσανατολισμού των

προαναφερθέντων προγραμμάτων προς τις ομάδες εκείνες για τις οποίες υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος μακροχρόνιας ανεργίας και για να ανταποκρίνονται τα προγράμματα αυτά καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας·

- iii. χωρίς να θιγεί η αυτονομία των κοινωνικών εταίρων, να προωθηθεί η δημιουργία θεσμικών οργάνων και συστημάτων συλλογικής διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο των οποίων θα λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ της μισθολογικής εξέλιξης και των συνθηκών στην αγορά εργασίας, πράγμα που θα έχει ως αποτέλεσμα να εξελίσσονται οι μισθοί σε συνάρτηση με την παραγωγικότητα και τις διαφορές στο επίπεδο των δεξιοτήτων, αυξάνοντας έτσι την απασχόληση σε όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων και σε όλες τις περιφέρειες, ενώ ταυτόχρονα οι μισθολογικές εξελίξεις θα συνεχίσουν να είναι προσανατολισμένες προς τη σταθερότητα και την απασχόληση·
- iv. τη λήψη μέτρων για μεγαλύτερη ευελιξία των συμβάσεων εργασίας και της οργάνωσης της εργασίας, με σκοπό την καταλληλότερη ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας· και
- v. την άρση των εμποδίων που τίθενται στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, προωθώντας, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία βρεφονηπιακών σταθμών.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η γερμανική οικονομία παρουσιάζει σχετικά μεγάλο βαθμό ανοίγματος για μία μεγάλη οικονομία (η σχετική μέτρηση γίνεται βάσει του δείκτη συνολικό εμπόριο/ΑΕΠ) και το επίπεδο των τιμών καταναλωτή είναι παραπλήσιο με το μέσο όρο της ΕΕ. Οι κρατικές ενισχύσεις μειώνονται σταδιακά. Οι προθεσμίες και τα έξοδα για την ίδρυση επιχείρησης είναι επίσης παραπλήσια προς το μέσο όρο της ΕΕ για τις ιδιωτικές μετοχικές εταιρείες και είναι ελάχιστα για την ίδρυση ατομικής επιχείρησης. Η Γερμανία βρίσκεται σε καλή θέση όσον αφορά την οικονομία της γνώσης, όπως προκύπτει από τις δαπάνες για E&A που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις, από τις αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας και από την αναλογία του ενεργού πληθυσμού που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, η πρόοδος είναι περιορισμένη όσον αφορά τα ζητήματα της εσωτερικής αγοράς (ενσωμάτωση των οδηγιών, άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό). Οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος για ιδιώτες και του φυσικού αερίου παραμένουν πολύ ανώτερες του κοινοτικού μέσου όρου και οι πρώην περιφερειακοί μονοπωλιακοί φορείς εξακολουθούν να επωφελούνται από το σύστημα της διαπραγματευόμενης πρόσβασης τρίτων μερών στα δίκτυα. Τέλος, η χώρα βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τις σχολικές επιδόσεις των μαθητών ηλικίας 15 ετών και την αναλογία των αποφοίτων λυκείου που εισέρχονται στο Πανεπιστήμιο. Τα δύο τρίτα των παιδιών αυτής της ηλικιακής ομάδας αρχίζουν την παρακολούθηση ειδικού προγράμματος διττής επαγγελματικής κατάρτισης. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, οι βασικές προτεραιότητες για τη Γερμανία θα πρέπει να είναι:

- i. η λειτουργία, στις αγορές της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, πραγματικού ανταγωνισμού που θα οδηγήσει σε μείωση του επιπέδου των εισπραττόμενων τελών για τη χρήση των δικτύων διανομής· θέσπιση ρυθμιστικής αρχής στον τομέα της ενέργειας, η οποία θα ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο στον τρόπο καθορισμού των τιμολογίων·
- ii. αναμόρφωση του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό, γενικότερα, τη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων των μαθητών και, ειδικότερα, την αύξηση του ποσοστού των αποφοίτων λυκείου που εισέρχονται στο Πανεπιστήμιο· και
- iii. αύξηση του δείκτη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά με σκοπό την επίτευξη του στόχου του 98,5% για τον δείκτη αυτό, και αύξηση του συνολικού ποσού που αντιπροσωπεύουν οι προσκλήσεις υποβολής προσφορών για δημόσιες συμβάσεις που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα.

4. ΕΛΛΑΔΑ

Λόγω της επιδείνωσης που σημειώθηκε στην παγκόσμια οικονομία, η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα επιβραδύνθηκε κάπως το 2001 αλλά ενισχύθηκε από ενδογενείς παράγοντες. Η σημαντική μείωση των επιτοκίων λόγω της εισόδου στη ζώνη ευρώ το 2001 και η αύξηση των εισροών χρηματικών πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, σε συνδυασμό με τα έργα για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004, επέδρασαν θετικά στις επενδύσεις. Ταυτόχρονα, η κατακόρυφη αύξηση των καταναλωτικών δανείων και η άνοδος του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος έδωσαν μεγάλη ώθηση στις καταναλωτικές δαπάνες. Αντίθετα, το εξωτερικό εμπόριο επηρέασε αρνητικά το ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, αντικατοπτρίζοντας τόσο το υψηλό ποσοστό των εισαγωγών στη συνολική εσωτερική ζήτηση όσο και την περιορισμένη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η κατάσταση αυτή αναμένεται να διατηρηθεί το 2002 αλλά προβλέπεται βελτίωσή της το 2003 χάρη στην ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης. Η κατάσταση στην αγορά εργασίας βελτιώθηκε με αργούς ρυθμούς κατά τα τελευταία έτη· η απασχόληση αυξήθηκε με σχετικά χαμηλό ρυθμό στο σύνολο της οικονομίας, και αυτό παρά τη μεγάλη αύξηση των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν στον τομέα των υπηρεσιών και στον κατασκευαστικό τομέα. Οι πληθωριστικές πιέσεις που εμφανίστηκαν στις αρχές του 2001, λόγω της ετεροχρονισμένης επίδρασης από την κατακόρυφη άνοδο των τιμών των καυσίμων το 2000, άρχισαν να αμβλύνονται κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001, εξακολουθούν όμως να υφίστανται αβεβαιότητες όσον αφορά την έκβαση των διεξαγόμενων διαπραγματεύσεων για τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα.

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, οι μεσοπρόθεσμες προκλήσεις για την ελληνική οικονομία επιβάλλουν την περαιτέρω βελτίωση της λειτουργίας της. Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες διορθώθηκαν τα τελευταία έτη, αλλά ο λόγος του δημοσίου χρέους ως προς το ΑΕΠ παραμένει σε πολύ υψηλό επίπεδο και απαιτεί περαιτέρω αποφασιστικές προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ο σοβαρός κίνδυνος εμφάνισης δημοσιονομικών ανισορροπιών στο μέλλον λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Η τρέχουσα αναπτυξιακή φάση προσφέρει τη δυνατότητα επιτάχυνσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ώστε να βελτιωθεί το χαμηλό ακόμη επίπεδο παραγωγικότητας, να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας και των αγορών προϊόντων και να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις. Τέλος, η μείωση του υψηλού ποσοστού διαρθρωτικής ανεργίας και η αύξηση των δεικτών απασχόλησης εξακολουθούν να αποτελούν καθοριστικής σημασίας προκλήσεις.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 0,4% του ΑΕΠ, αλλά οι λογαριασμοί του δημοσίου είναι ισοσκελισμένοι εάν ληφθούν υπόψη τα μη καταχωρισμένα στον προϋπολογισμό έσοδα από την πώληση αδειών UMTS. Στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του 2001 προβλέπεται η εμφάνιση πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος 0,8% του ΑΕΠ το 2002 και 1% του ΑΕΠ το 2003· οι δημοσιονομικές αυτές προβλέψεις προϋποθέτουν υψηλή αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ για το σύνολο της περιόδου (μέχρι 4% περίπου ετησίως). Η δημοσιονομική στρατηγική εξακολουθεί να εστιάζεται στην επίτευξη υψηλών πρωτογενών δημοσιονομικών πλεονασμάτων, τα οποία αναμένεται ωστόσο ότι θα μειωθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου· πράγματι, η βελτίωση των δημοσιονομικών υπολοίπων οφείλεται εξ ολοκλήρου στη σταθερή μείωση των πληρωμών για τόκους ενώ, αντίθετα, ελάχιστη αναμένεται να είναι η μείωση των τρεχουσών πρωτογενών δαπανών. Ο δείκτης του δημοσίου χρέους αναμένεται να υποχωρήσει από 99,6% του ΑΕΠ το 2001 σε 94,4% του ΑΕΠ το 2003, ενώ η μείωση του δείκτη αυτού περιορίζεται από αστάθμητους παράγοντες, και συγκεκριμένα από ευρείας κλίμακας χρηματοπιστωτικές πράξεις. Με βάση τα προαναφερθέντα, και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στην εφαρμογή δημοσιονομικής πολιτικής για το 2002 και το 2003 η οποία δεν θα εντείνει τις πληθωριστικές πιέσεις, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη το αποτέλεσμα της νέας συλλογικής σύμβασης εργασίας που αναμένεται να συναφθεί το 2002·
- ii. στη συμμόρφωση προς τη σύσταση που περιλαμβάνόταν στους ΓΠΟΠ του 2000, και η οποία ζητούσε την εφαρμογή σαφών και δεσμευτικών ορίων αύξησης των τρεχουσών δαπανών σε πραγματικούς όρους·
- iii. στη μείωση του δείκτη δημοσίου χρέους με ρυθμό ανάλογο της προβλεπόμενης μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ· παράλληλα θα πρέπει να

περιοριστεί η προσφυγή σε χρηματοπιστωτικές πράξεις που επηρεάζουν αρνητικά το επίπεδο του δημοσίου χρέους· και

- iv. στην ταχύτερη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και ειδικότερα στη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος από το 2002 ώστε να αποφευχθούν οι σοβαρές δημοσιονομικές ανισορροπίες που ενδέχεται να προκύψουν κατά τα προσεχή έτη λόγω της γήρανσης του πληθυσμού.

Αγορά εργασίας

Η οικονομική ανάκαμψη που γνώρισε η Ελλάδα κατά τα τελευταία έτη συνοδεύτηκε από αύξηση της απασχόλησης (με δείκτες ωστόσο κατώτερους του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ). Παρότι αυτή η δημιουργία θέσεων απασχόλησης αρχικά υπερκεράστηκε από την αύξηση της προσφοράς εργασίας, η αύξηση της απασχόλησης κατά τα τελευταία ένα ή δύο έτη οδήγησε σε ελαφρά υποχώρηση της ανεργίας, ιδίως το 2000. Πάντως, η ελληνική αγορά εργασίας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από χαμηλό δείκτη απασχόλησης (55,7% το 2000) και υψηλό επίπεδο διαρθρωτικής ανεργίας. Επιπλέον, η αγορά εργασίας παραμένει σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένη, όπως δείχνουν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των γυναικών και των νέων, καθώς και υψηλή μακροχρόνια ανεργία. Τα ληφθέντα το 2001 μέτρα για την αγορά εργασίας εστιάστηκαν στην εφαρμογή του πακέτου μέτρων του Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, και στον εκσυγχρονισμό του ΟΑΕΔ και του συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Παρά τα πρόσφατα μέτρα, η αγορά εργασίας εξακολουθεί να εμφανίζει ορισμένα προβλήματα μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι επαχθείς κανονιστικές ρυθμίσεις, η ανεπαρκής διαφοροποίηση των μισθών καθώς και οι στρεβλώσεις στα κίνητρα για εργασία στην επίσημη οικονομία, οι οποίες ενυπάρχουν στο συνταξιοδοτικό καθεστώς και στο σύστημα φορολόγησης της εργασίας. Το φορολογικό σύστημα προβλέπει υψηλό βαθμό προοδευτικότητας του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και υψηλή φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών σε σύγκριση με τους αυτοαπασχολούμενους, παρότι η μέση φορολογική επιβάρυνση είναι χαμηλή. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό σύστημα και το σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης πρέπει να βελτιωθούν περαιτέρω ώστε να ικανοποιούν καλύτερα τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Ελλάδα πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την επείγουσα αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος, προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι να παραμείνουν στην αγορά εργασίας ή να αναζητήσουν εκ νέου απασχόληση·
- ii. την περαιτέρω βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης προκειμένου να αυξηθούν οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας·
- iii. τη συνέχιση των προσπαθειών για την εξάλειψη των σημαντικών στρεβλώσεων που προκαλούνται από τη φορολόγηση της εργασίας, βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα κίνητρα για την ανάληψη εργασίας·
- iv. την προώθηση αλλαγών στο σύστημα διαμόρφωσης των μισθών ώστε να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι διαφορές στο επίπεδο της παραγωγικότητας και οι τοπικές συνθήκες της αγοράς εργασίας. Ειδικότερα, πρέπει να εφαρμοστούν στην πράξη οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στα τοπικά σύμφωνα απασχόλησης· και
- v. την πλήρη εφαρμογή του πακέτου μέτρων για τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας και παρακολούθηση της επίπτωσής του στη λειτουργία της αγοράς αυτής ώστε να βελτιστοποιηθούν οι θετικές συνέπειες από την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων. Ειδικότερα, οι περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να αποσκοπούν, αφενός, στη χαλάρωση της ισχύουσας περιοριστικής νομοθεσίας περί προστασίας της απασχόλησης, ώστε να επιτευχθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας και, αφετέρου, στην επιτάχυνση του ρυθμού αναδιοργάνωσης και εκσυγχρονισμού του ΟΑΕΔ.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Εν μέρει λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η ελληνική οικονομία παρουσιάζει το χαμηλότερο βαθμό ανοίγματος από οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος (η σχετική μέτρηση γίνεται βάσει του δείκτη συνολικό εμπόριο/ΑΕΠ). Η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού αποτελεί επομένως πρωταρχικής σημασίας στοιχείο για την διασφάλιση υψηλών επιπέδων ανταγωνισμού στις εγχώριες αγορές προϊόντων και για την αύξηση της παραγωγικότητας. Πράγματι, η παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, παρότι σημειώνει ισχυρή αύξηση τα τελευταία έτη, παραμένει η δεύτερη χαμηλότερη στην ΕΕ. Ο δείκτης μη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά μειώθηκε πάνω από το ήμισυ αλλά ο δείκτης ενσωμάτωσης παραμένει κατώτερος του στόχου του 98,5% που είχε τεθεί για το Μάρτιο 2002. Καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, το κόστος όμως για την ίδρυση νέας εταιρείας εξακολουθεί να παραμένει υψηλό, ενώ το σύστημα φορολόγησης των εταιρειών είναι ιδιαίτερα περίπλοκο και ενδεχομένως επιδρά ανασταλτικά στην ανάπτυξή τους. Επίσης, δεδομένου ότι πρόσφατα μόνον ολοκληρώθηκε η ελευθέρωση των βιομηχανικών δικτύου, οι πρώην μονοπωλιακοί φορείς εξακολουθούν να κατέχουν ισχυρή θέση στην αντίστοιχη αγορά. Το χαμηλό μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού εξακολουθεί να προβληματίζει και αποτελεί έναν από τους λόγους του ακόμη χαμηλού συνολικά - αλλά αυξανόμενου - επιπέδου διάδοσης των ΤΠΕ στην Ελλάδα (η διείσδυση των ευρυζωνικών συνδέσεων είναι η χαμηλότερη στην ΕΕ) και των πολύ χαμηλών επιδόσεων στον τομέα της Ε&Α και της καινοτομίας. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Ελλάδα θα πρέπει να δώσει άμεση προτεραιότητα στους ακόλουθους στόχους:

- i. στην ένταση των προσπαθειών για αύξηση της προσφοράς ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, στην προώθηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στην Ε&Α και στην καινοτομία και στην καταβολή προσπαθειών για μεγαλύτερη διάδοση των ΤΠΕ·
- ii. στον περαιτέρω εξορθολογισμό των διοικητικών κανόνων και διαδικασιών, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και να καταστεί το σύστημα φορολόγησης των εταιρειών ουδέτερο σε σχέση με την εταιρική μορφή της εκάστοτε φορολογούμενης επιχείρησης·
- iii. στην προώθηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις βιομηχανίες δικτύου που έχουν ήδη ελευθερωθεί, ιδίως στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και των θαλάσσιων μεταφορών· και
- iv. στην συνέχιση της ήδη επιτευχθείσας προόδου όσον αφορά την βελτίωση του δείκτη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 98,5% για τον δείκτη αυτό.

5. ΙΣΠΑΝΙΑ

Μετά από αύξηση κατά 4% περίπου το 1999 και το 2000, ο ρυθμός ανόδου της παραγωγής επιβραδύνθηκε αισθητά το 2001 λόγω υποχώρησης της εγχώριας ζήτησης, η οποία οφείλεται ιδίως στην ισχυρή συρρίκνωση των επενδύσεων σε κεφαλαιουχικά αγαθά και στην προοδευτική μείωση των εξαγωγών κατά τη διάρκεια του έτους. Το 2002, λόγω της σημαντικής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας που σημειώθηκε κατά το δεύτερο εξάμηνο του περασμένου έτους, ο μέσος δείκτης οικονομικής ανάπτυξης θα υποχωρήσει περαιτέρω, με ταυτόχρονη όμως ισχυροποίηση της ανάκαμψης στη διάρκεια του έτους. Η ανάκαμψη αυτή αναμένεται να στηριχθεί τόσο στην προοδευτική βελτίωση των συνιστωσών της εγχώριας ζήτησης όσο και στον ανανεωμένο δυναμισμό των εξαγωγών. Το 2003 η βελτίωση των διεθνών προοπτικών και η αύξηση των εγχώριων δαπανών θα επιτρέψουν στο ΑΕΠ να κινηθεί σύμφωνα με τον εκτιμώμενο δυναμικό ρυθμό ανάπτυξης. Με βάση αυτό το μακροοικονομικό σενάριο, ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2002 πριν επιταχυνθεί εκ νέου το επόμενο έτος, πράγμα που θα οδηγήσει σε μείωση του δείκτη ανεργίας στο 12% περίπου το 2003. Ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει στο 2,5% περίπου κατά μέσο όρο το 2002 σε σύγκριση με το 3,6% του προηγούμενου έτους. Η υποχώρηση αυτή των πληθωριστικών πιέσεων αναμένεται να διευκολυνθεί από την υπογραφείσα το προηγούμενο έτος εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας που αποσκοπεί στη διατήρηση συγκρατημένων μισθολογικών αυξήσεων, καθώς και από τις συγκρατημένες τιμές των εισαγωγών. Το 2003 αναμένεται ότι ο πληθωρισμός θα επιβραδυνθεί περαιτέρω και θα προσεγγίσει το 2% κατά μέσο όρο.

Παρά την πρόοδο που πέτυχε η Ισπανία στην εφαρμογή των συστάσεων των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής του 2001, και παρά τις ευνοϊκές προοπτικές που διανοίγονται για την ισπανική οικονομία, ορισμένα προβλήματα εξακολουθούν να παραμένουν ανεπίλυτα. Πρέπει ειδικότερα να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών μέσω της πλήρους μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού καθεστώτος, καθότι η συναφθείσα τον Απρίλιο 2001 συμφωνία μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων δεν αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα για τη διόρθωση των βασικών ανισορροπιών του καθεστώτος αυτού. Εξάλλου, ο δείκτης ανεργίας, παρότι είναι περισσότερο από 10 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερος από το ανώτατο επίπεδο του 1994, παραμένει ωστόσο υψηλός σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, ενώ εξακολουθούν να υφίστανται μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των περιφερειών και οι δείκτες απασχόλησης είναι ιδιαίτερα χαμηλοί, ιδίως στις γυναίκες. Τέλος, παρά την υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων, η Ισπανία συνεχίζει να παρουσιάζει σχετικά υψηλό βασικό πληθωρισμό, ενώ η παραγωγικότητα εξακολουθεί να εμφανίζει στασιμότητα. Η επίδοση αυτή ενδέχεται να είναι ενδεικτική της ύπαρξης ανεπαρκούς βαθμού ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς και καθυστέρησης όσον αφορά την ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης.

Δημοσιονομική πολιτική

Παρά την επιβράδυνση της ανάπτυξης, η διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης συνεχίστηκε το 2001, έτος κατά το οποίο ο προϋπολογισμός της γενικής κυβέρνησης, ο οποίος παρουσίαζε ακόμη έλλειμμα 0,3% το 2000, ισοσκελίστηκε για πρώτη φορά. Σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας για την περίοδο 2002-2005, η γενική κυβέρνηση αναμένεται να διατηρήσει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό το 2003 και να εμφανίσει μικρό πλεόνασμα (0,2% του ΑΕΠ) το 2005. Η δημοσιονομική στρατηγική που περιγράφεται στην εν λόγω επικαιροποίηση είναι η ίδια με εκείνη των προηγούμενων προγραμμάτων. Βασίζεται σε μείωση των πρωτογενών τρεχουσών δαπανών, η οποία διευκολύνεται ιδίως από τη συνεχή μείωση των πληρωμών για τόκους, πράγμα που θα επιτρέψει την αύξηση των επενδυτικών δαπανών. Το πρόγραμμα προβλέπει νέα μεταρρύθμιση του φόρου εισοδήματος από το 2003, η οποία θα είναι συμβιβάσιμη με τη συνέχιση της προσπάθειας για δημοσιονομική εξυγίανση. Στο πρόγραμμα λαμβάνεται υπόψη το νέο δημοσιονομικό σύστημα για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, το οποίο προβλέπει αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων σε ζητήματα φορολόγησης και δαπανών. Παράλληλα με τη θέση σε εφαρμογή του νέου αυτού συστήματος ψηφίστηκε νόμος δημοσιονομικής σταθερότητας που αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει από όλους τους επιμέρους τομείς της γενικής κυβέρνησης τη δέσμευση περί τήρησης του στόχου για σχεδόν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Το επικαιροποιημένο πρόγραμμα για το 2002-2005 δεν προβλέπει κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού, πράγμα που είναι ανησυχητικό δεδομένων των ιδιαίτερα δυσμενών δημογραφικών χαρακτηριστικών της Ισπανίας και των αρνητικών δημοσιονομικών επιπτώσεων από το φαινόμενο αυτό. Από την εξαγγελθείσα βούληση για συνέχιση της προσπάθειας αναμόρφωσης του συνταξιοδοτικού καθεστώτος απουσιάζει το σχετικό λεπτομερές χρονοδιάγραμμα. Το κυριότερο μέτρο που εγκρίθηκε πρόσφατα για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος εξακολουθεί να είναι η δημιουργία, το 2000, του ταμείου κοινωνικής ασφάλισης για

τη χρηματοδότηση των μελλοντικών υποχρεώσεων, του οποίου τα περιουσιακά στοιχεία προβλεπόταν να φτάσουν στο 1% του ΑΕΠ το 2004, σύμφωνα με το τελευταίο πρόγραμμα σταθερότητας. Ωστόσο, στις αρχές Απριλίου οι ισπανικές αρχές εξήγγειλαν ότι ο στόχος αυτός επρόκειτο να επιτευχθεί το 2002. Συνεπώς, και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Ισπανία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική της θα πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στον προβλεπόμενο περιορισμό των τρεχουσών πρωτογενών δαπανών προκειμένου να διατηρηθεί ο προϋπολογισμός ισοσκελισμένος, σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας·
- ii. στην καταβολή προσπάθειας ώστε η αναμόρφωση του φόρου εισοδήματος που θα ψηφιστεί το 2002 να ενισχύει τα κίνητρα για την απασχόληση και την αποταμίευση, και να μην θέτει σε κίνδυνο τους μεσοπρόθεσμους στόχους όσον αφορά τη σταθερότητα· και
- iii. στη συνολική αναθεώρηση του δημόσιου συνταξιοδοτικού καθεστώτος, προκειμένου να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Στην κατά προτεραιότητα χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων του υποτομέα της κοινωνικής ασφάλισης για την περαιτέρω αύξηση των πόρων του ταμείου συντάξεων.

Αγορά εργασίας

Η λειτουργία της αγοράς εργασίας στην Ισπανία βελτιώθηκε αισθητά κατά τα τελευταία έτη, πράγμα που επιτρέπει στη χώρα αυτή να καλύπτει με ταχείς ρυθμούς τη διαφορά της από τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ σε όρους δεικτών απασχόλησης. Ο δείκτης συνολικής απασχόλησης ανήλθε πράγματι από 52,3% το 1999 σε 54,7% το 2000, και ο δείκτης γυναικείας απασχόλησης αυξήθηκε κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες και σήμερα ανέρχεται στο 40,3%. Ο δείκτης ανεργίας συνέχισε να υποχωρεί και το Δεκέμβριο 2001 ανερχόταν στο 12,8%, αλλά εξακολουθεί να παραμένει ο υψηλότερος της ΕΕ, και η ανεργία είναι δύο φορές υψηλότερη στις γυναίκες από ό,τι στους άνδρες. Εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρές περιφερειακές αποκλίσεις, δεδομένου ότι οι δείκτες ανεργίας στην Ισπανία κυμαίνονται από 6,3% έως 22,3% (τελευταίο τρίμηνο του 2001). Μεταξύ των σοβαρότερων διαρθρωτικών προβλημάτων μπορούν να αναφερθούν η αποτυχία προσαρμογής του κόστους εργασίας στην παραγωγικότητα και στις τοπικές συνθήκες της αγοράς εργασίας καθώς και η χαμηλή κινητικότητα της εργασίας, εν μέρει λόγω της έλλειψης ευελιξίας που υπάρχει στην αγορά κατοικίας και της εφαρμογής ορισμένων περιφερειακών συστημάτων παροχών. Οι μεταρρυθμίσεις του Μαρτίου 2001 φαίνεται να συμβάλλουν εν μέρει στην αντιμετώπιση των ακαμψιών στο επίπεδο των συμβάσεων εργασίας. Εξάλλου, υπάρχουν ακόμη δυνατότητες να αυξηθεί ο συνολικός όγκος των επενδύσεων στον τομέα της κατάρτισης και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ). Θα απαιτηθεί η καταβολή νέων προσπαθειών προκειμένου να ενθαρρυνθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας ώστε να διατηρηθούν τα αξιοσημείωτα αποτελέσματα των τελευταίων αυτών ετών. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Ισπανία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. τη λήψη νέων μέτρων για τη μεταρρύθμιση του συστήματος διαμόρφωσης των μισθών, έτσι ώστε κατά τη σχετική διαδικασία να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη οι περιφερειακές διαφορές και οι μισθοί να εξελίσσονται σε συνάρτηση με την παραγωγικότητα και τις διαφορές στο επίπεδο των δεξιοτήτων·
- ii. τη μείωση των εμποδίων που τίθενται στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, μέσω πρωτοβουλιών όπως η βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς κατοικίας και η αναμόρφωση των περιφερειακών συστημάτων παροχών· στην ενθάρρυνση της δημιουργίας συνθηκών ευνοϊκών για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε περιοχές που παρουσιάζουν υστέρηση·
- iii. την αποτελεσματικότητα των ενεργητικών μέτρων για την αγορά εργασίας και την προσαρμογή τους στις ανάγκες των ομάδων που είναι περισσότερο εκτεθειμένες στον κίνδυνο της μακροχρόνιας ανεργίας ή εκείνων με χαμηλότερους δείκτες συμμετοχής (αφορά ιδίως τις γυναίκες) και στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας·
- iv. τη λήψη νέων μέτρων για να ενθαρρυνθεί η αύξηση της συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας, ιδίως μεταξύ των γυναικών, και ο καθορισμός στόχου για επαρκή παροχή βρεφονηπιακών σταθμών και άλλων εγκαταστάσεων για εξαρτημένα άτομα· και

- v. την εξασφάλιση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας μέσω της εφαρμογής των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων για τις συμβάσεις εργασίας, και στη λήψη περαιτέρω μέτρων, εφόσον κριθεί απαραίτητο, ώστε να επιτευχθεί σύντομα πρόοδος προς την κατεύθυνση της μείωσης του ποσοστού των συμβάσεων ορισμένου χρόνου και αύξησης των συμβάσεων μερικής απασχόλησης.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Ο βαθμός ανοίγματος της ισπανικής οικονομίας συνέχισε να αυξάνεται κατά τα τελευταία έτη. Η Ισπανία παρουσιάζει ένα από τα καλύτερα αποτελέσματα της ΕΕ όσον αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά. Αντίθετα, η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας θεωρείται ότι αποτελεί πρόβλημα για μία οικονομία η οποία βρίσκεται σε στάδιο κάλυψης της υστέρησης. Το φιλόδοξο πρόγραμμα ελευθέρωσης που έθεσε σε εφαρμογή η κυβέρνηση τον Ιούνιο 2000 συνεχίστηκε το 2001, αλλά οι πρώην μονοπωλιακοί φορείς διατηρούν σημαντικά μερίδια αγοράς στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας και του φυσικού αερίου, ενώ η αγορά χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από έλλειψη ανταγωνισμού. Επιπλέον, ορισμένοι τομείς μη εξαγωγικών αγαθών ή υπηρεσιών, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα σουπερμάρκετ και ο τομέας του βιβλίου, εξακολουθούν να υπόκεινται σε ειδικές ρυθμίσεις που αποσκοπούν στον περιορισμό του ανταγωνισμού. Η κυβέρνηση, επιδιώκοντας να αυξήσει τον αριθμό των χρηστών των ΤΠΕ και να προωθήσει την Ε&Α, ανέλαβε πρωτοβουλίες οι οποίες σύντομα αναμένεται να αποδώσουν αποτελέσματα. Το χαμηλό επίπεδο των ιδιωτικών και δημοσίων δαπανών για Ε&Α και ο σχετικά περιορισμένος αριθμός αιτήσεων για λήψη διπλώματος ευρεσιτεχνίας αποτελούν σημαντικά μειονεκτήματα σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Οι δημόσιες δαπάνες για εκπαίδευση είναι κατώτερες του μέσου όρου της ΕΕ και οι σχολικές επιδόσεις χαμηλές. Τέλος, η εφαρμοζόμενη στις ΜΜΕ νομοθεσία παραμένει σχετικά περίπλοκη, γεγονός που συμβάλλει ενδεχομένως στις μεγάλες προθεσμίες και στο υψηλό κόστος που συνεπάγεται η σύσταση νέας εταιρείας. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Ισπανία θα πρέπει να δώσει άμεση προτεραιότητα:

- i. στη συνέχιση των πολιτικών που αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ένα επίπεδο ισότιμου ανταγωνισμού για τους φορείς που δραστηριοποιούνται στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας, στο να μειώσουν το μερίδιο αγοράς των πρώην μονοπωλιακών φορέων ώστε να αυξηθεί ο πραγματικός ανταγωνισμός στους τομείς αυτούς, και στο ενθαρρύνουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά χονδρικής στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας·
- ii. στην περαιτέρω λήψη μέτρων για τον πραγματικό ανταγωνισμό στον τομέα του λιανικού εμπορίου, συμπεριλαμβανομένων των φαρμακευτικών προϊόντων, των σουπερμάρκετ και του τομέα του βιβλίου·
- iii. στην ένταση των προσπαθειών για αύξηση ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, για ενθάρρυνση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στην Ε&Α και την καινοτομία, και για βελτίωση της διάδοσης των ΤΠΕ· και
- iv. στη συνέχιση της εφαρμογής στρατηγικής για τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των προθεσμιών και των εξόδων που απαιτούνται για την σύσταση νέας εταιρείας.

6. ΓΑΛΛΙΑ

Μετά από τρία έτη ισχυρής ανάπτυξης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολυάριθμων θέσεων απασχόλησης, ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας επιβραδύνθηκε αισθητά στις αρχές του 2001, λόγω επιδείνωσης της διεθνούς συγκυρίας. Η κατακόρυφη πτώση των εξαγωγών επέβαλε προσαρμογή των αποθεμάτων και αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων. Ωστόσο, η ιδιωτική κατανάλωση εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από δυναμισμό, χάρη στην ισχυρή άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος και στην προσαρμοστικότητα της αγοράς εργασίας, πράγμα που επέτρεψε στην οικονομία να αποφύγει μία ακόμη σοβαρότερη επιβράδυνση. Οι προοπτικές για το 2002 και το 2003 είναι ευνοϊκότερες· δεδομένου ότι η οικονομία δεν βαρύνεται με καμία σημαντική ανισορροπία, η βελτίωση της εμπιστοσύνης και η επιτάχυνση της εξωτερικής ζήτησης αναμένεται να οδηγήσουν σε ανάκαμψη του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια του 2002. Η παρατηρηθείσα από το Μάιο 2001 ελαφρά επιδείνωση στην αγορά εργασίας θα τερματιστεί κατά τη διάρκεια του 2002, ενώ ο δείκτης ανεργίας αναμένεται να κινηθεί εκ νέου καθοδικά. Η εξέλιξη αυτή δεν θα επηρεάσει ουσιαστικά τη συμπεριφορά των μισθών, οι οποίοι προβλέπεται να αυξηθούν με συγκρατημένους ρυθμούς. Τέλος, ο πληθωρισμός θα παραμείνει σαφώς χαμηλότερος του 2% κατά τη διάρκεια των δύο προσεχών ετών, ποσοστό που συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στη ζώνη του ευρώ.

Σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ, η γαλλική οικονομία αντιστάθηκε με σχετική επιτυχία στην πρόσφατη κρίση που σημειώθηκε στο επίπεδο της εξωτερικής ζήτησης. Αυτό μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην ευρωστία της αγοράς εργασίας και στο χαμηλότερο πληθωρισμό, σε συνδυασμό με τις θετικές επιπτώσεις από τις προηγούμενες σχεδιασθείσες περικοπές φόρων. Απαιτείται ωστόσο να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος. Στην αγορά εργασίας, η αύξηση του δείκτη συμμετοχής και η μείωση της υψηλής διαρθρωτικής ανεργίας εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις. Πρέπει επίσης να προχωρήσει η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού καθεστώτος και του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ώστε να διασφαλιστεί η διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών, ιδίως στον τομέα της υγείας. Τέλος, για να βελτιωθούν οι επιδόσεις της οικονομίας μεσοπρόθεσμα επιβάλλεται να επιταχυνθεί η ελευθέρωση των βιομηχανικών δικτύου και να βελτιωθεί ο δείκτης ενσωμάτωσης των οδηγίων για την εσωτερική αγορά.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα αυξηθεί στο 1,5% του ΑΕΠ (1,4% συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από την πώληση αδειών UMTS), έναντι 1,3% το 2000. Η μη επίτευξη του στόχου που καθοριζόταν στον προϋπολογισμό του 2001 όσον αφορά το έλλειμμα, δηλαδή 1% του ΑΕΠ, μπορεί εν μέρει να αποδοθεί σε κυκλικές συνθήκες οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση των φορολογικών εσόδων, και εν μέρει στην υψηλότερη σε σχέση με τις προβλέψεις αύξηση των ονομαστικών δαπανών. Με βάση τις σημερινές μακροοικονομικές υποθέσεις, στις οποίες λαμβάνεται υπόψη η εφαρμογή των αποφάσεων για περικοπές φόρων και η προβλεπόμενη αύξηση των πραγματικών δαπανών, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να ανέλθει στο 1,9% του ΑΕΠ το 2002 πριν υποχωρήσει ελαφρώς μόνο το 2003. Σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του 2001, οι λογαριασμοί της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να είναι ισοσκελισμένοι το 2004 ή το 2005. Στη γνώμη του της 12ης Φεβρουαρίου 2002 για το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας της Γαλλίας (2003-2005), το Συμβούλιο κάλεσε τις γαλλικές αρχές να αξιοποιήσουν κάθε δυνατότητα για επίτευξη ισοσκελισμένου προϋπολογισμού το 2004. Η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του προγράμματος αυτού αποτελεί σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση των μεσοπρόθεσμων προκλήσεων που θέτει για τα δημόσια οικονομικά το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού. Με βάση τα ανωτέρω, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Γαλλία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στη διατήρηση του ελλείμματος σε επίπεδο κατώτερο του 2% του ΑΕΠ το 2002, περιορίζοντας την αύξηση των δαπανών της γενικής κυβέρνησης σε 2,2% σε πραγματικούς όρους, όπως προβλέπεται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του 2001·
- ii. για να καταστεί δυνατή η ισοσκέλιση του προϋπολογισμού το 2004, αξιοποίηση κάθε δυνατότητας για μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης το 2003, ιδίως μέσω του περαιτέρω περιορισμού των πραγματικών δημοσίων δαπανών· και

- iii. στη χωρίς καθυστέρηση εκπόνηση μεταρρύθμισης ολόκληρου του συνταξιοδοτικού καθεστώτος ώστε να διασφαλιστεί η διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών μέσω της αντιμετώπισης των προβλημάτων που θέτει η γήρανση του πληθυσμού.

Αγορά εργασίας

Μετά από τις πολυετείς εντυπωσιακές επιδόσεις της Γαλλίας στον τομέα αυτό, η αύξηση της απασχόλησης επιβραδύνθηκε και ταυτόχρονα διακόπηκε η προοδευτική υποχώρηση της ανεργίας λόγω επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Παρά τις καλές επιδόσεις των τελευταίων ετών, ο δείκτης απασχόλησης στη Γαλλία παραμένει σχετικά χαμηλός (62% το 2000) και ο δείκτης αυτός είναι ιδιαίτερα χαμηλός στους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους. Ο δείκτης ανεργίας εξακολουθεί να είναι υψηλός, ιδίως μεταξύ των νέων, και αυτό παρά την εφαρμογή ευρείας κλίμακας προγραμμάτων για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης που απευθύνονται στους νέους. Το 2001, μεταξύ των μέτρων που λήφθηκαν στο πλαίσιο της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης περιλαμβάνονται ιδίως: η συνέχιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για την εβδομάδα των 35 ωρών, κυρίως σχετικά με τη μεταβατική περίοδο για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME)· η εισαγωγή νέου προγράμματος στήριξης που θα συνδράμει τους ανέργους στην προσπάθειά τους για εξεύρεση απασχόλησης (πρόκειται για το πρόγραμμα PARE)· η συνέχιση της κλιμακωτής καθιέρωσης της μείωσης φόρου επί των εισοδημάτων από μισθούς και τέλος, η θέσπιση νέου νόμου για τον κοινωνικό εκσυγχρονισμό, ο οποίος ενισχύει τις διατάξεις για την προστασία της απασχόλησης. Επιπλέον, τα με κρατικούς πόρους χρηματοδοτούμενα προγράμματα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μερίδιο της καθαρής δημιουργίας θέσεων απασχόλησης τα τελευταία έτη. Ωστόσο, παρά τα πρόσφατα μέτρα, το σύστημα υποχρεωτικών εισφορών και παροχών εξακολουθεί να εμπεριέχει αντικίνητρα, ιδίως για τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους και τους χαμηλόμισθους. Η μετάβαση στην εβδομάδα των 35 ωρών ενδέχεται επίσης να αποδειχθεί πιο προβληματική για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις παρά τα ληφθέντα μέτρα για μία πιο ευέλικτη εφαρμογή του μέτρου σε αυτές τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, η ιδιαίτερα παρατεταμένη περίοδος εφαρμογής του μέτρου αυτού οδήγησε στη συνύπαρξη μεγάλου αριθμού ελάχιστων μισθών, ορισμένοι από τους οποίους αυξήθηκαν ταχέως υπό τη συνδυασμένη επίδραση του μηχανισμού αναπροσαρμογής της ελάχιστης ωριαίας αποζημίωσης και των αυτόματων αυξήσεων των ωριαίων μισθών. Τέλος, δεν είναι σαφής η επίπτωση που θα έχει για τη δυναμική της αγοράς εργασίας η πρόσφατη περαιτέρω ενίσχυση των διατάξεων για την προστασία της απασχόλησης. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Γαλλία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την ενίσχυση των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων του συστήματος υποχρεωτικών εισφορών και παροχών ώστε να βελτιωθούν τα κίνητρα για την ανάληψη θέσης απασχόλησης και την παραμονή στην εργασία, και να ενθαρρυνθεί η αναζήτηση θέσης απασχόλησης. Καταρχάς, πρέπει να ενισχυθούν τα κίνητρα για τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους ώστε να παραμείνουν στην αγορά εργασίας, ιδίως μέσω του περιορισμού των δυνατοτήτων για πρόωρη συνταξιοδότηση και της αναμόρφωσης ολόκληρου του συνταξιοδοτικού καθεστώτος. Δεύτερον, η προσοχή πρέπει να εστιαστεί στους χαμηλόμισθους εργαζόμενους, στους παράγοντες που αποθαρρύνουν τη μερική απασχόληση και στους μηχανισμούς ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος·
- ii. τη στενή παρακολούθηση της εφαρμογής της εβδομάδας εργασίας των 35 ωρών και τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την αντιμετώπιση κάθε μεσοπρόθεσμης αρνητικής επίπτωσης στο μισθολογικό κόστος και στην προσφορά εργασίας, ενώ παράλληλα πρέπει να ενθαρρυνθεί η πλήρης αξιοποίηση των ευκαιριών για πιο ευέλικτη οργάνωση της εργασίας.
- iii. τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης ώστε να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ μεγαλύτερης ευελιξίας και ασφάλειας και να διευκολυνθεί έτσι η πρόσβαση στην απασχόληση. Αποφυγή οποιωνδήποτε αρνητικών επιπτώσεων στη δυναμική της αγοράς εργασίας από τις πρόσφατες αλλαγές στη νομοθεσία περί απασχόλησης.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η γαλλική οικονομία είναι ανοικτή στο διεθνή ανταγωνισμό και καλά ενσωματωμένη στις ευρωπαϊκές αγορές. Η παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού είναι σχετικά υψηλή και το επίπεδο τιμών υποχώρησε προς τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Τα τελευταία δύο έτη επιτεύχθηκε πρόοδος όσον αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά ενώ αισθητά μειώθηκαν οι κρατικές ενισχύσεις ad hoc. Αντίθετα, η ελευθέρωση των αγορών

φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας είναι βραδεία και το ποσοστό ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο του στόχου του 98,5% που είχε τεθεί για το Μάρτιο του 2002. Επιπλέον, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, ο διοικητικός φόρτος των επιχειρήσεων εξακολουθεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων της ΕΕ. Τέλος, παρά τη λήψη μέτρων για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης, η Γαλλία εξακολουθεί να παρουσιάζει υστέρηση έναντι των περισσότερων άλλων κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά τη χρήση του Διαδικτύου. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Γαλλία πρέπει να δώσει προτεραιότητα στους ακόλουθους στόχους:

- i. στην επιτάχυνση της διαδικασίας ελευθέρωσης στους τομείς του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας, με την άμεση εφαρμογή της οδηγίας για το φυσικό αέριο, με το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό για καταναλωτές πλην των νοικοκυριών και με τη λήψη μέτρων για τη μείωση του μεριδίου αγοράς των πρώην μονοπωλιακών φορέων προκειμένου να προωθηθεί ο πραγματικός ανταγωνισμός·
- ii. στην αύξηση του δείκτη ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 98,5 % για τον εν λόγω δείκτη·
- iii. στη συνέχιση των καταβαλλόμενων προσπαθειών για μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, ιδίως μέσω της μείωσης των προθεσμιών που απαιτούνται για την σύσταση νέας ιδιωτικής μετοχικής εταιρείας· και
- iv. στη λήψη μέτρων για την περαιτέρω διευκόλυνση της πρόσβασης των νοικοκυριών, των μικρών επιχειρήσεων και των σχολείων στο Διαδίκτυο.

7. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μετά από μία περίοδο (1996-2000) μέσου ρυθμού ανάπτυξης 9,9%, η ιρλανδική οικονομία σημείωσε το 2001 σαφή επιβράδυνση. Η υποχώρηση αυτής της δραστηριότητας εξηγείται από τη συνδυασμένη επίδραση πολυάριθμων παραγόντων: περιορισμοί από πλευράς παραγωγικής ικανότητας, μέτρα προφύλαξης κατά της επιζωοτίας του αφθώδους πυρετού και κάμψη της διεθνούς οικονομίας γενικότερα, και του τομέα των ΤΠΕ ειδικότερα, στον οποίο η Ιρλανδία είναι περισσότερο εκτεθειμένη από ό,τι οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ. Σύμφωνα με τους δείκτες εμπιστοσύνης και το δείκτη των διευθυντών των τμημάτων αγορών, το χαμηλότερο σημείο του κύκλου των τελευταίων μηνών του 2001 φαίνεται να αποτελεί παρελθόν, και αναμένεται να σημειωθεί ισχυρή ανάκαμψη προς τα μέσα του 2002. Προβλέπεται ότι μέχρι το 2003 η οικονομία θα έχει επανέλθει σε αναπτυξιακό ρυθμό διατηρήσιμο σε μεσοπρόθεσμη βάση, της τάξης του 5 έως 6%. Αξιοσημείωτη ήταν η ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας το 2001, το 2002 όμως φαίνεται να είναι αναπόφευκτη μία νέα αύξηση της ανεργίας στο 4,5% περίπου. Ωστόσο, οι στενότητες θα παραμείνουν στην αγορά εργασίας. Στις συνθήκες αυτές, αναμένεται η αύξηση των μισθών να είναι ανώτερη από ό,τι προβλέπουν οι σχετικές ρήτρες της συλλογικής σύμβασης εργασίας, ενώ παράλληλα είναι ελάχιστα πιθανή η άμβλυση των ενδογενών πληθωριστικών πιέσεων. Λόγω των διαφόρων αυξήσεων των συντελεστών έμμεσης φορολογίας, ο μέσος πληθωρισμός το 2002 θα υπερβεί πιθανώς το 4% που σημειώθηκε το 2001, παρότι η γενικότερη τάση αναμένεται να είναι πτωτική από το πρώτο τρίμηνο του 2002.

Η κοινωνική συναίνεση αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικής πολιτικής της Ιρλανδίας από το 1987. Η ισχύουσα τριετής συλλογική σύμβαση, η οποία λήγει στα τέλη του 2002, προβλέπει καθαρές (μετά το φόρο) εισοδηματικές αυξήσεις 25% ή περισσότερο, οι οποίες θα επιτευχθούν μέσω ονομαστικών αυξήσεων των μισθών και ελαφρύνσεων στο πλαίσιο της άμεσης φορολογίας. Μία από τις σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι η προσαρμογή τόσο της υφιστάμενης διαδικασίας διαμόρφωσης των μισθών όσο και των δεσμεύσεων για τη φορολογία και τις δαπάνες που περιέχονται στις συλλογικές συμβάσεις σε ένα νέο πλαίσιο το οποίο θα χαρακτηρίζεται από μία κατάσταση σχεδόν πλήρους απασχόλησης και από πιο περιορισμένους δημοσιονομικούς πόρους. Κατά τα τελευταία έτη σημειώθηκαν διψήφιοι ρυθμοί αύξησης όσον αφορά τις διακριτικές ("ψηφισθείσες") δαπάνες, οι οποίοι είναι αδύνατο να διατηρηθούν σε μεσοπρόθεσμη βάση. Ως μείζονος σημασίας ζητήματα πρέπει επίσης να θεωρηθούν η ανάπτυξη των απαραίτητων πολιτικών για το μεσοπρόθεσμο προσανατολισμό των δημοσίων δαπανών ώστε οι τελευταίες να συμβαδίζουν με τους διαθέσιμους πόρους και η βελτίωση του ελέγχου των δαπανών. Παρότι η Ιρλανδία έλαβε μέτρα για την τόνωση του ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές, ο ανταγωνισμός εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής και θα μπορούσε να ενισχυθεί σε ορισμένους τομείς, όπως η παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών, το λιανικό εμπόριο και οι βιομηχανίες δικτύου.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001 μία σημαντική υστέρηση φορολογικών εσόδων μείωσε το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης στο 1,7% του ΑΕΠ (δηλαδή 2,5 εκατοστιαίες μονάδες κάτω από το στόχο). Αυτό είναι το χαμηλότερο πλεόνασμα από το 1997. Το πρόγραμμα σταθερότητας 2002-2004 προβλέπει μικρό πλεόνασμα για το 2002 και στη συνέχεια (μικρό) έλλειμμα για το 2003-2004. Ωστόσο, εάν δεν είχαν χρησιμοποιηθεί τα σημαντικά αποθεματικά για απρόβλεπτα που περιλαμβάνονταν στους στόχους για το 2003-2004 ο προϋπολογισμός του κάθε έτους θα εμφάνιζε μικρό πλεόνασμα και η απαίτηση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης για σχεδόν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό θα μπορούσε συνολικά να ικανοποιηθεί. Όσον αφορά την εξέλιξη του χρέους, το πρόγραμμα προβλέπει σχεδόν σταθεροποίηση του δείκτη χρέους στο 34% μόνο του ΑΕΠ. Με βάση τα ανωτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Ιρλανδία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να έχει ως στόχο:

- i. την διατήρηση μιας συνολικά ουδέτερης δημοσιονομικής πολιτικής για το 2002·
- ii. τη συνέχιση της τήρησης, μετά το 2002, της απαίτησης για σχεδόν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό η οποία προβλέπεται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης· και
- iii. τη βελτίωση του ελέγχου των δαπανών και την καθιέρωση, για το οικονομικό έτος 2003 και μετέπειτα, κανονιστικού πλαισίου για το μεσοπρόθεσμο προσανατολισμό των δημοσίων δαπανών.

Αγορά εργασίας

Παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, η αύξηση της απασχόλησης διατηρήθηκε το 2001· συγκεκριμένα, η άνοδος της απασχόλησης ήταν συγκρατημένη αλλά εξακολουθεί κατά μέσο όρο να κινείται στο επίπεδο του 3% περίπου στο σύνολο του έτους. Ο δείκτης συνολικής απασχόλησης είναι ανώτερος του μέσου όρου της ΕΕ και η γυναικεία απασχόληση συνεχίζει να αυξάνει με ρυθμό ταχύτερο από εκείνη των ανδρών, παρότι εξακολουθεί να υφίσταται δυνατότητα για περαιτέρω αύξηση του δείκτη της γυναικείας απασχόλησης. Η ανεργία αυξήθηκε ελαφρώς το δεύτερο εξάμηνο του 2001 αλλά κυμαινόταν ακόμη στο 4% στα τέλη του έτους. Αν και είναι πιθανό ότι ο σχετικός δείκτης θα αυξηθεί κάπως το 2002, η κατάσταση αναμένεται να παραμείνει παραπλήσια της πλήρους απασχόλησης. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ο ρυθμός αύξησης των εισοδημάτων παρέμεινε αρκετά υψηλός και, μέσω της υπογραφείσας συλλογικής σύμβασης, οι προβλεπόμενες για το 2001 αυξήσεις υπερβαίνουν το 7,5%. Η στενότητα της αγοράς εργασίας συνεχίζει να θέτει προβλήματα στην κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και τις μελλοντικές διαδικασίες διαμόρφωσης των μισθών. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Ιρλανδία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την προώθηση ενός τρόπου διαμόρφωσης των μισθών που θα λαμβάνει υπόψη την εξέλιξη της παραγωγικότητας και τις διαφορές στο επίπεδο των δεξιοτήτων, και παράλληλα θα είναι συμβατός με το στόχο για διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και της σταθερότητας των τιμών· και
- ii. τη συνέχιση των μέτρων για την αύξηση του δείκτη συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η ιρλανδική οικονομία είναι ιδιαίτερα ανοικτή στο διεθνή ανταγωνισμό και παρουσιάζει παραγωγικότητα εργατικού δυναμικού σαφώς ανώτερη του μέσου όρου της ΕΕ. Το επίπεδο τιμών, το οποίο υπερέβαινε ήδη κατά 5% το μέσο όρο της ΕΕ το 2000, αυξήθηκε περαιτέρω τα τελευταία έτη σε σχέση με τον προαναφερθέντα μέσο όρο. Συνεχίζεται η διαδικασία ελευθέρωσης των βιομηχανιών δικτύου, παρότι οι πρώην μονοπωλιακοί δημόσιοι φορείς διατηρούν σημαντικά μερίδια αγοράς στους τομείς αυτούς. Η ισχύουσα νομοθεσία περιορίζει το βαθμό ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς υπηρεσιών, όπως τα ελεύθερα επαγγέλματα και το λιανικό εμπόριο, αλλά συνολικά, οι επιβαλλόμενες κανονιστικές επιβαρύνσεις στις επιχειρήσεις είναι χαμηλές. Το Μάρτιο 2002 ο δείκτης ενσωμάτωσης των οδηγίων για την εσωτερική αγορά (97,9%) παρέμεινε κατώτερος του στόχου του 98,5%. Οι τομεακές και ad hoc κρατικές ενισχύσεις είναι χαμηλές παρότι οι συνολικές κρατικές ενισχύσεις (ως % του ΑΕΠ) κατατάσσονται στην ανώτερη βαθμίδα της κλίμακας σε επίπεδο ΕΕ. Η παραγωγή ΤΠΕ (σε % της συνολικής παραγωγής) είναι επίσης η υψηλότερη στην ΕΕ, εν μέρει χάρη στην παρουσία πολυάριθμων ξένων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας. Αντίθετα, οι δαπάνες για Ε&Α, ιδίως στο δημόσιο τομέα, είναι κατώτερες από το μέσο όρο της ΕΕ, αλλά πρόσφατα λήφθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Ιρλανδία πρέπει να δώσει προτεραιότητα στους ακόλουθους στόχους:

- i. στη λήψη μέτρων για αύξηση του πραγματικού ανταγωνισμού στους τομείς των τοπικών τηλεπικοινωνιών, της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και των μεταφορών, και ειδικότερα για τη μείωση του σημαντικού μεριδίου αγοράς που κατέχουν οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί πρώην μονοπωλιακοί φορείς·
- ii. στην αντιμετώπιση του προβλήματος των κανονιστικών ρυθμίσεων που ενδέχεται να παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό σε ορισμένους τομείς της αγοράς, όπως τα ελεύθερα επαγγέλματα και το λιανικό εμπόριο· και
- iii. στην βελτίωση του δείκτη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 98,5% για το δείκτη αυτό.

8. ΙΤΑΛΙΑ

Το 2001 η αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους επιβραδύνθηκε και διαμορφώθηκε στο 1,8%, εξέλιξη που εξηγείται από την συρρίκνωση της συνεισφοράς του εξωτερικού σκέλους και, στη συνέχεια, από την εξασθένηση της εσωτερικής ζήτησης. Αφού έφθασε στο χαμηλότερο σημείο της το Νοέμβριο, η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να αρχίσει σταδιακά να κινείται ανοδικά στις αρχές του 2002 λόγω της βελτίωσης των διεθνών προοπτικών και της επανόδου της εμπιστοσύνης. Η ανάκαμψη αυτή αναμένεται να ενταθεί προς τα μέσα του έτους. Οι επενδυτικές δαπάνες ιδίως προβλέπεται να επιταχυνθούν λόγω της εφαρμογής προσωρινού καθεστώτος φορολογικών κινήτρων η ισχύς του οποίου λήγει στα τέλη του έτους. Λόγω του ιδιαίτερα χαμηλού σημείου εκκίνησης στο οποίο βρισκόταν η οικονομία το 2001, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ θα παραμείνει πολύ κατώτερη του 2% το 2002 και αναμένεται να ανέλθει σε 2 3/4% περίπου το 2003. Η αύξηση της απασχόλησης ενδέχεται να επιβραδυνθεί το 2002 λόγω του ετεροχρονισμού σε σχέση με την παραγωγή. Οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας προβλέπεται να βελτιωθούν εκ νέου το 2003, όταν ο δείκτης ανεργίας προβλέπεται να υποχωρήσει κάτω από το 9%. Ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει το 2002 εφόσον οι τιμές των εισαγωγών και οι μισθοί δεν ασκήσουν ουσιαστική πίεση και η απόκλιση παραγωγής παραμείνει αρνητική μέχρι τα τέλη του έτους. Ωστόσο, λαμβανομένων υπόψη των διαδοχικών αυξήσεων τιμών που σημειώθηκαν τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο, υπό την επίδραση παροδικών παραγόντων, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός είναι απίθανο να υποχωρήσει κάτω από το 2%. Προβλέπεται να παραμείνει πάνω από το όριο αυτό το 2003 λόγω της αυξανόμενης πίεσης από τη πλευρά της ζήτησης.

Κατά τα επόμενα έτη, η δημοσιονομική πολιτική θα αποσκοπεί την ουσιαστική μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, επιδιώκοντας ταυτόχρονα την επίτευξη του μακροπρόθεσμου στόχου για ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό. Συνεπώς, εξακολουθεί να έχει πρωταρχική σημασία η βελτίωση του ελέγχου και της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών. Παρότι περιορίστηκε κάπως το 2001, η σημαντική απόκλιση μεταξύ των επίσημων δεικτών ανεργίας στο βορρά και στο νότο της χώρας εξακολουθεί να αποτελεί το κυρίαρχο ζήτημα για την περιφερειακή πολιτική και την αγορά εργασίας. Σε αυτό προστίθεται η περιοριστική νομοθεσία όσον αφορά την προστασία της απασχόλησης και η χαμηλή ανάπτυξη του δικτύου προστασίας των ανέργων. Για να επιτευχθεί ρυθμός ανάπτυξης 3% περίπου ετησίως η οικονομική πολιτική πρέπει να διευθετήσει το ζήτημα των χαμηλών δεικτών απασχόλησης και να προσπαθήσει να επιταχύνει την μέχρι σήμερα βραδεία μετάβαση προς την κοινωνία της γνώσης βελτιώνοντας το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού, το επίπεδο δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και τα αποτελέσματα της E&A. Πρέπει παράλληλα να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός στις αγορές προϊόντων.

Δημοσιονομική πολιτική

Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ για το 2000, το οποίο είχε προηγουμένως εκτιμηθεί στο 1,5% του ΑΕΠ (0,3% του ΑΕΠ συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από την πώληση αδειών UMTS) αναθεωρήθηκε στο 1,7% του ΑΕΠ (0,5% εάν συνυπολογισθούν τα έσοδα από την πώληση αδειών UMTS). Κυρίως λόγω αυτής της αναθεώρησης, ο προϋπολογισμός της γενικής κυβέρνησης παρουσίασε το 2001 έλλειμμα 1,4% του ΑΕΠ, έναντι κυβερνητικής πρόβλεψης για 1,1% του ΑΕΠ. Το 2001 ο κρατικός προϋπολογισμός επωφελήθηκε από έκτακτες πράξεις που αντιπροσωπεύουν περίπου το 0,6% του ΑΕΠ (0,4% προέρχεται από την πώληση ακινήτων του δημοσίου, σε μεγάλο βαθμό μέσω διαδικασίας τιτλοποίησης, και το 0,2% προέρχεται από την τιτλοποίηση των μελλοντικών καθαρών εσόδων του εθνικού οργανισμού λαχείων). Οι τρέχουσες πρωτογενείς δαπάνες παρέμειναν συνολικά σταθερές στο 37,5% του ΑΕΠ, αφού υποχώρησαν κατά 0,3% του ΑΕΠ μεταξύ 1999 και 2000. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, το διορθωμένο από τις συγκυριακές διακυμάνσεις έλλειμμα μειώθηκε ελαφρώς σε σχέση με το 2000, αλλά η βασική δημοσιονομική θέση παραμένει αμετάβλητη εάν δεν συνυπολογισθούν οι έκτακτες πράξεις κατά τα δύο αυτά έτη. Ο δείκτης του χρέους υποχώρησε κατά 1,2 εκατοστιαία μονάδα του ΑΕΠ στο 109,4%, δηλαδή ο ρυθμός μείωσής του επιβραδύνθηκε αισθητά. Στην επιβράδυνση αυτή συνέβαλαν κυρίως οι δυσχέρειες που παρουσιάστηκαν στην αγορά σχετικά με την επίτευξη των στόχων για τις ιδιωτικοποιήσεις και ο χαμηλότερος σε σχέση με τις προβλέψεις ρυθμός ανάπτυξης. Στην επικαιροποίηση του προγράμματος σταθερότητας (Νοέμβριος 2001) προβλέπεται αισθητή μείωση του δείκτη του ελλείμματος στο 0,5% του ΑΕΠ το 2002 και ισοσκελισμένος προϋπολογισμός το 2003, ενώ ο δείκτης του χρέους αναμένεται να υποχωρήσει κάτω από το 100% του ΑΕΠ μέχρι το 2004. Οι ιταλικές αρχές οφείλουν να αντιμετωπίσουν την πρόκληση που συνίσταται στην επίτευξη περαιτέρω και μόνιμου χαρακτήρα μειώσεων του δείκτη πρωτογενών δαπανών ως προς το ΑΕΠ και να βελτιώσουν την ποιότητα των δαπανών και παράλληλα να

ελαφρύνουν τη φορολογική επιβάρυνση, επιδιώκοντας ταυτόχρονα να επιτύχουν το στόχο του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, δηλ. να επιτύχουν το στόχο για σχεδόν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό και να διατηρήσουν την κατάσταση αυτή. Με βάση τα προαναφερόμενα, και δεδομένου ότι η Ιταλία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί στα εξής:

- i. στην επίτευξη, το 2002 και το 2003, σταθερού ρυθμού μείωσης του ελλείμματος προκειμένου να επιτευχθεί το 2003 ο στόχος της δημοσιονομικής ισορροπίας, επιτυγχάνοντας υψηλά πρωτογενή ελλείμματα όπως προβλέπει το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας, ιδίως χάρη στη βελτίωση του ελέγχου των δαπανών·
- ii. στην καταβολή προσπαθειών ώστε το χρονοδιάγραμμα και το πεδίο εφαρμογής της φορολογικής μεταρρύθμισης, η οποία αποτελεί το αντικείμενο του εξουσιοδοτικού νόμου που υποβλήθηκε στο Κοινοβούλιο και αποσκοπεί στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, στην απλούστευση της φορολογίας και στη μείωση του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, να είναι συμβιβάσιμα με το στόχο για επίτευξη και διατήρηση σχεδόν ισοσκελισμένου ή πλεονασματικού προϋπολογισμού·
- iii. στην καταβολή προσπαθειών ώστε η αναμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, για την οποία η κυβέρνηση ζήτησε εξουσιοδότηση από το Κοινοβούλιο, να ρυθμίσει τα κρίσιμα ζητήματα που υπογραμμίστηκαν πρόσφατα στην έκθεση της κυβερνητικής επιτροπής για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού καθεστώτος που είχε προταθεί το 1995, και ιδίως την υπερβολικά μεγάλη μεταβατική περίοδο για την εφαρμογή του νέου καθεστώτος και την σημαντική αύξηση που εξακολουθεί ακόμα να προβλέπεται όσον αφορά το ποσοστό εισφορών που είναι απαραίτητο τη διατήρηση της ισορροπίας· επιπλέον, πρέπει να διασφαλισθεί ότι οι περαιτέρω αλλαγές του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης θα πραγματοποιηθούν χωρίς να προκαλέσουν μακροπρόθεσμες δημοσιονομικές ανισορροπίες· στην εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της ανάπτυξης ιδιωτικών καθεστώτων παροχής επικουρικών συντάξεων, διευκρινίζοντας το τυχόν σχετικό κόστος για τον προϋπολογισμό.

Αγορά εργασίας

Η κατάσταση στην ιταλική αγορά εργασίας συνέχισε να βελτιώνεται το 2001 καθότι η ανεργία, αν και παρέμεινε υψηλή, υποχώρησε από 10,4% σε 9,5% και παράλληλα αυξήθηκε η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Κατά μέσο όρο, η απασχόληση αυξήθηκε κατά περίπου 2,1% και εκτιμάται στο 54,6% ενώ ο δείκτης συνολικής συμμετοχής αυξήθηκε στο 60,4% (από 59,9% το 2000). Ο μεγαλύτερος αριθμός θέσεων εργασίας που δημιούργησε η ανάπτυξη κατά τα τελευταία αυτά έτη εξηγείται όχι μόνο από την συγκράτηση των μισθών, αλλά και από την μεγαλύτερη ευελιξία της αγοράς εργασίας "στο όριο" η οποία επιτρέπει αυξημένη προσφυγή σε νέες και ευέλικτες συμβάσεις εργασίας (συμβάσεις μερικής απασχόλησης, εποχιακές συμβάσεις, συμβάσεις ορισμένου χρόνου, νέες συμβάσεις πρακτικής άσκησης). Τα μέτρα για την μείωση του κόστους εργασίας των μόνιμων υπαλλήλων συνέχισαν να έχουν σημαντική επίδραση στην αύξηση της απασχόλησης κατά τη διάρκεια του 2000. Ωστόσο, η ιταλική αγορά εργασίας εξακολουθεί να παρουσιάζει πολυάριθμες αδυναμίες, μεταξύ των οποίων χαμηλό δείκτη απασχόλησης των γυναικών (40% περίπου) και των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων (28% μόνον για την ηλικιακή κλίμακα 55-64 ετών). Οι έντονες περιφερειακές αποκλίσεις στο επίπεδο των επιδόσεων της αγοράς εργασίας παραμένουν μια σημαντική πηγή αναποτελεσματικότητας. Ο δείκτης ανεργίας είναι μόνο 3,8% στο βόρειο τμήμα της χώρας ενώ ανέρχεται στο 7,4% στο κέντρο και στο 19,3% στο νότο. Οι κοινωνικοί εταίροι οφείλουν να υιοθετήσουν ένα πιο αποκεντρωμένο σύστημα μισθολογικών διαπραγματεύσεων ώστε να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη διαφοροποίηση των μισθών. Η σχετικά χαμηλή προστασία των ανέργων και των "άτυπων εργαζομένων" σε σχέση με τους εργαζόμενους που απασχολούνται βάσει συμβάσεων αόριστης διάρκειας στις μεγάλες επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους διαιωνίζει τον έντονα δυαδικό χαρακτήρα της αγοράς εργασίας. Το σύστημα επιδομάτων ανεργίας παραμένει περιορισμένο και άνισο, με διαφορετικά καθεστώτα και κριτήρια (ως προς το επίπεδο, τη διάρκεια και τις προϋποθέσεις χορήγησης των επιδομάτων). Παρότι το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας μειώθηκε τα τελευταία έτη, ιδίως για τους χαμηλόμισθους, το επίπεδό του παραμένει υψηλό. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες οι συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2002, η Ιταλία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την ενθάρρυνση των κοινωνικών εταίρων ώστε οι τελευταίοι να συμφωνήσουν για εφαρμογή των μηχανισμών διαμόρφωσης των μισθών κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό οι διαφορές παραγωγικότητας και οι τοπικές συνθήκες της αγοράς εργασίας, διατηρώντας ταυτόχρονα την συγκρατημένη εξέλιξη των μισθών·
- ii. την καταβολή προσπαθειών για πλήρη εφαρμογή των πρόσφατων πακέτων διαρθρωτικών μέτρων ώστε να αυξηθεί η ευελιξία της αγοράς εργασίας και να βελτιωθεί η ικανότητα προσαρμογής, διευκολύνοντας έτσι την πρόσβαση στην απασχόληση, ενώ θα διατηρείται ταυτόχρονα η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας·
- iii. την εφαρμογή της σχεδιαζόμενης συνολικής μεταρρύθμισης του συστήματος επιδομάτων ανεργίας προκειμένου να επεκταθεί η κάλυψη και η αποτελεσματικότητα της κοινωνικής προστασίας της απασχόλησης, ενώ παράλληλα θα ενισχυθούν τα κίνητρα για εργασία·
- iv. τη λήψη μέτρων ώστε να ενθαρρυνθεί περαιτέρω η μεγαλύτερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδίως μεταξύ των γυναικών, καθορίζοντας επίσης στόχους όσον αφορά τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών παιδικής μέριμνας και για άλλα εξαρτημένα άτομα· όσον αφορά τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους, επιτάχυνση του ρυθμού εφαρμογής και ενίσχυση των κινήτρων ώστε οι εργαζόμενοι αυτοί να μεταθέτουν σε μεταγενέστερο χρόνο την αποχώρησή τους από την αγορά εργασίας·
- v. συνέχιση των προσπαθειών για μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης που επιβάλλεται στην εργασία, ιδίως στους χαμηλούς μισθούς, ενώ παράλληλα θα τηρούνται οι στόχοι περί ισότητας και θα αυξάνονται τα κίνητρα για απασχόληση, στο πλαίσιο των καταβαλλόμενων προσπαθειών δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η ιταλική οικονομία είναι σχετικά λιγότερη ανοικτή (όπως μετράται βάσει του δείκτη συνολικό εμπόριο/ΑΕΠ) απ' ότι άλλες, παρομοίου μεγέθους οικονομίες της ΕΕ. Η παραγωγικότητα της εργασίας είναι ανώτερη από τον μέσο όρο της ΕΕ, πρόσφατα όμως παρουσίασε κάμψη σε σχετικούς όρους. Ο δείκτης ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά είναι κατώτερος του στόχου του 98,5% που τέθηκε για το Μάρτιο του 2002 και ο αριθμός παραβάσεων των κανόνων της εσωτερικής αγοράς είναι από τους υψηλότερους της ΕΕ. Οι καταβαλλόμενες προσπάθειες για βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αρχίζουν να αποφέρουν καρπούς, αλλά οι διοικητικές διαδικασίες παραμένουν σχετικά περίπλοκες και ο ανταγωνισμός στον τομέα των υπηρεσιών προχωρεί με αργούς ρυθμούς. Τα προσφάτως ληφθέντα μέτρα αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση του ανταγωνισμού στον τομέα της ενέργειας όπου οι πρώην μονοπωλιακοί φορείς εξακολουθούν να κατέχουν σημαντικά μερίδια αγοράς και όπου οι ισχύουσες τιμές συγκαταλέγονται μεταξύ των υψηλότερων της ΕΕ· το γεγονός αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από το ισχυρό μερίδιο των πετρελαιοειδών στα συνολικά καύσιμα. Η μετάβαση της Ιταλίας στην κοινωνία της γνώσης ενδέχεται να παρεμποδίζεται από το σχετικά χαμηλό μέσο εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού και την σχετική αδυναμία της οικονομίας στους τομείς της Ε&Α και της καινοτομίας. Η διείδυση του Διαδικτύου στα νοικοκυριά και στα σχολεία είναι κατώτερη του κοινοτικού μέσου όρου, αν και ο σχετικός δείκτης καλύπτει την υφιστάμενη διαφορά με ταχείς ρυθμούς. Η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι σχετικά βραδεία. Με βάση τα προαναφερόμενα η Ιταλία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. τη συνέχιση των προσπαθειών για βελτίωση του γενικού εκπαιδευτικού επιπέδου και του επιπέδου δεξιοτήτων του πληθυσμού, για αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην Ε&Α και στη καινοτομία και για προώθηση της χρήσης των ΤΠΕ·
- ii. την ενίσχυση του πραγματικού ανταγωνισμού στον τομέα των υπηρεσιών, ιδίως για τα ελεύθερα επαγγέλματα, και εφαρμογή όλων των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων για μεγαλύτερο άνοιγμα της αγοράς και περαιτέρω ενίσχυση του ανταγωνισμού στον τομέα της ενέργειας ώστε να καταστεί δυνατή η μετακύλιση των οφελών της ελευθέρωσης στους τελικούς χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των νοικοκυριών και των μικρών επιχειρήσεων·
- iii. τη συνέχιση των προσπαθειών που έχουν αναληφθεί για μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της προθεσμίας και του κόστους για την σύσταση νέας εταιρίας·

- iv. τη βελτίωση του δείκτη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την Εσωτερική Αγορά ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 98,5% για το δείκτη αυτό, και μείωση του αριθμού των διαδικασιών παράβασης.

9. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Το 2001 παρατηρήθηκε επιβράδυνση στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το οποίο, ωστόσο, ανήλθε κατά μέσο όρο σε 5,1 % βάσει προκαταρκτικών εκτιμήσεων. Η εγχώρια ζήτηση παρέμεινε εύρωστη: η ιδιωτική κατανάλωση ωφελήθηκε από τις φορολογικές περικοπές που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές του έτους, η κρατική κατανάλωση συνέχισε να αυξάνεται με σχετικά ταχύ ρυθμό ενώ οι επενδύσεις αποδείχθηκαν δυναμικές. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν περισσότερο από 8 % κατά τη διάρκεια του έτους ενώ οι εισαγωγές ακολούθησαν με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό· οι εισαγωγές εμπορευμάτων παρέμειναν πολύ δυναμικές ακολουθώντας την εγχώρια ζήτηση. Η απασχόληση αυξήθηκε περισσότερο από 5 %, με ελάχιστη διαφορά από το 2000, αλλά κατά τη διάρκεια του έτους επιβραδύνθηκε ενώ η ανεργία άρχισε να ανέρχεται στα τέλη του έτους. Οι μισθοί αυξήθηκαν περαιτέρω το 2001, περίπου κατά 5½ %, έναντι 4,6 % το 2000. Αντίθετα, οι τιμές παρουσίασαν επιβράδυνση το 2001, και ο ΕνΔΤΚ έφθασε το 2,4 % έναντι 3,3 % το 2001. Ωστόσο, ο βασικός πληθωρισμός συνέχισε την επιτάχυνσή του φθάνοντας στο 3,3 % κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001.

Η αύξηση των χαμηλών εθνικών δεικτών συμμετοχής και απασχόλησης, ιδίως για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας παραμένει βασική πρόκληση. Επιπλέον, οι εξελίξεις στους μισθούς και το κόστος της εργασίας απαιτούν προσοχή και τα δύο αυτά στοιχεία πρέπει να συγκρατηθούν στα ίδια επίπεδα με την υπόλοιπη ζώνη του ευρώ τα επόμενα χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, η διαδικασία διαμόρφωσης των μισθών πρέπει να προσαρμοσθεί ανάλογα. Τέλος, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να επισπευσθεί η εφαρμογή της μεταρρύθμισης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού και η παροχή στην αρμόδια για τον ανταγωνισμό αρχή των αναγκαίων εξουσιών για την επιβολή της νομοθεσίας της ΕΕ.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001 το πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης μειώθηκε στο 4 % του ΑΕΠ εν μέρει ως αποτέλεσμα της μειωμένης δραστηριότητας και των φορολογικών περικοπών που επήλθαν στο πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης που τέθηκε σε εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 2001. Ο κυριότερος, όμως, παράγοντας μείωσης ήταν η μεγάλη αύξηση των κρατικών δαπανών που έφθασαν το 1,7 % του ΑΕΠ. Το 2002 αναμένεται περαιτέρω μείωση του πλεονάσματος, εξαιτίας κυκλικών παραγόντων και της δεύτερης φάσης της φορολογικής μεταρρύθμισης. Επιπλέον, οι κρατικές δαπάνες θα συνεχίσουν να αυξάνονται με ταχύτατο ρυθμό και οι κρατικές επενδύσεις, κυρίως σε υποδομές, αναμένεται ότι το 2002 θα ανέλθουν στο 4,6% του ΑΕΠ, το υψηλότερο ποσοστό σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2003, αναμένεται ότι η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας θα οδηγήσει σε νέα, αλλά συγκρατημένη, αύξηση του κρατικού πλεονάσματος. Ωστόσο, οι τρέχουσες κρατικές δαπάνες θα συνεχίσουν να αυξάνουν σημαντικά. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι το Λουξεμβούργο είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί:

- i. στον περιορισμό των τρεχουσών κρατικών δαπανών το 2003 προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η αύξηση δεν θα υπερβεί την αύξηση των συνολικών δημοσιονομικών δαπανών και προς τούτο πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες να ξεπεραστούν οι δυσκαμψίες σε συγκεκριμένα είδη τρεχουσών δαπανών.

Αγορά εργασίας

Οι συνολικές επιδόσεις της αγοράς εργασίας του Λουξεμβούργου, το 2001, ήταν καλές. Ο δείκτης ανεργίας παρέμεινε πολύ χαμηλός και η αύξηση της απασχόλησης συνεχίστηκε με έντονο ρυθμό κυρίως εξαιτίας της ύπαρξης διαθέσιμου διασυννοριακού εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, οι εθνικοί δείκτες απασχόλησης παρέμειναν χαμηλοί και η αγορά εργασίας παρουσιάζει στενότητα όπως προκύπτει από τις μεγάλες αυξήσεις των ονομαστικών μισθών. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη καλύτερης αξιοποίησης του εγχώριου εργατικού δυναμικού, όπως απορρέει από τους χαμηλούς εθνικούς δείκτες απασχόλησης για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας (27 %) και τις γυναίκες (50 %). Το 2001, η κυβέρνηση κατέβαλε ορισμένες προσπάθειες να περιορίσει την πρόσβαση στο σύστημα αναπηρικών συντάξεων και να ενισχύσει τα κίνητρα για απασχόληση επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα αυξάνοντας το ποσοστό προσαύξησης των δικαιωμάτων σύνταξης γήρατος για τα πρόσθετα έτη απασχόλησης μετά την ηλικία των 55 ετών. Επιπλέον, η συμμετοχή των γυναικών και η ευελιξία στην εργασία ενθαρρύνονται με την προαιρετική πρόσβαση σε μερική απασχόληση των ατόμων που βρίσκονται σε πλήρη απασχόληση. Παρά τις μεταρρυθμίσεις αυτές, τα κίνητρα για να συνεχίσει κανείς να εργάζεται επιδέχονται βελτίωση με περαιτέρω

μεταρρυθμίσεις στα συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης, προσυνταξιοδότησης, και αναπηρικών συντάξεων. Με βάση τα προαναφερόμενα και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες τις συστάσεις για την απασχόληση που ενέκρινε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, το Λουξεμβούργο πρέπει να θέσει ως κύρια προτεραιότητα :

- i. να εντείνει τις προσπάθειες να αυξήσει τον εθνικό δείκτη απασχόλησης: συγκεκριμένα, όσον αφορά τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους μειώνοντας τα κίνητρα πρόωρης συνταξιοδότησης και παρέχοντας περισσότερα κίνητρα για την συνέχιση της απασχόλησης, στο πλαίσιο των συστημάτων προσυνταξιοδότησης και αναπηρικών συντάξεων· όσον αφορά τις γυναίκες, εξαλείφοντας τα εμπόδια ένταξης ή επανένταξης στην αγορά εργασίας (μεταξύ άλλων, με την αύξηση των κέντρων παιδικής μέριμνας).

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Το γεγονός ότι η οικονομία του Λουξεμβούργου είναι πολύ ανοικτή κεντρίζει τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων με αποτέλεσμα υψηλότερη παραγωγικότητα και τιμές κάτω του μέσου όρου της ΕΕ. Οι βιομηχανίες δικτύου ελευθερώνονται σταδιακά ενώ σημειώνεται ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά τη διάδοση των τεχνολογιών ΤΠΕ. Ωστόσο, ορισμένα στοιχεία του πλαισίου ανταγωνισμού, όπως η παρωχημένη νομοθεσία για τις τιμές, μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων. Επιπλέον, το γεγονός ότι η αρχή ανταγωνισμού δεν διαθέτει εξουσίες καθιστά δύσκολη την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ. Τον Μάρτιο του 2002, ο βαθμός ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά στην εθνική νομοθεσία (97,7 %) ήταν κατώτερος του στόχου (98,5%). Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, το Λουξεμβούργο πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες :

- i. την υλοποίηση της εξαγγελθείσας μεταρρύθμισης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού, περιλαμβανομένης της κατάργησης των πάγιων και των παρακολουθούμενων τιμών, της ανάθεσης εξουσιών στην αρχή ανταγωνισμού όσον αφορά την εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού της ΕΕ και της μεταρρύθμισης της νομοθεσίας περί δημόσιων προμηθειών,
- ii. τη λήψη μέτρων για τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων περιλαμβανομένου του χρόνου και του κόστους που απαιτείται για την καταχώριση νέας εταιρείας και για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής κυβέρνησης, και
- iii. την αύξηση του ρυθμού ενσωμάτωσης της νομοθεσίας περί εσωτερικής αγοράς με στόχο την επίτευξη του στόχου (98,5%) όσον αφορά τις οδηγίες για την εσωτερική αγορά.

10. ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ

Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ υποχώρησε στις αρχές του 2001, φθάνοντας μόλις το 1,1 % κατά μέσο όρο για το έτος αυτό, έναντι 3,5 % το 2000.

Τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές μειώθηκαν σημαντικά ακολουθώντας την καθοδική πορεία του διεθνούς εμπορίου. Η εγχώρια ζήτηση ήταν επίσης ήπια, οι ιδιωτικές επενδύσεις παρουσίασαν μείωση κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2000 ενώ η κατανάλωση αντέδρασε υπερβολικά στη μεγάλη αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών χάρη στην ταχεία αύξηση των μισθών και τα αποτελέσματα της φορολογικής μεταρρύθμισης στις αρχές του έτους. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται ότι θα τονωθεί και πάλι το 2002 καθώς αναμένεται ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα τονωθεί και ότι οι εξαγωγές θα ακολουθήσουν την ανάκαμψη του διεθνούς εμπορίου: η αύξηση αυτή μπορεί να ανέλθει περίπου σε 1½% το 2002 και σε 2 3/4% το 2003. Η απασχόληση συνέχισε να αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς το 2001 παρουσιάζοντας, ωστόσο, επιβράδυνση κατά το δεύτερο εξάμηνο του χρόνου. Ως αποτέλεσμα της σημαντικής αποθεματοποίησης εργατικού δυναμικού, η παραγωγικότητα της εργασίας μειώθηκε ενώ η ανεργία παρέμεινε σταθερή μέχρι τα τέλη του 2001. Η αύξηση της απασχόλησης πρέπει να παρουσιάσει σημαντική επιβράδυνση το 2002 και περιορισμένης έκτασης ανάκαμψη το 2003, με αποτέλεσμα σημαντική αύξηση της ανεργίας τα δύο αυτά έτη αλλά σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις γειτονικές χώρες. Επιπλέον, η στενότητα στις αγορές εργασίας είναι πιθανό να συνεχισθεί. Οι τρέχουσες αυξητικές πιέσεις στους μισθούς, συνεπώς, δεν πρόκειται να εξαλειφθούν μονομιάς. Ο πληθωρισμός, ο οποίος είχε επιταχυνθεί σημαντικά το 2000 για να φθάσει το 3 % περίπου στα τέλη του έτους, εν μέρει εξαιτίας της αύξησης των τιμών των καυσίμων, έκανε άλμα στο 5 % το 2001 εξαιτίας μιας αύξησης στην έμμεση φορολογία ως μέρος της φορολογικής μεταρρύθμισης καθώς και εξαιτίας της συνεχιζόμενης ταχείας αύξησης των μισθών. Η άνοδος των τιμών αναμένεται ότι θα επιβραδυνθεί βαθμιαία τα επόμενα χρόνια.

Μια από τις βασικές προκλήσεις είναι η περαιτέρω αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας με την προσέλκυση ανέργων. Πέραν αυτού, εξαιτίας μιας σημαντικής επιτάχυνσης στους μισθούς τα τελευταία χρόνια χάθηκε ένα μέρος των πολύ σημαντικών κερδών παραγωγικότητας που είχαν επιτευχθεί τα τελευταία 15 σχεδόν χρόνια. Αυτό ενδέχεται να μειώσει τα οφέλη για την οικονομία των Κάτω Χωρών από την παγκόσμια ανάκαμψη της οικονομίας και να περιορίσει τις προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης. Δεύτερη βασική πρόκληση, συνεπώς, είναι να εξασφαλιστεί το συντομότερο δυνατόν η ανανεωμένη συγκράτηση των μισθών και να αντιμετωπιστεί η σχετικά αργή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας ούτως ώστε να διατηρήσει η οικονομία την ανταγωνιστικότητά της.

Δημοσιονομική πολιτική

Το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε, από 1,5 % του ΑΕΠ το 2000, σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2001 (εξαιρουμένων των εσόδων από τις άδειες UMTS) κυρίως εξαιτίας της σημαντικής μείωσης των δημοσιονομικών εσόδων. Η ευρεία φορολογική μεταρρύθμιση που τέθηκε σε εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 2001, επέφερε μείωση των κρατικών εσόδων από τον φόρο εισοδημάτων και από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης η οποία αντισταθμίσθηκε εν μέρει με την αύξηση της έμμεσης φορολογίας (ιδίως με την αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ από 17,5 % σε 19 %). Το φαινόμενο αυτό επιδεινώθηκε στα τέλη του έτους από τις συνέπειες που είχε για τα φορολογικά έσοδα η κυκλική επιβράδυνση της οικονομίας. Πέραν αυτού, το ισοζύγιο πληρωμών με την ΟΝΕ μειώθηκε κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες εξαιτίας μιας έκτακτης δαπάνης για την απόκτηση των μετοχών της DSM στην EBN. Η εξαγορά αυτή πρέπει να ληφθεί ως μέρος της διαδικασίας ελευθέρωσης της ολλανδικής αγοράς φυσικού αερίου. Παρά την ανακατανομή ορισμένων δαπανών την άνοιξη του 2001 για προτεραιότητες στους τομείς της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της ασφάλειας, δεν υπήρξε υπέρβαση των ανώτατων ορίων δαπανών χάρη στις μικρότερες από το αναμενόμενο πληρωμές τόκων και δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης. Λόγω της απουσίας ειδικών μέτρων ενεργοποιήθηκαν πλήρως οι αυτόματοι σταθεροποιητές και αναμένεται ότι οι κρατικοί λογαριασμοί θα είναι γενικά ισοσκελισμένοι το 2002 και ότι το 2003 θα εμφανίσουν ένα συγκρατημένο έλλειμμα που μπορεί να ανέλθει στο 0,4 % του ΑΕΠ, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι οι Κάτω Χώρες

είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί :

- i. στο να εξασφαλισθεί ότι η δημοσιονομική κατάσταση το 2002 δεν θα επιτείνει τις πληθωριστικές πιέσεις σε περίπτωση που αυτές συνεχισθούν κυρίως ως αποτέλεσμα υπερβολικών μισθολογικών αυξήσεων, και
- ii. στην αποφυγή της επιδείνωσης του κρατικού ισοζυγίου το 2003· προς τούτο, πρέπει να περιορισθούν οι κρατικές δαπάνες μέσα σε σαφή ανώτατα όρια που πρέπει να καθορισθούν με βάση τα πραγματικά δεδομένα.

Αγορά εργασίας

Η αγορά εργασίας των Κάτω Χωρών συνεχίζει να παρουσιάζει πολύ καλές επιδόσεις: το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ποσοστά απασχόλησης που ήδη υπερβαίνουν τους στόχους της Λισσαβόνας για το σύνολο της ΕΕ. Παρά την κυκλική επιβράδυνση και την αύξηση της απασχόλησης που παρέμεινε έντονη το 2001, η στενότητα στην αγορά εργασίας συνέχισε να αποτελεί την κυριότερη κινητήρια δύναμη για τις μεγάλες μισθολογικές αυξήσεις. Η περαιτέρω βελτίωση των ποσοστών απασχόλησης θα εξαρτηθεί από το αν θα συνεχισθεί η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών και από την αύξηση του βαθμού ενεργοποίησης ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας και μειονοτήτων. Πέραν αυτού, υφίσταται ένα σημαντικό αναξιοποίητο απόθεμα εργατικού δυναμικού μεταξύ των αποδεκτών κοινωνικών παροχών, π.χ. 7 % του εργατικού δυναμικού λαμβάνει επίδομα ανεργίας και κοινωνικές παροχές ενώ 11 % λαμβάνει αναπηρικές συντάξεις (μολονότι ορισμένα από τα άτομα με μερική αναπηρία εργάζονται). Προκειμένου να αυξηθούν τα κίνητρα απασχόλησης για τους αποδέκτες κοινωνικών παροχών, τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους και τους χαμηλόμισθους, αφενός, θεσπίστηκαν νέα μέτρα και, αφετέρου, βελτιώθηκαν ορισμένα από τα υφιστάμενα. Ωστόσο, οι συζητήσεις για την μεταρρύθμιση του συστήματος αναπηρικών συντάξεων δεν έχει ακόμη αποφέρει καρπούς ενώ το αθροιστικό αποτέλεσμα των παροχών, περιλαμβανομένων των επιδοτήσεων σε τοπικό επίπεδο, συνεχίζει να δημιουργεί παγίδες αεργίας. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζουν αυστηρά όλες τις συστάσεις για την απασχόληση που ενέκρινε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, οι Κάτω Χώρες πρέπει να θέσουν ως κύρια προτεραιότητα:

- i. να καταστεί αποδοτική η εργασία με την μεταρρύθμιση των κριτηρίων επιλεξιμότητας, των όρων καθώς και των κανόνων σφραγιστικής όσον αφορά τις παροχές. Να ολοκληρωθεί και να τεθεί σε εφαρμογή η προγραμματιζόμενη μεταρρύθμιση του συστήματος παροχών αναπηρίας λαμβάνοντας υπόψη, εξαιτίας του αριθμού των αποδεκτών, τόσο την εισροή όσο και την ενεργοποίηση εκείνων που είναι ήδη αποδέκτες παροχών του τύπου αυτού.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η οικονομία των Κάτω Χωρών είναι πολύ ανοικτή (με βάση τον δείκτη συνολικού εμπορίου/ΑΕΠ). Αυτό εξασφαλίζει ένα υψηλό επίπεδο ανταγωνισμού και σχετικά χαμηλά επίπεδα τιμών στους τομείς που παράγουν εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Η ελευθέρωση της αγοράς συνέβαλε στην επίτευξη σχετικά χαμηλών τιμών για τις τηλεφωνικές κλήσεις και το ηλεκτρικό ρεύμα. Ο ρυθμός ενσωμάτωσης των οδηγίων για την εσωτερική αγορά έφθασε τον Μάρτιο του 2002 τον στόχο του 98,5 %. Επίσης, λήφθηκαν μέτρα για την ενθάρρυνση της χρήσης ΤΠΕ και τη μείωση της έλλειψης ειδικών σε θέματα ΤΠΕ. Ωστόσο, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας υπήρξε σχετικά βραδεία εξαιτίας, μεταξύ άλλων, της ταχείας αύξησης της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών, των χαμηλών επιπέδων ανταγωνισμού σε ορισμένους πιο προστατευμένους τομείς υπηρεσιών (π.χ. συμβολαιογράφοι, παιδική μέριμνα, ταξί και ευρυζωνικές υπηρεσίες Διαδικτύου), και ανεπαρκών επενδύσεων κυρίως σε Ε&Α. Παρά τις προσπάθειες για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας, οι δαπάνες των επιχειρήσεων για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι κάτω του μέσου όρου της ΕΕ πράγμα το οποίο μπορεί να συνδέεται με την έλλειψη εργατικού δυναμικού επιστημονικού και τεχνολογικού προσανατολισμού. Ο χρόνος και οι δαπάνες που απαιτούνται συνήθως για τη σύσταση μετοχικής εταιρείας είναι άνω του μέσου όρου της ΕΕ. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα, οι Κάτω Χώρες πρέπει να θέσουν ως κύριες προτεραιότητες:

- i. τη δημιουργία των προϋποθέσεων για περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε Ε&Α, με τη λήψη μέτρων για την αύξηση του αριθμού των αποφοίτων στους τομείς των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας που εισέρχονται στην αγορά εργασίας και με την προώθηση μιας περισσότερο προσανατολισμένης στην τεχνολογία εκπαίδευση,

- ii τη λήψη μέτρων για τις κανονιστικές ρυθμίσεις της αγοράς οι οποίες ενδέχεται να εμποδίζουν τον ανταγωνισμό σε τομείς υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των τομέων των συμβολαιογράφων, της παιδικής μέριμνας, των ταξί και των ευρυζωνικών υπηρεσιών Διαδικτύου, και
- iii. τη λήψη περαιτέρω μέτρων για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής κυβέρνησης και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων περιλαμβανομένου του χρόνου και του κόστους που απαιτείται για την καταχώριση νέας εταιρείας.

11. ΑΥΣΤΡΙΑ

Το 2001 η αύξηση της παραγωγής επιβραδύνθηκε περίπου σε 1 %, μετά την οικονομική άνθηση που χαρακτήρισε την περίοδο 1998-2000. Η εξασθενημένη ζήτηση, η μείωση της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και τα πλεονάσματα παραγωγικής ικανότητας οδήγησαν σε πτώση των επενδύσεων σε εξοπλισμό ταυτόχρονα με την κατακόρυφη μείωση των επενδύσεων στον τομέα των δομικών κατασκευών. Εκτός αυτού, η εγχώρια ζήτηση περιορίστηκε εξαιτίας μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης. Μολονότι οι εξαγωγές μειώθηκαν κατ' αναλογία με την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας των κυριότερων εμπορικών εταιρών, η συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε καθαρά θετική εξαιτίας της σοβαρής εξασθένησης της ανάπτυξης των εισαγωγών. Το 2002, η εγχώρια ζήτηση αναμένεται ότι θα παρουσιάσει κάποια ανάκαμψη και ότι αυτό θα αντισταθμίσει την περαιτέρω μείωση της αύξησης των εξαγωγών. Ως αποτέλεσμα, η αύξηση του ΑΕΠ πρέπει να παραμείνει γενικά σταθερή κατά μέσο όρο. Το 2003 η προβλεπόμενη βελτίωση τόσο στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου όσο και στον τομέα της εγχώριας ζήτησης πρέπει να φέρει την αύξηση της παραγωγής κοντά στο δυναμικό της, δηλαδή περίπου σε 2½%. Οι εξελίξεις στις τιμές των καυσίμων και οι αυξήσεις στους φόρους κατανάλωσης πίεσαν τις τιμές προς τα πάνω μέχρι τον Μάιο του 2001. Το αυξημένο στεγαστικό κόστος επέτεινε τις αυξητικές πιέσεις στις τιμές. Αντίθετα, το 2002, η αναμενόμενη χαλάρωση των τιμών των εισαγομένων αγαθών πρέπει να αποτελέσει το κυρίαρχο στοιχείο στην εξέλιξη των καταναλωτικών τιμών. Το 2003, η αύξηση του ΕνΔΤΚ αναμένεται ότι θα παραμείνει στα επίπεδα του 2002. Το 2001 η αύξηση της συνολικής απασχόλησης σταμάτησε. Προβλέπεται ότι το 2002 η απασχόληση θα παρουσιάσει κάποια κάμψη από την οποία θα βγει το 2003. Η ανεργία άρχισε να ανέρχεται το 2001 και αναμένεται ότι το 2002 θα συνεχίσει την ανοδική της πορεία για να φθάσει το 4,0 % του εργατικού δυναμικού προτού υποχωρήσει το 2003.

Παρότι το 2001 η δημοσιονομική κατάσταση βελτιώθηκε σημαντικά, η μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητά της δεν είναι εξασφαλισμένη αν ληφθούν υπόψη οι αναμενόμενες ισχυρές πιέσεις για την πραγματοποίηση δαπανών εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, η χαμηλή πραγματική συντάξιμη ηλικία και τα υψηλά επίπεδα παροχών συνεχίζουν να ασκούν σημαντικές ανοδικές πιέσεις στις κρατικές συνταξιοδοτικές δαπάνες. Μολονότι οι μεταρρυθμίσεις στο σύστημα συντάξεων και οι συγκερατημένες αυξήσεις στις παροχές τα τελευταία χρόνια αντιμετώπισαν εν μέρει τα προβλήματα αυτά, πρέπει να καταβληθούν ακόμη πολλές προσπάθειες για να καταστεί διατηρήσιμο το σύστημα συντάξεων. Η αύξηση της παραγωγής στην Αυστρία βασίστηκε κατά κύριο λόγο στην επέκταση των συντελεστών παραγωγής ενώ η συνολική αύξηση της παραγωγικότητας των συντελεστών παραμένει μάλλον συγκρατημένη. Επιπλέον, το ασθενές τεχνολογικό υπόβαθρο εμποδίζει την ταχεία μετάβαση στην οικονομία της γνώσης. Παρά την ανάληψη διαφόρων πρωτοβουλιών στο θέμα αυτό, όπως η αύξηση των δαπανών για Ε&Α ή η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, δεν είναι ακόμη σαφές αν τα μέτρα αυτά θα βοηθήσουν την Αυστρία να ανακτήσει το χαμένο έδαφος σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ που έχουν προχωρήσει περισσότερο στο θέμα της οικονομίας της γνώσης.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001 η δημοσιονομική εξυγίανση ήταν εντυπωσιακή. Τα οικονομικά της γενικής κυβέρνησης βελτιώθηκαν με ισοσκελίση του προϋπολογισμού σε σχέση με το έλλειμμα ύψους 1,5 % του ΑΕΠ του προηγούμενου έτους (χωρίς τα έσοδα από τις άδειες UMTS). Λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτό επιτεύχθηκε με αύξηση της παραγωγής κάτω του κανονικού, η βελτίωση στην κυκλικά προσαρμοσμένη θέση είναι ακόμη σημαντικότερη. Η αύξηση των δαπανών διατηρήθηκε σε συγκρατημένα επίπεδα χάρη στις συνεχιζόμενες επιπτώσεις της μεταρρύθμισης του συστήματος συντάξεων και της δημόσιας διοίκησης. Εξαιτίας, όμως, έκτακτων δαπανών² ο δείκτης δαπανών/ΑΕΠ (χωρίς τα έσοδα από τις άδειες UMTS) αυξήθηκε ελαφρά σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Προβλέπεται, ωστόσο, ότι το 2002 θα μειωθεί αισθητά. Τα ευνοϊκά αποτελέσματα που σημειώθηκαν το 2001 οφείλονται, κατά κύριο λόγο, στην έντονη αύξηση των φορολογικών εσόδων εξαιτίας της λήψης μέτρων που κατά κύριο λόγο διευρύνουν τη φορολογική βάση. Ως εκ τούτου, το φορολογικό βάρος έφθασε σε επίπεδα ρεκόρ. Το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό για τα έτη 2002 και 2003. Για να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος πρέπει να ληφθούν διαρθρωτικά μέτρα εξοικονόμησης δαπανών σε επίπεδο ομόσπονδων κρατών, τα οποία ανέλαβαν τη δέσμευση να δημιουργήσουν σημαντικά πλεονάσματα στο πλαίσιο ενός εθνικού συμφώνου σταθερότητας. Παρά τις πρόσφατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, η διατηρησιμότητα του

² Αποζημιώσεις για καταναγκαστική εργασία κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και εισφορά κεφαλαίων στους ομοσπονδιακούς σιδηροδρόμους (OBB).

συστήματος συντάξεων δεν είναι εξασφαλισμένη αν ληφθεί υπόψη η κατακόρυφη άνοδος του δείκτη ηλικιακής εξάρτησης στις επόμενες δεκαετίες. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι η Αυστρία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί :

- i. στην εφαρμογή μέτρων που θα αποβλέπουν στην εξοικονόμηση διαρθρωτικών δαπανών, ιδίως στα κατώτερα επίπεδα διοίκησης, ούτως ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού το 2002 και το 2003, σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας του Δεκεμβρίου 2001,
- ii. στο να εξασφαλιστεί ότι η προγραμματιζόμενη μείωση του υψηλού φορολογικού βάρους θα παράσχει κίνητρα για απασχόληση και επενδύσεις και ότι δεν θα συγκρούεται με τον στόχο της διατήρησης του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού· αυτό θα απαιτήσει πρόσθετες προσπάθειες εξοικονόμησης δαπανών σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, και
- iii. στην επισκόπηση του συστήματος δημοσίων συντάξεων ώστε να εξασφαλιστεί η διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, με την αντιμετώπιση, κατά κύριο λόγο, του προβλήματος της χαμηλής κατά μέσο όρο πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης και του ύψους των συντάξεων.

Αγορά εργασίας

Οι συνολικές επιδόσεις της αγοράς εργασίας της Αυστρίας το 2001, παρέμειναν πολύ ικανοποιητικές. Παρά το ότι η επιβράδυνση της οικονομίας έχει αρχίσει να γίνεται αισθητή και το ότι η ανεργία έχει αρχίσει να αυξάνεται, το ποσοστό ανεργίας - 3,6 % - εξακολουθεί να είναι από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι ελλείψεις σε ειδικότητες που παρατηρήθηκαν στον τομέα των ΤΠΕ, στη μεταποίηση και στις υπηρεσίες ενδέχεται να αμβλυνθούν με την τρέχουσα επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Μολονότι ο δείκτης συνολικής απασχόλησης, ο οποίος το 2000 ανήλθε σε 68 %, βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας παρουσιάζει στασιμότητα σε πολύ χαμηλό επίπεδο, 29%. Αυτό είναι προβληματικό από την άποψη των υψηλών επιβαρύνσεων που συνεπάγεται η γήρανση του πληθυσμού. Μετά την μεταρρύθμιση των συντάξεων το 2000, ο μειωμένος αριθμός συνταξιοδοτήσεων που παρατηρήθηκε το 2001 είναι ενθαρρυντικός μεν αλλά είναι ακόμη πολύ νωρίς για να εκτιμηθεί ο πλήρης αντίκτυπος στον μέσο όρο του ορίου συνταξιοδότησης. Το 2001, ενισχύθηκαν ή αναπτύχθηκαν περαιτέρω διάφορα ενεργητικά μέτρα που αποδείχθηκαν επιτυχή στο παρελθόν. Ωστόσο, τα αντικίνητρα για απασχόληση μετά την ελάχιστη ηλικία πρόωρης συνταξιοδότησης παραμένουν και η παράταση της διάρκειας των παροχών για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας είναι πιθανό να παράγουν αντίθετα αποτελέσματα και να εξασθενήσουν τον αντίκτυπο της μεταρρύθμισης του συστήματος πρόωρης συνταξιοδότησης της οποίας αποτελεί συνοδευτικό μέτρο. Με βάση τα προαναφερόμενα και ενώ θα εφαρμόζει όλες τις συστάσεις για την απασχόληση, όπως αυτές υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο 2002, η Αυστρία πρέπει να θέσει ως κύρια προτεραιότητα :

- i. την επίσπευση της μεταρρύθμισης των συστημάτων εισφορών και παροχών ούτως ώστε να παρέχονται περισσότερα κίνητρα στους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένους να παραμείνουν εν ενεργεία στην αγορά εργασίας.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Παρά το γεγονός ότι η Αυστρία είναι λιγότερο εκτεθειμένη στον διεθνή ανταγωνισμό σε σχέση με άλλα μικρά κράτη μέλη, η παραγωγικότητα του εργατικού της δυναμικού και τα επίπεδα τιμών ανταποκρίνονται στον μέσο όρο της ΕΕ. Λαμβάνονται, δε, σημαντικά μέτρα για την ταχεία ελευθέρωση των βιομηχανιών δικτύου και τον καθορισμό των τομεακών κανονιστικών φορέων. Περαιτέρω βελτιώσεις στο κανονιστικό πλαίσιο και στην ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά θα τονώσουν τον ανταγωνισμό και θα αυξήσουν τις πιέσεις στις επιχειρήσεις προς την κατεύθυνση της καινοτομίας. Τον Μάρτιο του 2002 ο βαθμός ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά (98,1 %) παρέμεινε κάτω του στόχου (98,5%). Η βραδυπορία της Αυστρίας στο θέμα της E&A από μέρους επιχειρήσεων και στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε τομείς υψηλής τεχνολογίας συμβάλλει επίσης στην σχετικά ασθενή τεχνολογική της βάση που κινδυνεύει να καθυστερήσει τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης. Ο χρόνος και οι δαπάνες που απαιτούνται συνήθως για τη σύσταση ιδιωτικής μετοχικής εταιρείας βρίσκονται σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Αυστρία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. τη συνεχή λήψη μέτρων για την προώθηση και διάδοση των ΤΠΕ και της Ε&Α στις επιχειρήσεις ώστε να αυξηθούν οι δαπάνες των επιχειρήσεων για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ,
- ii. τη βελτίωση της ένταξής της στην εσωτερική αγορά επισπεύδοντας την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά ούτως ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 98,5 % για τις οδηγίες για την εσωτερική αγορά και εξασφαλίζοντας την πλήρη εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης,
- iii. τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου αυξάνοντας τις πραγματικές εξουσίες του αρμόδιου κανονιστικού φορέα για τις τηλεπικοινωνίες, και
- iv. τη θέσπιση περαιτέρω μέτρων για τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων περιλαμβανομένου του χρόνου και του κόστους που απαιτούνται για την καταχώριση νέας ιδιωτικής μετοχικής εταιρείας.

12. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Το 2001, η οικονομική ανάπτυξη μειώθηκε περίπου στο 1% καθώς η κατακόρυφη πτώση της εγχώριας ζήτησης αντισταθμίστηκε μόνον εν μέρει από τη βελτίωση των καθαρών εξαγωγών. Με τον τρόπο αυτόν έληξε μια παρατεταμένη περίοδος οικονομικής ανάπτυξης βασιζόμενη στην εγχώρια ζήτηση. Οι προσπάθειες παραγόντων του ιδιωτικού τομέα να επανεξισορροπήσουν τους ισολογισμούς τους μετά την κατακόρυφη άνοδο της δανειακής επιβάρυνσης τα τελευταία χρόνια, αναμένεται ότι θα περιορίσουν την ανάπτυξη της εγχώριας ζήτησης και την περίοδο 2002-03 κατά την οποία υπολογίζεται ότι θα κυμανθεί κατά μέσο όρο περίπου στο 1%. Καθώς αναμένεται ασθενής ζήτηση από το εξωτερικό κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002 προβλέπεται ότι η ανάπτυξη της παραγωγής θα είναι επίσης χαμηλή αλλά ότι θα βελτιωθεί ακολουθώντας την ανάκαμψη της παγκόσμιας ζήτησης κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Λαμβάνοντας υπόψη το αρνητικό στατιστικό πλεόνασμα στις αρχές του 2002, η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται ότι θα φθάσει μόλις το 1½% περίπου το 2002, προτού αναζωογονηθεί και φθάσει το 2% το 2003. Μετά την έντονη άνοδο του πληθωρισμού το 2000 και το 2001, οι πληθωριστικές πιέσεις υποχώρησαν από το δεύτερο τρίμηνο του 2001 και μετά, εν μέρει εξαιτίας παροδικών παραγόντων. Βάσει του ΕνΔΚΤ ο πληθωρισμός προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να υποχωρεί βραχυπρόθεσμα για να φθάσει το 2½% περίπου ως κατά μέσο όρο το 2003. Η χαλάρωση της στενότητας στην αγορά εργασίας σε συνδυασμό με τις προβλεπόμενες περιορισμένες αυξήσεις των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων αναμένεται ότι θα συγκρατήσουν τις μισθολογικές εξελίξεις και κατ' επέκταση τον πληθωρισμό στις τιμές. Προβλέπεται ότι μετά από αύξηση 1,6% το 2001, η ανάπτυξη της απασχόλησης θα παρουσιάσει σοβαρή επιβράδυνση την περίοδο 2002-03, και ότι η ανεργία θα αυξηθεί κάπως. Το 2003 προβλέπεται ότι μέσο ποσοστό ανεργίας θα φθάσει το 5% περίπου.

Στις 6 Απριλίου ανέλαβε καθήκοντα η νέα κυβέρνηση της χώρας. Η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών θα αποτελέσει μεγάλη πολιτική πρόκληση για την κυβέρνηση αυτή. Η διστακτική δημοσιονομική εξυγίανση το 2001 οφειλόταν, μεταξύ άλλων, και στη σημαντική έλλειψη εσόδων. Σε μακροπρόθεσμο, ωστόσο, πλαίσιο φαίνεται ότι αιτία της αργής δημοσιονομικής εξυγίανσης είναι ο δυναμισμός των κρατικών δαπανών. Ως εκ τούτου η ανακοπή της ταχύρυθμης ανοδικής πορείας των δαπανών γενικής κυβέρνησης αποτελεί προτεραιότητα για την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών της χώρας. Η ανταγωνιστικότητα της πορτογαλικής οικονομίας υποχώρησε τα τελευταία χρόνια όπως μαρτυρεί το μεγάλο εμπορικό έλλειμμα. Σε αυτό συνέβαλαν διάφοροι παράγοντες και ιδίως η μικρή αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε συνδυασμό με τις συμφωνίες για υψηλές μισθολογικές αυξήσεις. Τα μη ικανοποιητικά επίπεδα και ποσοστά αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας συνδέονται, μεταξύ άλλων, με το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού που συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά προβλήματα. Η επιδίωξη υψηλότερων επιπέδων παραγωγικότητας περιορίζεται και από την ανεπάρκεια ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων. Η Πορτογαλία είναι μια από τις περισσότερο εκτεθειμένες χώρες της ΕΕ στις δημοσιονομικές συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού. Το θέμα αυτό αντιμετωπίστηκε με διάφορες πρόσφατες μεταρρυθμίσεις. Μολονότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα βελτιώσουν την οικονομική ισορροπία του συστήματος συντάξεων μακροπρόθεσμα, φαίνεται ότι απαιτούνται περαιτέρω δράσεις για να εξασφαλιστεί η διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Επιπλέον, ο μεγάλος δυναμισμός των δαπανών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης δείχνει ότι η τρέχουσα μεταρρύθμιση για τη βελτίωση του ελέγχου και της αποτελεσματικότητας των δαπανών στον τομέα αυτόν πρέπει να εφαρμοστεί με αποφασιστικότητα.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001 η δημοσιονομική εξυγίανση σταμάτησε καθώς υπολογίζεται ότι το κρατικό έλλειμμα αυξήθηκε σε 2% του GDP (2% το 2000, χωρίς τα έσοδα από τις άδειες UMTS) έναντι του αρχικού στόχου 1,1%. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ υψηλότερο από εκείνο που αναμενόταν τον Δεκέμβριο του 2001, όταν οι αρχές υπέβαλαν το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας. Η βραδύτερη από το αναμενόμενο οικονομική ανάπτυξη αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τα πολύ χειρότερα σε σχέση με τους στόχους δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2001. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες, όπως η υποεκτίμηση της απώλειας εσόδων από την μεταρρύθμιση της άμεσης φορολογίας που έλαβε χώρα το 2001 και τα χαμηλότερα από το προβλεπόμενο κέρδη όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της είσπραξης και διαχείρισης των φόρων. Επιπλέον, παρά την έγκριση ενός πακέτου περιοριστικών μέτρων τον Ιούνιο, οι τρέχουσες πρωτογενείς δαπάνες υπερβαίνουν τον στόχο. Τέλος, η έντονη αναθεώρηση προς τα πάνω μεταξύ Δεκεμβρίου 2001 και Απριλίου 2002 προκλήθηκε από πολύ μεγαλύτερα από το αναμενόμενο ελλείμματα σε επίπεδο τοπικών κυβερνήσεων και από μια στατιστική ανακατάταξη ορισμένων κεφαλαιουχικών συναλλαγών μεταξύ κυβέρνησης και δημοσίων επιχειρήσεων. Η επικαιροποίηση του προγράμματος σταθερότητας, του Δεκεμβρίου 2001, διατηρεί τον στόχο της ισοσκελίσης των λογαριασμών

γενικής κυβέρνησης μέχρι το 2004. Τον στόχο αυτόν επανέλαβε η νέα κυβέρνηση της χώρας. Λαμβάνοντας υπόψη την σοβαρή επιδείνωση του ελλείμματος το 2001 απαιτείται η εφαρμογή μιας πολύ πιο φιλόδοξης πολιτικής δημοσιονομικής εξυγίανσης για την περίοδο 2002-04. Στη συνάντηση του Συμβουλίου ECOFIN, στις 12 Φεβρουαρίου 2002, η πορτογαλική κυβέρνηση ανέλαβε τη δέσμευση να σεβαστεί την τιμή αναφοράς 3 % του ΑΕΠ για το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης κατά το τρέχον έτος και επανέλαβε τη δέσμευσή της να πλησιάσει στην ισοσκελίση του ισολογισμού το 2004. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι η Πορτογαλία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί:

- i. στην επίτευξη του στόχου του 1,8 % του ΑΕΠ για το 2002 όσον αφορά το έλλειμμα· προς τον σκοπό αυτόν πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα στον υπό κατάρτιση συμπληρωματικό προϋπολογισμό και να ενισχυθεί η δημοσιονομική εποπτεία σε όλα τα επίπεδα διοίκησης,
- ii. στην ισοσκελίση του προϋπολογισμού μέχρι το 2004, πράγμα το οποίο θα απαιτήσει ειδικά μέτρα πέραν εκείνων που περιλαμβάνονται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας,
- iii. στην αποφασιστική εφαρμογή των μέτρων που εξαγγέλθηκαν τον Ιούνιο του 2001 για τον περιορισμό των δαπανών ώστε να μειωθεί η δυναμική των δαπανών γενικής κυβέρνησης, και
- iv. στη συνέχιση της μεταρρύθμισης του συστήματος συντάξεων με την εφαρμογή μέτρων, πέραν εκείνων που προέβλεπε η μεταρρύθμιση του 2001 προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατηρησιμότητα του συστήματος συντάξεων μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα· στη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για τον περιορισμό του μη διατηρήσιμου ρυθμού στις δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ιδίως όσον αφορά την κατανάλωση φαρμακευτικών προϊόντων.

Αγορά εργασίας

Η κατάσταση στην αγορά εργασίας της Πορτογαλίας παρέμεινε ευνοϊκή το 2001 παρά την σοβαρή υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας. Το ποσοστό ανεργίας, λίγο πάνω από 4%, συνέχισε να είναι ένα από τα χαμηλότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,5 % και όλα τα ποσοστά απασχόλησης (είτε αφορούν τη συνολική απασχόληση είτε τις γυναίκες είτε τους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους) υπερβαίνουν κατά πολύ τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα επίπεδα μισθών και το κόστος της εργασίας εξακολουθούν να είναι από τα χαμηλότερα της ΕΕ, με τη διαφορά ότι η στενότητα της αγοράς εργασίας σε ορισμένους τομείς και οι έντονες αυξήσεις των μισθών του δημοσίου τομέα οδήγησαν σε ονομαστική αύξηση των μισθών άνω του 6% την περίοδο 2000-01. Εκτός από την συγκρατημένη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, το πραγματικό κατά μονάδα κόστος εργασίας αυξήθηκε κατά 3½% την περίοδο 2000-01, ποσοστό που υπερβαίνει κατά πολύ το σχεδόν αμετάβλητο επίπεδο που σημειώθηκε στο σύνολο της ΕΕ. Εκτός αυτού, στην Πορτογαλία το επίπεδο της παραγωγικότητας της εργασίας είναι χαμηλό πράγμα που οφείλεται εν μέρει στα πολύ χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης (και των μικρότερων ηλικιών). Κατά μέσο όρο, το ποσοστό του πληθυσμού που είχε συμπληρώσει τουλάχιστον την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν 21 % το 1999 (σε σχέση με 59 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ). Μολονότι η Πορτογαλία αύξησε σημαντικά τις δαπάνες στον εκπαιδευτικό τομέα τα τελευταία χρόνια, το συνεχιζόμενο φαινόμενο της πρόωρης διακοπής της φοίτησης και η ανάγκη ενοποίησης και απλούστευσης του υπερβολικού αριθμού μέτρων που έχουν θεσπιστεί αποτελούν ένδειξη μιας σχετικά αναποτελεσματικής χρήσης πόρων. Το ποσοστό εργαζομένων με προσωρινές συμβάσεις σχεδόν διπλασιάστηκε την τελευταία πενταετία, εν μέρει ως αποτέλεσμα της αυστηρότερης νομοθεσίας για την προστασία της απασχόλησης για όσους διαθέτουν κανονικές συμβάσεις εργασίας. Με βάση τα προαναφερόμενα και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες τις συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, η Πορτογαλία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες :

- i. τη βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πλαίσιο μιας καλύτερα δομημένης στρατηγικής για την δια βίου μάθηση ούτως ώστε να βελτιωθούν οι δυνατότητες απασχόλησης και προσαρμογής του εργατικού δυναμικού και να αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας,
- ii. την προώθηση μισθολογικών εξελίξεων που συμβάλουν στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και της σταθερότητας των τιμών, και
- iii. τον εκσυγχρονισμό των θεσμών της αγοράς εργασίας εκδίδοντας, μεταξύ άλλων, κανονισμούς για τις συμβάσεις εργασίας ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος να δημιουργηθεί χάσμα μεταξύ κανονικών και έκτακτων συμβάσεων εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για σωστή ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Εν μέρει εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, η οικονομία της Πορτογαλίας είναι σχετικά λιγότερο ανοικτή από τις οικονομίες άλλων κρατών μελών ανάλογοι μεγέθους (μετρούμενη με βάση τον δείκτη συνολικού εμπορίου/ΑΕΠ). Η παραγωγικότητα της εργασίας είναι η χαμηλότερη στην ΕΕ και αναπτύσσεται με πολύ αργούς ρυθμούς. Μεταξύ των καθοριστικών παραγόντων όσον αφορά την χαμηλή παραγωγικότητα και τη γενικότερη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας περιλαμβάνονται το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού και η πολύ χαμηλή συμμετοχή των επιχειρήσεων στην Ε&Α και την καινοτομία. Έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα για να δοθεί ώθηση στη διάδοση των ΤΠΕ, την αύξηση των δραστηριοτήτων Ε&Α και τη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων. Η ελευθέρωση των βιομηχανιών δικτύου παρουσίασε πρόοδο αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης του ανταγωνισμού στο μέτρο που οι πρώην μονοπωλιακοί φορείς εξακολουθούν να κατέχουν ισχυρή θέση στην αγορά καθώς και στο μέτρο που οι τιμές κυμαίνονται σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Όσον αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά, η Πορτογαλία δεν επέτυχε τον στόχο του 98,5 % για τον Μάρτιο του 2002. Ο ανταγωνισμός, γενικότερα, στις αγορές προϊόντων θα ωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό εάν υλοποιηθεί η εξαγγελθείσα ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου για την εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού και τον έλεγχο των τομεακών κρατικών ενισχύσεων, που παραμένουν οι υψηλότερες στην ΕΕ και μειώνονται με βραδύ ρυθμό. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Πορτογαλία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. τη συνέχιση της ενίσχυσης του γενικότερου επιπέδου εκπαίδευσης και ικανοτήτων του πληθυσμού και την περαιτέρω προώθηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στην Ε&Α και την καινοτομία καθώς και την προώθηση της χρήσης ΤΠΕ,
- ii. την ενίσχυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις ελευθερωμένες υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, ούτως ώστε να μειωθούν οι τιμές για τους χρήστες,
- iii. την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας κόστους των τομεακών κρατικών ενισχύσεων με σκοπό την ενδεχόμενη μείωσή τους, και
- iv. τη συνέχιση της προόδου στην αύξηση του ρυθμού ενσωμάτωσης της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά με στόχο την επίτευξη του στόχου (98,5%) όσον αφορά τις οδηγίες για την εσωτερική αγορά.

13. ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Εξαιτίας μιας κατακόρυφης μείωσης της αύξησης των εξαγωγών συνοδευόμενης από έντονη αποδόμηση των αποθεμάτων, η οικονομία της Φινλανδίας παρουσίασε απότομη επιβράδυνση το 2001, με αύξηση του ΑΕΠ εκτιμώμενη σε 0,7 % μετά από 5,6 % το προηγούμενο έτος. Η βαθμιαία ανάκαμψη της συμβολής των εξωτερικών συναλλαγών στην οικονομική ανάπτυξη αναμένεται ότι θα αναζωογονήσει την οικονομική δραστηριότητα το 2002-03. Επιπλέον, η ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται εντονότερη χάρη στις συνεχιζόμενες φορολογικές περικοπές, τον συγκρατημένο πληθωρισμό και τις συνεχιζόμενες ευνοϊκές νομισματικές συνθήκες. Ωστόσο, αναμένεται εξασθένηση των επενδύσεων ως συνέπεια του χαμηλού βαθμού αξιοποίησης του παραγωγικού δυναμικού στον τομέα της μεταποίησης και της ελάττωσης της ζήτησης για νέες κατοικίες και χώρους επιχειρήσεων. Ο πληθωρισμός (βάσει του ΕνΔΚΤ) παρουσίασε κάποια χαλάρωση, φθάνοντας το 2,7 % το 2001 καθώς ο αντίκτυπος των υψηλότερων τιμών των καυσίμων και των τροφίμων εξασθένησε περί τα τέλη του έτους. Ωστόσο, οι τιμές των υπηρεσιών παρουσίασαν σχετικά έντονη αύξηση και αναμένεται ότι το στοιχείο αυτό θα εμποδίσει την υποχώρηση του πληθωρισμού την περίοδο 2002-03. Η απασχόληση συνέχισε να αυξάνεται το 2001 αλλά με πολύ βραδύτερο ρυθμό. Το 2002 αναμένεται μείωση της απασχόλησης εξαιτίας της συνεχιζόμενης υποτονικής ανάπτυξης του εξαγωγικού μεταποιητικού τομέα και της περιορισμένης αύξησης της απασχόλησης στον τομέα της παροχής υπηρεσιών. Συνεπώς, το 2002 προβλέπεται αύξηση της ανεργίας και μόνον από το 2003 και μετά αναμένεται αναστροφή της τάσης αυτής.

Το 2001, η ανεργία, με 9,1 % του εργατικού δυναμικού, διατηρήθηκε σαφώς πάνω από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος της ανεργίας φαίνεται ότι έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα. Παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την καλύτερη στοχοθέτηση και διαμόρφωση των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας και την υποστήριξη της ένταξης στην αγορά εργασίας των ανέργων με τα μεγαλύτερα προβλήματα πρόσληψης και παρά τα αυστηρότερα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις κοινωνικές παροχές, μέτρα όπως η αύξηση των επιδομάτων ανεργίας αντιβαίνουν στον στόχο της αύξησης των κινήτρων εργασίας. Η Φινλανδία είναι μια από τις περισσότερο εκτεθειμένες χώρες της ΕΕ στις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού. Η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να προβεί σε μεταρρύθμιση των συντάξεων με σκοπό την μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Ορισμένα από τα μέτρα της μεταρρύθμισης βαίνουν προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά για κάποια από τα μέτρα η προβλεπόμενη προθεσμία εφαρμογής είναι αδικαιολόγητα μεγάλη. Η Φινλανδία παραμένει μια από τις χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα τιμών στην ΕΕ. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην ανεπάρκεια ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς, πράγμα το οποίο απαιτεί εντατικότερες προσπάθειες στο θέμα αυτό.

Δημοσιονομική πολιτική

Το πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης υπολογίζεται ότι θα εξασθενήσει από 1,9 % του ΑΕΠ το 2001, σε 1 % το 2002. Ο στόχος της επίτευξης μεσοπρόθεσμα ενός διαρθρωτικού πλεονάσματος γενικής κυβέρνησης της τάξεως του 1½ - 2% του ΑΕΠ φαίνεται πλέον πολύ δύσκολος ιδίως εξαιτίας του γεγονότος ότι, για να τονωθεί η δημιουργία απασχόλησης, η κυβέρνηση ενδέχεται να αποφασίσει να μειώσει ακόμη περισσότερο τους συντελεστές φορολογίας εισοδήματος. Στο πλαίσιο των προσπαθειών της κυβέρνησης να προετοιμασθεί για τις επερχόμενες δημοσιονομικές πιέσεις από τη γήρανση του πληθυσμού, οι φορολογικές περικοπές πρέπει να συνοδεύονται από συγκράτηση των δαπανών. Τα τελευταία χρόνια οι δαπάνες γενικής κυβέρνησης επανειλημμένα υπερέβησαν τις μεσοπρόθεσμες προβλέψεις. Εκτός από την εξασθένηση των οικονομικών της κεντρικής διοίκησης, οι τοπικές κυβερνήσεις παρουσιάζουν συστηματικά ελλείμματα από το 1997 και έπειτα, πλην του 2000, έτος κατά το οποίο τα έσοδα από τη φορολογία των επιχειρήσεων ήταν ιδιαίτερα υψηλά. Η δημοσιονομική πειθαρχία σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης ενδέχεται να ενισχυθεί από την πρόσφατη νομοθεσία που απαιτεί από τις τοπικές κυβερνήσεις να θέσουν ως στόχο την ισοσκελίση του προϋπολογισμού τους σε μεσοπρόθεσμη βάση από το 2002 και μετά. Δεδομένου, όμως, ότι η νομοθεσία αυτή δεν περιλαμβάνει κάποιον μηχανισμό εφαρμογής είναι αμφίβολο αν η ρύθμιση θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και το γεγονός ότι η Φινλανδία είναι μέλος της ζώνης του ευρώ, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί :

- i. στην αποφυγή σημαντικών αποκλίσεων από τους μεσοπρόθεσμους προσανατολισμούς βάσει των οποίων οι κρατικές δαπάνες πρέπει να διατηρηθούν, σε πραγματικές τιμές, στα επίπεδα του 1999· προς τούτο πρέπει να τηρηθούν αυστηρά τα πλαίσια που τέθηκαν για το 2002 όσον αφορά τις δαπάνες και να

θεσπισθούν τα απαραίτητα μέτρα περιορισμού των δαπανών στον προϋπολογισμό του 2003,

- ii. στη βελτίωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας σε επίπεδο τοπικών κυβερνήσεων με την θέσπιση ενός αναβαθμισμένου μηχανισμού εποπτείας για την πρόσφατη νομοθεσία που υποχρεώνει τις τοπικές κυβερνήσεις να θέσουν ως στόχο την ισοσκέλιση του προϋπολογισμού τους σε μεσοπρόθεσμη βάση, και
- iii. στην αποφασιστική συνέχιση της μεταρρύθμισης των συντάξεων και ιδίως στην ταχεία θέσπιση και εφαρμογή των προγραμματιζόμενων αλλαγών στον υπολογισμό των συντάξεων λαμβάνοντας υπόψη το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής και παρατείνοντας την περίοδο υπολογισμού για τις συντάξιμες αποδοχές σε ολόκληρη την επαγγελματική σταδιοδρομία.

Αγορά εργασίας

Οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας της Φινλανδίας, το 2001, ήταν ανάμεικτες. Μολονότι συνεχίστηκε η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας, το πραγματικό ανά μονάδα κόστος εργασίας παρουσίασε άνοδο ενώ η παραγωγικότητα της εργασίας υποχώρησε εξαιτίας της έντονης επιβράδυνσης της οικονομικής ανάπτυξης. Ως αποτέλεσμα, το 2002 αναμένεται παύση στην αύξηση της απασχόλησης. Το ποσοστό ανεργίας παραμένει σε υψηλά επίπεδα, ήτοι 9,1 % για το 2001, και αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο το 2002. Η ανεργία έχει κυρίως διαρθρωτικό χαρακτήρα και παρουσιάζει μεγάλες διαφορές ανά περιφέρεια. Την περίοδο 1997 -2002, οι προσπάθειες της κυβέρνησης να λύσει τα προβλήματα στην αγορά εργασίας εστιάσθηκαν κατά κύριο λόγο στη μείωση της γενικής φορολογίας της εργασίας. Οι μειώσεις αυτές, ωστόσο, υπήρξαν κατά βάση αναλογικές και ως εκ τούτου είχαν μικρή επίδραση σε ότι αφορά στην αποκατάσταση της σχετικής θέσης των χαμηλόμισθων, ιδίως ως προς τους πραγματικούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές, που παραμένουν υψηλοί. Το 2001, η κυβέρνηση θέσπισε μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ), για την πρόληψη του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας των ανέργων με πολύ μεγάλες δυσχέρειες ένταξης και την μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων με σκοπό να αυξηθεί η ευελιξία όσον αφορά το όριο συνταξιοδότησης και να δοθούν περισσότερα κίνητρα για την παραμονή των εργαζομένων εν ενεργεία επί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ο αριθμός, ωστόσο, των ατόμων σε ηλικία εργασίας που καλύπτονται από διάφορα συστήματα παροχών και ΕΠΑΕ παραμένει υψηλός και η καθυστερημένη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων εξασθενίζει τα αποτελέσματά τους για την γενεά του "baby boom" και κινδυνεύει να καθυστερήσει την επίτευξη του στόχου της κυβέρνησης για την αύξηση του πραγματικού ορίου συνταξιοδότησης. Εκτός αυτού, τα ήδη αποφασισθέντα μέτρα για την αύξηση του ύψους των παροχών ανεργίας το 2002 είναι αντίθετα προς τον στόχο της αύξησης των κινήτρων για εργασία και υπονομεύουν τα αποτελέσματα των φορολογικών περικοπών και των ΕΠΑΕ. Με βάση τα προαναφερόμενα και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες τις συστάσεις που εξέδωσε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, για την απασχόληση η Φινλανδία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες :

- i. να καταστεί αποδοτική η εργασία προκειμένου να μειωθούν τα υψηλά επίπεδα διαρθρωτικής ανεργίας. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να καλύπτουν τα συστήματα παροχών, περιλαμβανομένων των μηχανισμών πρόωρης συνταξιοδότησης, και τη μείωση των πραγματικών οριακών φορολογικών συντελεστών που παραμένουν υψηλοί, κυρίως για τους χαμηλόμισθους. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επανεξετασθούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και η νομοθεσία περί προστασίας της απασχόλησης, και
- ii. να καταστούν αποτελεσματικότερα τα προγράμματα για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) και να επανεστιασθούν στις ανάγκες εκείνων που κινδυνεύουν περισσότερο από μακροχρόνια ανεργία.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Εξαιτίας του γεγονότος ότι βρίσκεται στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οικονομία της Φινλανδίας είναι σχετικά λιγότερο εκτεθειμένη στον διεθνή ανταγωνισμό από τα περισσότερα άλλα κράτη μέλη. Τα επίπεδα τιμών καταναλωτή είναι από τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση πράγμα το οποίο οφείλεται, εν μέρει, στον σχετικά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς σε ορισμένους τομείς όπως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ο λιανικός τομέας. Ο ρυθμός ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά είναι από τους υψηλότερους στην ΕΕ ενώ οι αγορές τηλεπικοινωνιών και ηλεκτρικής ενέργειας έχουν ελευθερωθεί πλήρως. Μολονότι οι πόροι και οι εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού έχουν αυξηθεί, η Φινλανδία είναι από τα λίγα κράτη μέλη που δεν έχουν λάβει μέτρα για την εξουσιοδότηση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού να εφαρμόζει άμεσα το δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ. Επιπλέον, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, η συνολική αξία των δημοσίων συμβάσεων για τις οποίες προκηρύσσονται διαγωνισμοί είναι κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου ενώ η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην

παροχή δημοσίων υπηρεσιών είναι χαμηλή, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. Μέτρα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας έχουν μεν ληφθεί αλλά ο χρόνος που απαιτείται για την καταχώριση μιας ιδιωτικής εταιρείας εξακολουθεί να είναι από τους μεγαλύτερους στην ΕΕ. Τέλος, η Φινλανδία είναι ένα από τα κράτη μέλη με τις καλύτερες επιδόσεις στον τομέα της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Φινλανδία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την τόνωση του ανταγωνισμού στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο με την μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και τον ανταγωνισμό μεταξύ φορέων παροχής δημοσίων υπηρεσιών·
- ii. τη διευκόλυνση της σύστασης επιχειρήσεων με περαιτέρω μείωση του χρόνου που απαιτείται για την καταχώριση νέων εταιρειών, και
- iii. τη χορήγηση, στην αρχή ανταγωνισμού της Φινλανδίας, των εξουσιών εφαρμογής των άρθρων 81 και 82 της συνθήκης ΕΚ.

14. ΣΟΥΗΔΙΑ

Το 2001, η Σουηδία αντιμετώπισε έντονη επιβράδυνση και η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ μειώθηκε, από 3,6 % το 2000, σε 1,2 % επηρεαζόμενη άμεσα από την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και ιδιαίτερα από την καθίζηση του τομέα των ΤΠΕ. Η αναμενόμενη, ωστόσο, βαθμιαία επιτάχυνση της παγκόσμιας οικονομίας το 2002 και το 2003 πρέπει να οδηγήσει στην τόνωση της εξωτερικής ζήτησης. Τα σχετικά ευνοϊκά βασικά οικονομικά μεγέθη της Σουηδίας πρέπει επίσης να συμβάλουν στην ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης το 2002 και το 2003. Συνολικά το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται ότι θα αυξηθεί περίπου κατά 1,7 % το 2002 και κατά 2,8 % το 2003. Το 2001 ο πληθωρισμός, βάσει του ΕνΔΤΚ, αυξήθηκε σημαντικά ανερχόμενος κατά μέσο όρο σε 2,7 % εν μέρει εξαιτίας παροδικών φαινομένων. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι πληθωριστικές πιέσεις θα μειωθούν από το δεύτερο τρίμηνο του 2002 και μετά και ότι το 2003 θα κυμανθούν περίπου στο 2 %. Τα τελευταία χρόνια η αύξηση της απασχόλησης ήταν εύρωστη και το 2001 συνέχισε περίπου στο 2 %, πράγμα το οποίο συνέβαλε στη σημαντική μείωση του ποσοστού ανεργίας σε 5,2 % το 2001. Ωστόσο, αναμένεται ότι ορισμένα από τα αποτελέσματα της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας το 2001 θα εμφανισθούν με καθυστέρηση και ότι το 2002 η ανεργία θα αυξηθεί. Η τάση αυτή αναμένεται ότι θα αντιστραφεί με την ανάκαμψη της οικονομίας το 2003.

Η τόνωση του αναπτυξιακού δυναμικού της οικονομίας παραμένει μία από τις βασικές προκλήσεις καθώς η κατ' άτομο παραγωγικότητα παρουσίασε πτώση τα τελευταία χρόνια σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ των 15. Πρέπει να δοθεί μεγάλη προτεραιότητα σε πολιτικές ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και σε προσπάθειες βελτίωσης των κινήτρων εργασίας. Παρότι η Σουηδία εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης, η αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και η προώθηση της απασχόλησης εξακολουθούν να αποτελούν βασική πρόκληση μεσοπρόθεσμα στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της γήρανσης του πληθυσμού. Η εξαιρετικά βαριά φορολογία σε συνδυασμό με τα σχετικά γενναιόδωρα συστήματα παροχών μειώνει τα κίνητρα απασχόλησης. Επιπλέον, πρέπει να παρακολουθείται η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων για την αγορά εργασίας. Είναι βασικό να ληφθούν μέτρα για την τόνωση του ανταγωνισμού σε ορισμένους τομείς και την αύξηση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν τα υψηλά επίπεδα τιμών και η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001, το πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε εντυπωσιακά κατά 1 %, ανερχόμενο σε 4,8 % του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τον εαρινό δημοσιονομικό κανονισμό του 2002, το 2002 και το 2003 αναμένονται μεγάλα πλεονάσματα της τάξεως του 1,8 % του ΑΕΠ. Η μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική πολιτική της Σουηδίας έχει τρία σκέλη και απαρτίζεται από (i) ονομαστικά ανώτατα όρια επί των δαπανών γενικής κυβέρνησης καθοριζόμενα σε ετήσια βάση για την επόμενη τριετία, (ii) την υποχρέωση των τοπικών κυβερνήσεων να ισοσκελίσουν τον προϋπολογισμό τους μεσοπρόθεσμα και (iii) την επίτευξη πλεονάσματος γενικής κυβέρνησης κατά μέσο 2 % του ΑΕΠ στο σύνολο του επιχειρηματικού κύκλου. Το περιθώριο που δημιουργήθηκε με την επίτευξη μεγαλύτερων από το αναμενόμενο πλεονασμάτων αξιοποιήθηκε εν μέρει για φορολογικές ελαφρύνσεις και εν μέρει για τη μείωση του χρέους. Το 2000, το ακαθάριστο χρέος μειώθηκε κάτω του 60 % του ΑΕΠ και αναμένεται ότι θα συνεχίσει να μειώνεται και ότι θα φθάσει το 48,3 % του ΑΕΠ το 2004, σύμφωνα με τον εαρινό δημοσιονομικό κανονισμό του 2002. Η εν λόγω μείωση του χρέους σε συνδυασμό με το μεταρρυθμισμένο σύστημα συντάξεων αποτελεί σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής της Σουηδίας για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού. Με βάση τα παραπάνω, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να αποσκοπεί:

- i. στη συνέχιση της στρατηγικής για τη μείωση της φορολογίας για τους εργαζόμενους με χαμηλά και μεσαία επίπεδα αποδοχών το 2002 και, παράλληλα, την εξασφαλισμένη τήρηση του ανώτατου ορίου για τις δαπάνες της κεντρικής διοίκησης, και
- ii. σε πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης για το 2003 ανταποκρινόμενο στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2 % του ΑΕΠ για τα πλεονάσματα στο σύνολο του επιχειρηματικού κύκλου παράλληλα με τον αυστηρό έλεγχο των δαπανών.

Αγορά εργασίας

Η σουηδική αγορά εργασίας συνέχισε να βελτιώνεται το 2001, παρά τη σημαντική επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Η ανεργία μειώθηκε σε 5 % περίπου του εργατικού δυναμικού ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2 % περίπου, ενισχύοντας ακόμη περισσότερο τα ήδη υψηλά ποσοστά απασχόλησης. Συγκεκριμένα, το ποσοστό απασχόλησης ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) που το 2000 ανερχόταν περίπου σε 65 %, είναι αισθητά μεγαλύτερο από τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, το εναπομένον "απόθεμα εργατικού δυναμικού" που μπορεί να χρησιμεύσει για την περαιτέρω αύξηση της προσφοράς εργασίας μεσοπρόθεσμα, είναι περιορισμένο. Οι σχετικά μεγάλες ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις το 2001 (σε σχέση με τη συγκρατημένη εξέλιξη της παραγωγικότητας της εργασίας), π.χ. στους τομείς των δομικών κατασκευών και παροχής υπηρεσιών, υποδηλώνουν ότι ήδη υπάρχει κάποιο έλλειμμα και αναντιστοιχία εργατικού δυναμικού. Αυτό αντισταθμίζεται εν μέρει από τη μεγάλη έμφαση που δίδεται στην εκπαίδευση στη Σουηδία όπου σχεδόν το 5 % του εργατικού δυναμικού συμμετέχει σε διάφορα ενεργητικά προγράμματα για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) ή στο ειδικό προσωρινό πρόγραμμα εκπαίδευσης, που αμφότερα συμβάλλουν στη μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα του εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, από την πρόσφατη αξιολόγηση ορισμένων τύπων ΕΠΑΕ προκύπτει ότι τα αποτελέσματα είναι ανάμεικτα (από την άποψη των *καθαρών* κερδών σε απασχόληση) πράγμα το οποίο υπογραμμίζει τη σημασία περαιτέρω βελτίωσης της αποτελεσματικότητάς τους. Παρά τα πρόσφατα μέτρα, η φορολογία της εργασίας και ιδίως των χαμηλόμισθων παραμένει μία από τις υψηλότερες στην Ένωση. Τα σχετικά γενναιοδώρα επίπεδα παροχών συμβάλλουν σε μεγάλα καθαρά ποσοστά αντικατάστασης, παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή συγκριτικά αυστηρών κριτηρίων επιλεξιμότητας (σε συνδυασμό με την ενεργητική πολιτική απασχόλησης) περιορίζει τον κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας στη Σουηδία. Με βάση τα προαναφερόμενα και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες τις συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, η Σουηδία πρέπει να θέσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- i. συνέχιση των μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εισφορών και παροχών για την αύξηση των κινήτρων απασχόλησης, και
- ii. περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών προγραμμάτων για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) τα οποία πρέπει να συνεχίσουν να απευθύνονται στα άτομα εκείνα που κινδυνεύουν περισσότερο από μακροχρόνια ανεργία και να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Η Σουηδία είναι περισσότερο ανοικτή (βάσει του δείκτη συνολικού εμπορίου/ΑΕΠ) από τις άλλες σκανδιναβικές χώρες, χαρακτηριστικό που εντάθηκε αισθητά κατά τη δεκαετία του 1990, αλλά τα επίπεδα τιμών παραμένουν υψηλά και η παραγωγικότητα της εργασίας βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Οι επιδόσεις όσον αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών για την εσωτερική αγορά είναι εξαιρετικές, οι κρατικές ενισχύσεις είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ και οι μεταρρυθμίσεις στις βιομηχανίες δικτύου έχουν προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός όσον αφορά την παροχή δημόσιων υπηρεσιών εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής σε τοπικό επίπεδο. Ανεπαρκής είναι ο ανταγωνισμός και σε ορισμένους τομείς όπως το λιανικό εμπόριο φαρμακευτικών προϊόντων, που αποτελεί κρατικό μονοπώλιο, και το εμπόριο τροφίμων. Η Σουηδία έχει τις υψηλότερες συνολικές δαπάνες Ε&Α στην ΕΕ οι οποίες, όμως, συγκεντρώνονται σε λίγους τομείς υψηλής εντάσεως γνώσεως. Η χρησιμοποίηση ΤΠΕ από τον πληθυσμό αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς και το μερίδιο της βιομηχανίας ΤΠΕ στη συνολική παραγωγή είναι μεγάλο σε σχέση με άλλα κράτη μέλη. Με βάση τα προαναφερόμενα η Σουηδία πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες :

- i. την τόνωση του ανταγωνισμού στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο με την μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και τον ανταγωνισμό μεταξύ φορέων παροχής δημοσίων υπηρεσιών και
- ii. την ενίσχυση των προσπαθειών για την τόνωση του ανταγωνισμού σε τομείς με ανεπαρκή ανταγωνισμό όπως το λιανικό εμπόριο φαρμακευτικών προϊόντων και τροφίμων.

15. ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Συνολικά, το 2001, η οικονομική δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν εύρωστη. Η καθίζηση των καθαρών εξαγωγών και η εξασθένηση της παγκόσμιας οικονομίας αντισταθμίστηκαν από την ιδιαίτερα έντονη αύξηση των δαπανών των νοικοκυριών. Συνολικά το 2001, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,2 %. Το 2002, αναμένεται ότι εξαιτίας της επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας η ανάπτυξη θα υποχωρήσει κατά τι, και θα κυμανθεί περίπου στο 2 %. Ωστόσο, το 2002, αναμένεται ανάκαμψη της οικονομίας ως συνέπεια της αναπέρωσης της παγκόσμιας οικονομίας και της συνεχιζόμενης αύξησης της εγχώριας ζήτησης, εν μέρει χάρη στη νομισματική χαλάρωση το 2001 και την αναμενόμενη αύξηση των κρατικών τρεχουσών και κεφαλαιουχικών δαπανών. Το 2003 αναμένεται ότι η ανάπτυξη της οικονομίας θα είναι λίγο πάνω από το κανονικό εξαιτίας της σοβαρής διεύρυνσης των εξαγωγικών αγορών του ΗΒ. Ο πληθωρισμός προβλέπεται ότι θα παραμείνει χαμηλός το 2002 και το 2003 δεδομένου ότι η παραγωγή θα παραμείνει κοντά στο δυναμικό της. Συγκεκριμένα, δεν αναμένεται αύξηση των μισθολογικών πιέσεων παρά τη χαμηλή ανεργία (λιγότερο από 5,5 %). Ο μέσος πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΚΤ προβλέπεται ότι θα είναι κάτω από 2 % το 2002 και το 2003.

Η σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα παραμένει βασική πρόκληση. Η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ μολονότι η απόσταση μειώνεται σταθερά από το 1995 και μετά. Όσον αφορά την αγορά εργασίας, το κύριο πρόβλημα εξακολουθεί να αποτελεί η μεγάλη συγκέντρωση της ανεργίας και της αεργίας σε ορισμένες κοινότητες. Οι περιφερειακές διαφορές ως προς την ανεργία συνέχισαν να αυξάνονται παρά το γεγονός ότι οι διαφορές στο εσωτερικό των περιφερειών εξακολουθούν να είναι μεγαλύτερες απ' ό,τι οι μεταξύ τους διαφορές. Τρίτη μεγάλη πρόκληση αποτελεί η ποιοτική βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών στο ΗΒ, κυρίως στον τομέα των μεταφορών.

Δημοσιονομική πολιτική

Το 2001 το κρατικό πλεόνασμα ανήλθε στο 0,9 % του ΑΕΠ. Οι προβλέψεις του προγράμματος σύγκλισης δείχνουν ότι τα δημόσια οικονομικά της χώρας κινούνται προς την κατεύθυνση ενός μικρού ελλείμματος ύψους 0,2 % του ΑΕΠ για το οικονομικό έτος 2001-02 το οποίο θα εξελιχθεί σε έλλειμμα ύψους 1,1 % του ΑΕΠ το έτος 2002-03 και θα συνεχισθεί κατά τα υπόλοιπα έτη του προγράμματος μέχρι το 2006-07. Ήδη εμφανίζεται έλλειμμα 1%, δηλαδή ένα έτος νωρίτερα από τις προβλέψεις της προηγούμενης επικαιροποίησης, κυρίως ως αποτέλεσμα παροδικών οικονομικών παραγόντων (π.χ. μικρότερο ΑΕΠ σε σχέση με το προβλεπόμενο και μικρότερα κέρδη των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων). Το έλλειμμα αυτό του 1% του ΑΕΠ παραμένει σταθερό τόσο στις κυκλικά προσαρμοσμένες όσο και τις μη προσαρμοσμένες προβλέψεις, εξαιτίας της πολύ επιφυλακτικής υπόθεσης ότι ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης θα είναι 2,25 % και της αντιμετώπισης του χαμηλού επιπέδου των κρατικών επενδύσεων, σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής για το 2001. Το 2001 το ακαθάριστο χρέος ανήλθε στο 39 % του ΑΕΠ. Στο πρόγραμμα σύγκλισης προβλέπεται ότι μέχρι το 2006-07 θα μειωθεί σε 36,3 %. Λαμβάνοντας υπόψη τον χαμηλό δείκτη χρέους ο οποίος συνεχίζει να μειώνεται, το ΗΒ είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού ενώ, βάσει των τωρινών πολιτικών, τα δημόσια οικονομικά του χαρακτηρίζονται από διατηρησιμότητα. Με βάση τα παραπάνω, η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να έχει ως στόχο:

- i. να εξασφαλιστεί, στο πλαίσιο της κατάρτισης του προϋπολογισμού και του καθορισμού των μελλοντικών δαπανών, ότι το 2003-04 η δημοσιονομική κατάσταση γενικής κυβέρνησης θα ανταποκρίνεται στην υποχρέωση που επιβάλλει το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης για την κατάρτιση σχεδόν ισοσκελισμένου ή πλεονασματικού προϋπολογισμού, και
- ii. να καταστεί δυνατή η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, προ των αποσβέσεων, από το 2001-02 και μετά, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει το πρόγραμμα σύγκλισης και τα όσα προτείνουν οι γενικοί προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής.

Αγορά εργασίας

Η αγορά εργασίας του ΗΒ παραμένει μία από τις δυναμικότερες της ΕΕ. Το 2000, το ΗΒ επέτυχε όλους τους στόχους που τέθηκαν στη Λισσαβόνα και την Στοκχόλμη, όσον αφορά την απασχόληση, με συνολικό ποσοστό απασχόλησης 71,5 %, απασχόληση των γυναικών 64,8 % και απασχόληση ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας 50,8 %. Τους τελευταίους μήνες παρατηρήθηκε κάποια αύξηση της ανεργίας (σε 5,1 % με εποχιακή προσαρμογή τον Δεκέμβριο του 2001) αλλά παραμένει πλησίον του χαμηλότερου επιπέδου των δύο τελευταίων δεκαετιών, όπως επίσης και η μακροχρόνια ανεργία η οποία συνεχίζει να μειώνεται ως ποσοστό επί του συνόλου. Το φάσμα ενεργητικών μέτρων για την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας και αεργίας βελτιώθηκε ενώ οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στη διαχείριση των παροχών θα εισάγουν μια πιο "εργασιακή" προσέγγιση για τους αποδέκτες παροχών ασθένειας και αναπηρίας που είναι ικανοί να

εργασθούν. Ωστόσο, ο αριθμός των εκτός εργασίας ατόμων που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας και είναι αποδέκτες παροχών ασθενείας και αναπηρίας συνέχισε να ανέρχεται φθάνοντας περίπου τα 2,6 εκατ. τον Μάιο του 2001, δηλαδή αύξηση 2,6 % σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Πάνω από 2 εκατ. από τα άτομα αυτά είναι αποδέκτες κοινωνικών παροχών επί ένα έτος ή και περισσότερο. Οι περιφερειακές διαφορές ως προς την ανεργία συνέχισαν να αυξάνονται παρότι οι διαφορές στο εσωτερικό των περιφερειών εξακολουθούν να είναι μεγαλύτερες απ' ό,τι οι μεταξύ τους διαφορές. Οι τοπικές εστίες ανεργίας και αεργίας σε διάφορες περιοχές σε ολόκληρη τη χώρα συνεχίζουν να αποτελούν πρόβλημα. Με βάση τα προαναφερόμενα, και ενώ θα εφαρμόζει αυστηρά όλες τις συστάσεις για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο τον Φεβρουάριο του 2002, το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες:

- i. την ενίσχυση των ενεργητικών μέτρων για τις κοινότητες και τα άτομα που κινδυνεύουν περισσότερο από συγκεντρωμένη ή μακροχρόνια ανεργία και αεργία, και
- ii. τη μεταρρύθμιση των συστημάτων παροχών ασθενείας και αναπηρίας ούτως ώστε να παρέχονται στα ικανά προς εργασία άτομα οι ευκαιρίες και τα κίνητρα να εργασθούν.

Αγορές προϊόντων, επιχειρηματικότητα και οικονομία της γνώσης

Το οικονομικό περιβάλλον του Ηνωμένου Βασιλείου ευνοεί την επιχειρηματικότητα καθώς διέπεται από χαμηλά επίπεδα κανονιστικής ρύθμισης και σχετικά χαμηλούς συντελεστές φορολογίας των επιχειρήσεων. Το επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ και η ελευθέρωση των βιομηχανιών δικτύου έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Ωστόσο, η παραγωγικότητα στο ΗΒ παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα που οφείλονται εν μέρει σε παράγοντες όπως ο ασθενής ανταγωνισμός σε ορισμένους τομείς (π.χ. λιανική τραπεζική, ταχυδρομικές υπηρεσίες και ελεύθερα επαγγέλματα), ελλείψεις σε ικανότητες και προσόντα και υποεπενδύσεις στην οικονομία περιλαμβανομένων δημοσίων υπηρεσιών όπως οι σιδηρόδρομοι.) Η κυβέρνηση του ΗΒ εξήγγειλε μια σημαντική αύξηση των επενδύσεων στον τομέα των μεταφορών στο πλαίσιο του δεκαετούς προγράμματός της για τις μεταφορές. Τον Μάρτιο του 2002, ο βαθμός ενσωμάτωσης των οδηγιών για την εσωτερική αγορά στην εθνική νομοθεσία (98,7%) ήταν ανώτερος του στόχου (98,5%). Όσον αφορά την οικονομία της γνώσης, οι επενδύσεις σε ΤΠ ως ποσοστό του ΑΕΠ και τα επίπεδα πρόσβασης στο διαδίκτυο είναι άνω του μέσου όρου της ΕΕ, μολονότι η χρήση ευρυζωνικών υπηρεσιών διαδικτύου παραμένει χαμηλή. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να θέσει ως κύριες προτεραιότητες :

- i. τη συνέχιση της βελτίωσης του ανταγωνισμού λαμβάνοντας ως βάση τις υφιστάμενες πολιτικές, σε τομείς όπως η λιανικές τραπεζικές υπηρεσίες, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και τα ελεύθερα επαγγέλματα, και
- ii. την υλοποίηση των εξαγγελιών για επενδύσεις υποδομής στους σιδηροδρόμους, τη σύσταση νέας επιχείρησης σιδηροδρομικής υποδομής και τη βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου για τους σιδηροδρόμους.